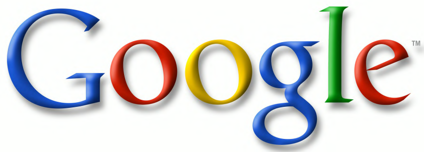

NEDL TRANSFER

EX
LIBRIS
...INO JOHANNES ELLILÄ

JYVÄSKYLÄN

Dupl
Toivainen

dupl/xl

N:o 741

C. SYNNERBERG och V. HELLMAN.

LATINSK LÄSEBOK

FÖR

NYBÖRJARE.

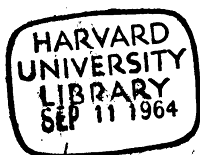

LATINAN LUKUKIRJA

ALOTTELEVILLE.

HELSINGFORS,
WEILIN & GÖÖS' AKTIEBOLAGS BOKTRYCKERI OCH FÖRLAG
1891.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
SEP 11 1964

Förord.

Föreliggande lärobok utgör ett försök att på undervisningen i latin tillämpa nyare principer för språkundervisningen öfverhufvud. I enlighet härmed har sammanhängande text intagits så snart och så ofta sådant ansetts lämpligt samt öfningsstycken för öfversättning från modersmålet helt och hållet uteslutits. Denna skall under första året hufvudsakligen ersättas genom muntlig retroversion och öfningar på klasstaflan. Under tredje terminen, med hvilken det vore önskligt att läseboken kunde afslutas, torde det däremot blifva nödigt att påbörja regelbundna skriftliga öfversättningsöfningar.

Att meddela detaljerade anvisningar rörande bokens begagnande blefve här alltför vidlyftigt. Den med sin sak förtrogne läraren skall snart själf utan svårighet finna det tillvägagående, som i hvarje fall bäst och säkrast leder till målet. I vissa fall kan ett långsammare, i andra åter ett snabbare framåtskridande vara att rekommendera. Såsom en hufvudsak må dock vid detta tillfälle framhållas, att läseboken, hvilken framför allt afser att så snart som möjligt hos lärjungarne grundlägga förmåga att på egen hand reda sig vid öfversättning af lättare text, i allmänhet förutsätter ett raskare och mindre tidsödande förfaringssätt vid undervisningen än det hittills vanliga. Åt grammatiken bör genast från början den tjenande ställning anvisas, som med rätta tillkommer densamma såsom ordnande och sammanlänkande de på induktiv väg funna språkföreteelserna. Orden och deras böjningsformer böra därför, då de första gången upptagas till behandling, af läraren muntligt förklaras och på klasstaflan åskådliggöras samt, sedan de med ledning af läseboken inöfvats, i minnet befästas med tillhjälp af den grammatikaliska läroboken. Till vägledning vid detta förfarande skola de framför lektionerna angifna mönsterorden tjena. Dock gör man utan

tvifvel rättast i att, sedan läsningen någon tid fortskridit, i lättare fall gå raskare till väga, såsom t. ex. i fråga om hela 4:de konjugationen, enklare tema i den 3:dje och verba deponentia samt vid genomgåendet af en mängd stycken med sammanhängande text, hvilka oftast icke äro annat än repetitionsstycken. Äfven de flesta syntaktiska grammatikregler, till hvilka hänvisas i ordförteckningen, äro förberedda genom tidigare i texten förekommande exempel, hvilkas betydelse lärjungarne i många fall kunna ledas till att utfinna ur sammanhanget. Har man blott lyckats intressera dem för att själfva söka taga reda på öfversättningen, skall en fullständig och detaljerad preparation af hvarje lexa snart befinnas obehöflig, och såväl ordformerna, hvilka ständigt återkomma i texten, som de syntaktiska reglerna skola småningom på ett mera omedelbart och lefvande sätt stanna i deras minne, än om desamma hvar för sig genast gjordes till föremål för långa och tröttande öfningar. Efter läsebokens afslutande måste naturligtvis syntaxen, såsom hittills skett, genomgås i systematisk ordning, med anslutning till någon för ändamålet lämplig extemporaliebok.

Då undervisningen i latin vidtager på 2:dra klassen, bör man kunna förutsätta, att lärjungarne dit medföra säker förmåga att särskilja partes orationis och den enkla utbildade satsens delar. Detta är ett af de mål, som måste uppställas för undervisningen i de båda inhemska språken i första klassen, på det att icke den språkundervisning, som på följande klass tager sin början, alltför mycket måtte fördröjas genom inlärandet af de allra enklaste grammatikaliska begreppen.

Med den bifogade syntaktiska öfversigten har man icke åsyftat ett fullständigt register, utan endast velat lemna en handledning till rekapitulation af det syntaktiska material läseboken innehåller äfvensom till memorering af dithörande ord och fraser. I denna öfversigt hänvisas till lektion och mening, utom i några fall, där i enlighet med textens uppställning hänvisning skett endast till lektion. De ställen, vare sig i texten eller ordförteckningen, där motsvarande grammatikregler citeras, äro utmärkta genom kursiverade siffror. Grammatikcitat hänföra sig öfverallt till J. G. Geitlins Latinan kielioppi (Kl.) och Brunér-Synnerbergs Lat. elementargrammatik (Gr.).

I den *alfabetiska ordförteckningen* *hänvisas till de särskilda lektionernas ordförteckningar; i de få fall, där hänvisningen gäller texten, äro siffrorna ställda inom parentes. Kursiverade siffror angifva de ställen, där fullständigt tema återfinnes för verb, hvilka tidigare anförts endast i pres. och infin.*

I regeln äro endast enkla vokaler i af naturen långa stafvelser försedda med qvantitetstecken; undantagsvis ha i vigtigare och svårare fall äfven korta stafvelser sålunda betecknats.

Då arbetet ursprungligen tryckts såsom manuskript, för att användas på försök, och sedermera i följd af vunnen erfarenhet underkastats betydliga ändringar och omställningar, är det möjligt, att i ordförteckningen till de särskilda lektionerna några förbiseenden och inkonseqvenser insmugit sig. Såvidt man hittills kunnat finna, har sålunda ett eller annat ord, som strukits i texten, kommit att qvarstå i ordförteckningen. För välvilligt meddelade anvisningar till bokens förbättrande stå undertt. i tacksamhetsskuld hos mag. P. A. Sahlstén i Kuopio.

All möjlig omsorg har egnats tryckets korrekthet. Tillsvidare ha ej andra tryckfel observerats än följande, genom ofall vid tryckningen tillkomna:

sid.	*58*	*rad*	*2*	*nrfr.*	*crsa*	*för*	**cras**
„	*59*	„	*15*	„	*perducentur*	„	**perducentur.**
„	*65*	„	*8*	„	*alit-*	„	**alit,**
„	*71*	„	*16*	„	*vicit*	„	**vicit,**

Helsingfors i September 1891.

Utgifvarne.

Läsebok.

Lukukirja.

di
te
6.
sa
ru
ge

Sin

3.
ae
ae
at
itia
est

Ensimmäinen deklinatsiooni. Första deklinationen.

1.

Singulaarin ja pluraalin nominatiivi ja genetiivi. Nominativus och genetivus sing. och plur.

mensa, pöytä, bord.

mensa, mensae; mensae, mensārum.

1. Fennia est terra. 2. Britannia est insula. 3. Sardinia et Sicilia sunt insulae. 4. Germania et Gallia sunt terrae Europae. 5. Incolae Fenniae saepe sunt agricolae. 6. Fennia est patria agricolarum. 7. Incolae insularum saepe nautae sunt. 8. Insulae saepe sunt patria nautarum. 9. Pecunia saepe causa est discordiae. 10. Diligentia incolarum est causa divitiarum patriae.

2.

Singulaarin ja pluraalin datiivi ja akkusatiivi. Dativus ooh accusativus sing. och plur.

mensae, mensam; mensīs, mensās.

1. Audacia victoriam parat. 2. Fennia insulas habet. 3. Britannia habet nautas. 4. Puella rosam habet. 5. Puellae rosas habent. 6. Filia agricolae rosas amat. 7. Incolae patriam amant. 8. Diligentia agricolarum gloriam parat Fenniae. 9. Incolae victoriam parant patriae. 10. Divitiae agricolis saepe curas parant. 11. Bestiis silvarum est audacia. 12. Diligentia agricolarum est causa laetitiae.

3.

Singulaarin ja pluraalin vokatiivi ja ablatiivi. Vocativus och ablativus sing. och plur.

mensa, mensā; mensae, mensis.

1. Agricolae industriā patriam ornant. 2. Incolae Romae statuis vias ornabant. 3. Nautae audaciā victoriam et gloriam parabant patriae. 4. Puellae rosis mensam ornant. 5. Aquilae et columbae alis volant. 6. In Britanniā sunt nautae, in Fenniā (sunt) agricolae. 7. In silvis sunt aquilae. 8. Amicitia laetitiam parat et vitam ornat. 9. In Graeciā puellae coronis aras dearum ornabant. 10. Puella, ubi est corona? 11. Puellae, ubi sunt rosae? 12. Corona et rosae sunt in mensā.

4.

Kertaus. Repetition.

(Kl. §§ 26 ja 28. Gr. §§ 26 o. 28).

1. Medicina olim erat scientia herbarum. 2. In Africa est inopia aquae. 3. Columba saepe est praeda aquilae. 4. Aquilis et columbis sunt alae. 5. Diligentia et industria incolis divitias et fortunam parant. 6. In silvis bestiae sunt. 7. Agricolae audaciam nautarum laudant. 8. Inimicitiae Persarum incolis Graeciae causa erant gloriae et victoriarum. 9. Iustitia amicitiam parat audacia victoriam. 10. In Graecia puellae coronis rosarum saepe aras dearum ornabant. 11. Agricola filias habet. 12. Vita agricolarum habet curas. 13. Pecunia saepe discordiam parat. 14. Ubi divitiae, ibi curae. 15. In terris Europae silvae sunt et in silvis bestiae. 16. Victoria copiarum gloriam et laetitiam parabant patriae. 17. In silvis insularum viae erant.

Toinen deklinatsiooni. Andra deklinationen.

5.

servus, servi, orja, slaf.

(Kl. § 30. Gr. § 29).

1. Servus dominum habet. 2. Dominus diligentiam servi laudat. 3. Servi iustitiam dominorum laudant. 4. Dominus servo cibum dat. 5. Servi dominis divitias parant. 6. Graeci et Romani servos habebant; in numero servorum Graecorum erant barbari, in numero servorum Romanorum erant Graeci et Galli et Germani. 7. O serve, industria dominum delectat. 8. Agricolae equis aquam et herbas dabant. 9. Filius agricolae columbam dat filiae vicini. 10. In servis Graecorum et Romanorum erant medici, nautae, agricolae. 11. Servi, ubi sunt equi? 12. Servus gladio bestiam necat. 13. Venti nautis saepe curas parant. 14. Deus dominus est mundi.

6.

bellum, belli, sota, krig.

(Kl. § 30. Gr. § 29).

1. Agricolae bellum non amant, nam bellum malum est. 2. Tamen bellum saepe gloriam parat. 3. Populorum inimicitiae sunt causae bellorum. 4. Belli gloria populos delectat. 5. Concordiā et iustitiā populi bella evītant. 6. Avunculus puellis praemia dat. 7. Puellas praemia delectant. 8. Templum est in oppidō. 9. In templis Graecorum et Romanorum erant simulacra deorum. 10. Arma sunt instrumenta belli. 11. Valla et muri et fossae oppidis *(dat.)* in bello munimento *(dat.)* sunt. 12. Filiae agricolae cibos parant auxilio ancillarum. 13. Nautae donis gaudium parant filiabus. 14. Dona sunt praemia diligentiae.

7.

puer, pueri, poika, gosse; **vir, viri,** mies, man; **liber, libri,** kirja, bok.

(Kl. §§ 30 ja 31. Gr. §§ 30 o. 31).

1. Puer librum habet. 2. Pueri ludos amant. 3. Ludi puerorum magistros delectant. 4. Libri sunt instrumenta scientiae. 5. Avunculus puero libros dat. 6. Cura et diligentia pueris scientiam parant. 7. Viri sunt patriae praesidium. 8. Arma viros delectant, ludi pueros. 9. Ancilla cultro gallinam necat. 10. Filii agricolae in agro sunt, filiae in horto. 11. Socer generum amat, socerum gener. 12. Equi generi sunt in agris soceri. 13. Libri liberos delectant. 14. In numero liberorum generi est filius Alexander. 15. Diligentia Alexandri magistro laetitiam parabat. 16. Alexander, ubi est liber?

8.

Kertaus. — Repetition.

(Kl. § 34. Gr. § 33).

1. Deus est dominus caeli et terrae. 2. Gladii, scuta, hastae erant armă Romanorum. 3. Nautae scientiam ventorum habent. 4. Bella populis pericula parant et praedam dant, sed non fortunam. 5. Ludi liberis gaudium parant, viris arma et proelia. 6. In Graecia aurum et argentum ornamento *(dat.)* erat templis *(dat.)* deorum et dearum. 7. Herbae cibus sunt equorum, vaccarum, caprorum. 8. Olim oppida saepe valla et muros habebant. 9. Iustitia est vinculum concordiae et amicitiae. 10. Dominus copiam instrumentorum habet. 11. In agris est frumentum, in silvis herbae sunt. 12. Studium et diligentiam discipulorum magistri laudant. 13. Graeci simulacra deorum auro et argento ornabant. 14. Sparta muros non habebat, nam in incolis erat praesidium oppidi. 15. Socer filio generi cultrum dono *(dat.)* dat. 16. Ubi est avunculus, fili? 17. Est in horto, herbis aquam dat.

9.

Adjektiivit,	**Adjektiv,**
jotka taipuvat 1:sen ja 2:sen deklinatsioonin mukaan.	som böjas efter 1:sta och 2:dra deklinationen:

bonus, bona, bonum, hyvä, god; **liber, libera, liberum,** vapaa, fri; **pulcher, pulchra, pulchrum,** kaunis, vacker;
vir iustus, rehellinen mies, en redlig man,
stella pulchra, kaunis tähti, en vacker stjärna,
oppidum liberum, vapaa kaupunki, en fri stad.

1. Equus est bonus. 2. Femina est bona. 3. Frumentum est bonum. 4. Vir est bonus. 5. Argentum est splendidum. 6. Ventus est asper. 7. Patria est libera. 8. Templum est pulchrum. 9. Vaccae sunt pulchrae 10. Scuta Romanorum erant nigra. 11. Pueri modesti sunt. 12. Stellae splendidae sunt. 13. Numerus stellarum magnus est. 14. Amici puerorum sunt probi et iusti. 15. Amici probi sunt iusti. 16. Amicus amico carus est. 17. Amici amicis cari sunt. 18. Oppida Fenniae parva sunt.

10.

(Kl. §§ 61 ja 62. Gr. § 60.)

1. Viri liberi patriam amant. 2. Verae amicitiae sempiternae sunt. 3. Mala exempla saepe causae sunt magnorum malorum. 4. Viris liberis patria cara est. 5. Magna erat gloria populi Romani. 6. Oppidis antiquis erant murus et fossa. 7. Bonus dominus sedulis servis multa praemia dabat. 8. Seduli servi domino iucundi erant. 9. Imperium Romanum magnā incolarum concordiā validum erat. 10. Romanos antiquos ornabat gloria multarum victoriarum. 11. Aurum est metallum rubrum, argentum album. 12. O discipule care, modestia et diligentia laetitiam parant. 13. O viri liberi, fortuna patriae in concordia sita est. 14. Concordia est magnum

populorum praesidium. 15. Ludi parvorum liberorum avunculum aegrum delectant. 16. Aegri sunt miseri. 17. Caelum Fenniae saepe asperum est. 18. Vestimenta puerorum saepe lacera sunt.

11.

(Kl. §§ 28 ja 34 (14—17). Gr. §§ 28 o. 33 (16—18).

poëta clarus, mainio runoilija, den berömde skalden,
pinus alta, korkea mänty, en hög tall,
Aegyptus fecunda, hedelmällinen Egypti, det bördiga Egypten.

1. Agricola sedulus est beatus. 2. Incolae Graeciae antiquae erant liberi et magnanimi. 3. Fama poëtae praeclari est sempiterna. 4. Numerus poëtarum praeclarorum Graeciae antiquae magnus erat. 5. Patria poëtae praeclaro magna dat praemia. 6. Fennia habet nautas peritos. 7. Populi pulchrae vias Germaniae ornant. 8. In silvis Germaniae multae et altae fagi sunt. 9. Mali et piri et pruni in Fennia non rarae sunt. 10. Laurus in Germania rara est; in Italia sunt magni luci laurorum pulchrarum. 11. Aegyptus fecunda erat et Romanis multum dabat frumentum. 12. Corinthus multis templis et Cyprus insula multis oppidis olim ornatae erant. 13. Ephesus templo Dianae clara erat. 14. Humus fecunda bonum pabulum dat equis et vaccis.

12.

De pigro discipulo.

Alexander non erat sedulus et impiger discipulus. Libros in schola habebat neglectos et sordidos. Nam ludi eum magis delectabant quam libri. Saepe in agris, qui erant circa oppidum, cursitabat, etsi venti asperi erant. Sic tandem aeger factus est. Medicus Alexandro

multa et acerba medicamenta dat, nam in magno erat periculo vitae. Diu aegrotabat, sed tandem curā medici periti sanatus est. Tum autem studia condiscipulorum eo anno iam finita erant; multi inter eos praemia diligentiae domum apportabant.

13.

De Germanis antiquis.

Incolae Germaniae antiquae feri et bellicosi erant. In terra eorum magnae erant silvae, in silvis multae bestiae. Viris erant oculi caerulei, statura magna, capillus longus et flavus; feminae erant pulchrae et modestae, liberi robusti. Pueri, postquam viri facti sunt, animos habebant duros et asperos. Arma virorum liberorum erant gladius et scutum et hasta. Saepe pugnabant cum bestiis silvarum, cum inimicis saepe bello certabant. Pugnae et proelia eis erant grata. In silvis habitabant, nam oppida eis non erant. In silvis etiam templa deorum erant nec simulacra aut ornamenta habebant. Germani antiqui non semper erant populus liber. Nam discordia eorum Romanis victoriam parabat et tandem imperium Germaniae.

14.

ego, minä, jag; **tu,** sinä, du; **nōs,** me, vi; **vōs,** te, I.
sum — eram — ero — esse — es! este!

(Kl. § 104. Gr. § 97.)

1. Ego sum puer, tu es puella. 2. Nos sumus agricolae, vos estis nautae. 3. Discipuli sumus. 4. Aegrotus es. 5. Vir non es, puer es. 6. Nunc pueri sumus, mox erimus viri. 7. Veri amici rari sunt; itaque vera amicitia bonum rarum semper erit. 8. Malorum amicitiae numquam certae erunt. 9. Quamdiu prospera erit fortuna,

multi erunt amici. 10. Si non estis seduli, stulti estis. 11. Itaque seduli et impigri este, pueri! 12. Non pigri sumus; boni libri pigros discipulos non delectant. 13. Beati eramus, dum eramus pueri. 14. Miseri numquam eratis, pueri, dum eratis impigri et modesti.

15.

Ensimmäinen konjugatsiooni. Första konjugationen.

amā-re — amo — amā-bam — amā-bo — amā! amā-te!

(Kl. § 106. siv. 72. Gr. § 100, sid. 66).

1. Diligentiam discipulorum laudo, neglegentiam semper vituperabo. 2. Stellas caeli numquam numerabimus. 3. Fenni antiqui in oppidis non habitabant. 4. Quo volatis, alaudae? 5. Volamus, o puer, in terras longinquas. 6. Adventat enim autumnus. 7. Autumno ex terris frigidis properamus. 8. Sed dum est annus formosus, hic semper in silvis cantabimus. 9. Heri amicum diu in horto exspectabamus; cras tandem aderit. 10. Templa magna et splendida Graeci et Romani deis et deabus aedificabant. 11. Viri probi inimicos semper iustitiā superabunt. 12. Veros amicos iustitia parat, non pecunia. 13. Si studia amas, vir eris doctus et peritus. 14. Ama patriam! 15. Ora et labora! 16. Adorate Deum!

16.

Pronomina possessiva.

(Kl. § 81. Gr. § 76).

1. Avunculus meus multos habet amicos. 2. Ancilla avunculi mei aegra est. 3. Viam monstrabas amico tuo. 4. Equus noster bonus est. 5. Rosae hortum vicini nostri ornant. 6. Vestra est culpa, pueri, si magistri dili-

gentiā vestrā non contenti sunt. 7. Mei libri integri sunt, tui laceri. 8. Nos nostris amicis auxilio sumus, vos vestris. 9. In oppido nostro habitant multi viri praeclari. 10. Numerus librorum meorum non est magnus. 11. Nautae pericula audaciā suā evitabant. 12. Pueri impigri et modesti magnam magistris suis laetitiam parant. 13. Si impigri eritis, magistri diligentiam vestram laudabunt. 14. Filiae agricolae rosis mensas suas ornabant. 15. Ora et labora, mi fili, et patriam ama! 16. O Deus, serva patriam!

17.

Toinen konjugatsiooni. Andra konjugationen.

habē-re — habĕ-o — habē-bam — habē-bo — habē! habē-te!

(Kl. § 108, siv. 76. Gr. § 100, sid. 72).

1. Si vales, bene est, ego valeo. 2. Dum pueri eramus, ludis membra nostra exercebamus. 3. Tum exempla plus valebant quam praecepta. 4. Semper valebimus, si semper modum adhibebimus. 5. Discipuli memoriam suam exercent. 6. Memoriam vestram vocabulis latinis exercetis. 7. Equos feros habenis coërcemus, pueros docemus bonis praeceptis et exemplis. 8. Boni discipuli magistris suis placere student. 9. Amici dolebant, quod Alexander magistris suis displicebat. 10. Diu ruri eramus; multos equos et vaccas videbamus; in silvis baccae erant; betulae et pini umbram praebebant, herbae florebant in pratis, in caelo sereno splendebat luna. 11. Sed adventat autumnus, in scholam properabimus. 12. Autumno horti mala et pira praebent. 13. Semper studebo iram coërcere et bonis amicorum praeceptis parere. 14. Si, dum in terra es, praeceptis Dei parebis, in vita aeterna beatus eris. 15. Viri strenui pericula non timent; neque minae neque vincula viros probos terrent. 16. Nautae,

procellas exspectatis, sed, cum adsunt, eas non timetis. 17. Discipuli, memoriam vestram exercete! 18. Vale, mi amice. 19. Valete et florete, amici.

18.

Strenuorum virorum fiducia.

Adulescentulus Romanus in castris aliquando amicis monstrabat clipeum suum pulchrum et splendidum. Tum Caius Marius, „clipeus tuus“, inquit, „bonus est, sed strenuorum virorum fiducia non in clipeo est, sed in animo.“

19.

Haedus et lupus.

Stabat aliquando haedus in tecto stabuli alti. Tum lupus ad eum appropinquare studebat. Sed haedus, qui in tecto securus erat, lupum onerabat contumeliis. „Improba belua“, inquit, „es et semper eris. Cur desiderium tuum cibi herbis et foliis non satias? Saepe villam domini mei rapinis vexabas et vaccis insidias parabas. Mox autem dominus audaciam tuam vindicabit“. — Lupus, „tu haedule“, inquit, „stas in tecto stabuli alti; ergo tanta est tua audacia. Non tu, sed tectum me increpitat“. — Sic etiam viri timidi saepe sunt superbi et contumeliosi, si non est periculum.

20.

De templis Graecorum.

Graeci templa habebant pulchra et splendida. Templis altae columnae marmoreae erant. In templo erant simulacrum dei aut deae et ara. Templum permagnam portam habebat, sed non fenestras. Simulacra deorum et

dearum erant aut marmorea aut eburnea et aurea. Circa templum saepe erat lucus laurorum, myrtorum, populorum. Athenae antiquae permulta et splendida templa habebant. Inter ea erat clarum templum Minervae cum simulacro deae partim aureo partim eburneo. Prope templum stabat aëneum simulacrum Minervae cum galea et hasta. Nautae, qui appropinquabant ad oram Atticae, procul hastam deae splendidam videbant. Ruinae templorum Graecorum etiam nunc pulchra sunt monumenta ingenii eorum.

Kolmas deklinatsiooni. Tredje deklinationen.

(Kl. §§ 36 ja 38. Gr. § 34).

I. Konsonantti-vartalot. Konsonant-stammar.

21.

Masculina.

labor magnus, suuri työ, ett stort arbete,
passer parvus, pieni varpunen, en liten sparf,
pater carus, rakas isä, den käre fadern.

Sing. nominatiivi on päätteetön. Vartalo jää muuttumatta sing. nominatiivissa. Muutamat vartalot lisäävät *e*:n r:n edellä sing. nom.

Nominativus sing. antager ingen ändelse. Stammen förblir oförändrad i nom. sing. Några stammar inskjuta ett *e* framför r i nom. sing.

labōr-*is*, passer-*is*, patr-*is*.

1. Gloria imperatoris magna est. 2. Imperatorem strenuum laudamus et semper laudabimus. 3. In imperatoribus Romanis magna erat audacia et constantia. 4. Magnus honor imperatōrum Romanorum erat trium-

phus. 5. Laeto clamore populus victores imperatores salutabat. 6. Vita nostra multos habet et labores et dolores. 7. Honor et gloria praemia laboris sunt. 8. Veri amoris vincula sunt sempiterna. 9. Caeco furore ira saepe animos nostros perturbat. 10. Nimius splendor oculis nocet. 11. Alto aggere Romani castra circumdabant. 12. Aër purus iucundus est. 13. Nautae aërem purum et serenum amant. 14. Calor aëris varius est. 15. Cicero non solum egregius erat orator, sed etiam impavidus defensor patriae et praeclarus scriptor. 16. Clamores subiti mulieri timidae magnum parant terrorem. 17. Magnus matrum amor dolores et labores superat. 18. Modesti liberi patri et matri, fratribus et sororibus cari sunt. 19. Arbores altae sunt in horto patris mei. 20. Passeres parvi in arboribus altis sedent. 21. Marmor album est pretiosum.

22.

Masculina.

leo validus, väkevä leijona, det starka lejonet,
homo iustus, rehellinen ihminen, en redlig menniska,
flos albus, valkoinen kukka, en hvit blomma.

Sing. nom. on päätteetön. Vartalo muuttuu sing. nominatiivissa siten, että joko sen viimeinen tavu *on* ja *in* muuttuu *o*:ksi tai viimeinen konsonantti *r* *s*:ksi.	Nom. sing. antager ingen ändelse. Stammen förändras i nom. sing. sålunda, att dess sista stafvelse *on* och *in* öfvergår till *o* eller dess sista konsonant *r* till *s*.

leōn-*is*, homin-*is*, flōr-*is*.

1. Laeti sermones homines delectant. 2. Perfidi sunt auctores sermonum malignorum. 3. Campus honoris et gloriae cunctis hominibus patet. 4. Nemini odor rosarum displicet. 5. Nimius calor saepe colorem florum mutat. 6. Flores hortos et agros et silvas ornant. 7. Multi flores sunt sine odore, nullus flos sine colore.

8. Pluviae et venti floribus nocent. 9. Leones in Asia et Africa habitant. 10. Figura leonum est pulchra. 11. Iubae leonibus ornamento sunt. 12. Antea praedones maritimi saepe mercatores et nautas vexabant. 13. Vita misero homini longa est. 14. Mores maiorum apud multos homines magno in honore sunt. 15. Vita latronum periculosa est; in silvis habitant, domicilia pastorum devastant, viatores necant. 16. *Gáudia príncipiúm nostrí sunt sáepe dolóris.

23.

Masculina.

pes longus, pitkä jalka, en lång fot.

paries altus, korkea seinä, en hög vägg,

miles Romanus, roomalainen sotamies, en romersk soldat.

Sing. nom. saa päätteen *s*. Vartalo muuttuu sing. nominatiivissa siten, että sen viimeinen konsonantti *d* tai *t* katoo *s*:n edessä, jonka ohessa *t*:n ja *d*:n edellä oleva *i* muuttuu *e*:ksi.

Nom. sing. antager ändelsen *s*. Stammen förändras i nom. sing. sålunda, att dess sista konsonant *d* eller *t* bortfaller framför *s*, hvarjämte ett föregående *i* förvandlas till *e*.

ped-*is*, pariet-*is*, milit-*is*.

1. Populi Europae magnum numerum militum habent. 2. Milites sunt custodes et defensores patriae. 3. Inter milites sunt et pedites et equites. 4. Arma equitum et peditum varia sunt. 5. Stellae sunt fidae nautarum comites. 6. Ciconiae per somnum in uno stant pede. 7. Elephanti latos pedes habent, capri parvos. 8. Schola nostra parietes altos et firmos habet. 9. Avunculus vester multos heredēs habet. 10. Parsimōniā et diligentiā heredibus divitias parāre studet.

(Kl. § 45. Gr. § 46).

24.

Feminina.

varietas iucunda, mieluinen vaihtelu, en angenäm omväxling,
aestas calida, kuuma kesä, en varm sommar,
fraus mala, paha juoni, ett elakt svek.

Sing. nom. saa päätteen *s*, jonka edessä vartalon *d* ja *t* katoavat	Nom. sing. antager ändelsen *s*, framför hvilken stammens *d* och *t* bortfalla.

varietāt-*is*, aestāt-*is*, fraud-*is*.

1. Probitas et pietas gratae sunt Deo et hominibus. 2. Variae voluntates et studia animos hominum exercent. 3. Satietas studiorum vitae parat satietatem. 4. Voluptatis studium mores populorum mutat et amorem libertatis debilitat. 5. Severitas morum firmum est civitatis praesidium. 6. Veritati semper studere debemus. 7. Per errores ad veritatem, per calamitates ad fiduciam et animi tranquillitatem penetramus. 8. Voluntati et auctoritati bonorum virorum parete, coërcete cupiditates vestras. 9. Nota sunt dicta: „varietas delectat“ et „in vino veritas“. 10. Multi homines aestate laborem non amant. 11. Aestate calidā herbae saepe inopiā aquae laborant. 12. Bona exempla iam in tenera aetāte animum humanum conformant. 13. *Propria laus sordet.

25.

Feminina.

arx firma, luja linna, en stark fästning,
lex bona, hyvä laki, en god lag,
ars pulchra, kaunotaide, skön konst,
urbs magna, suuri kaupunki, en stor stad.

Vartalo saa sing. nom:issa päätteen *s (arc-s, leg-s, art-s, urb-s)*. Eritavuiset subst. (*imparisyllaba*), joiden vartalo päättyy kahteen konsonanttiin, saavat plur. genet. päätteen *ium*.

Stammen antager i nom. sing. ändelsen *s (arc-s, leg-s, art-s, urb-s)*. Olikstafviga subst. (*imparisyllaba*), hvilkas stammar sluta på två konsonanter, få i genet. plur. ändelsen *ium*.

arc-*is*, leg-*is*, art-*is*, urb-*is* (art-ium, urb-ium).

1. Multae urbes Europae arces firmas habent. 2. Vocem populi, si vera est, rectē vocem Dei appellamus. 3. Viros probos mors non terret. 4. Pax mater est artium et litterarum. 5. Apud Romanos magna erat auctoritas legum. 6. Agricolae stirpes et radices arborum delent. 7. Praeclāram ducum Romanorum laudem multi poëtae celebrabant. 8. Discordia mater belli, concordia mater pacis est. 9. Populi bellicosi pacem non amant. 10. Terra pars est mundi. 11. Magna pars hominum sorte sua non est contenta. 12. Luna interdum luce sua longas noctes hiemis illustrat. 13. *Néscia méns hominúm fatí sortísque futúrae.

26.

Aetas aurea et aetas ferrea.

Olim in terris aetas aurea erat. Tum non solum aestate, sed etiam hieme agri et prata magna frugum et herbarum florumque copia abundabant. Homines sorte sua contenti erant; homo homini insidias non parabat. Iustitia et probitas plus valebant quam bonae leges. Nemini arma erant; nam sanctitas morum custos erat pacis. Ignoti igitur labores et dolores, ignotae neces, ignota bella et proelia. Non erant urbibus muri, domiciliis claustra: portae hospitibus semper patebant. Homines non cupidi erant honorum et potentiae; ignari erant mercaturae et avaritiā luxuriāque liberi. Neque enim ad terras longinquas navigabant nec varias merces inter se mutabant. Mors sero aderat; nemo eam timebat. Quam ab aetate aurea diversa erat aetas ferrea! Pro pietate iam

erat impietas, pro temperantia cupiditas, pro innocentia fraus et dolus. Muri urbium hominibus contra homines praesidio erant; nam bello inter se certabant, oppida incendio delebant. Artes et litterae florebant, divitiae abundabant, sed intemperantia et pecuniae luxuriaeque studium comites et duces erant vitae humanae. Itaque miseri homines in fabulis suis semper memores sunt aetatis aureae, quae numquam iterum aderit.

27.

Feminina.

(Kl. § 45, Poikk. 1. Gr. § 46, Undant. på *o*).

consuetudo mala, huono tapa, en dålig vana,
imago pulchra, kaunis kuva, en vacker bild,
oratio longa, pitkä puhe, ett långt tal.

consuetudin-*is*, **imagin**-*is*, **oratiōn**-*is*.

1. Mens humana originem divinam habet. 2. Nonnullae arbores altitudine sua etiam magna et alta aedificia superant. 3. Servi Graecorum et Romanorum miseram habebant condicionem. 4. Occasionem sermonis maligni evitate! 5. Saepe oratores in orationibus suis magnam legionum Romanarum fortitudinem et constantiam laudabant. 6. Non enim magna inimicorum multitudo, non firmitas castrorum, non altitudo murorum, non longitudo viarum strenuis militibus Romanis causae erant timoris. 7. Religiones nationum variae sunt. 8. Multarum urbium et gentium origo incerta est. 9. Amoenitas multarum regionum Fenniae aestate valde iucunda est et incolis et advenis. 10. In aqua tranquilla imaginem riparum videmus. 11. Non est meae consuetudinis irae magis quam rationi parere. 12. Flores pulchritudine et varietate colorum suorum nos delectant. 13. Deus certum mundi ordinem conservat.

28.

Neutra.

mel flavum, keltainen hunaja, den gula honungen,
nomen praeclarum, mainio nimi, ett berömdt namn,
genus humanum, ihmiskunta, menniskoslägtet,
corpus firmum, luja ruumis, en stark kropp,
robur magnum, suuri väkevyys, en stor styrka.

Sing. nom:issä ei ole *s*-pääte. Vartalo päättyy konsonantteihin *l, n* tai *r* ja muuttuu sing. nom:issä.

Nom. sing. antager ej ändelsen *s*. Stammen slutas på någon af konsonanterna *l, n, r* och förändras i nom. sing.

mell-*is*, nomin-*is*, gener-*is*, corpor-*is*, robor-*is*.

1. Mel amamus, dum pueri sumus. 2. Odor mellis valde iucundus est, sapor gratus. 3. Poëtae nomina regum ducumque praeclarorum carminibus celebrant. 4. Aestate iucundum est in gramine ad ripam fluminis sedere. 5. In Fennia multa et magna flumina sunt, in ripis fluminum saepe altae arbores. 6. In caelo obscuro clarum fulminis lumen videbamus. 7. O Deus, genus humanum totumque mundum conservas et semper, dum manent, conservabis. 8. Flores varii generis et coloris sunt in hortis publicis urbis nostrae. 9. Multae gentes temporis antiqui non iura, non foedera firma, non urbes habebant; propter frigus speluncae eis pro domiciliis erant. 10. Corpora earum magna erant et miri roboris. 11. Milites magnum robur animi et corporis habere debent. 12. Scelera latronum civitati periculo et damno sunt. 13. Discipuli cari, parentes vestros toto pectore amate! — 14. Sol splendidus lumine suo totum mundum illustrat et quasi dux est et moderator siderum reliquorum.

29.

Neutra.

poëma pulchrum, kaunis runoelma, ett vackert skaldestycke,
lac album, valkoinen maito, hvit mjölk,
caput canum, harmaa pää, ett grått hufvud.

Sing. nom:issä ei ole *s*-päätte. Vartalo päättyy *t*-konsonanttiin ja muuttuu sing. nom:issa.

Nom. sing. antager icke ändelsen *s*. Stammen slutas på *t* och förändras i nom. sing.

poëmat-*is*, lact-*is*, capit-*is*.

1. Nullus cibus liberis tam gratus est quam lac tepidum. 2. Ancilla liberis lac tepidum dabat. 3. Magnam lactis copiam vaccae agricolis praebent. 4. Poëmata Vergilii et Horatii et antiquitas laudabat et homines nostrae aetatis iure laudant. 5. Vergilius et Horatius praeclaris poëmatis suis etiam pueris noti sunt et sedulis discipulis cari. 6. Pater tuus caput canum habet. 7. Milites vulnera habebant, alii in capite, alii in pectore, alii in latere. 8. Ita numerus vulnerum militum magnus erat, sed medici multi erant et strenui et periti. 9. Magno opere laborabant.

30.

De carminibus Homeri.

(Kl. § 47, Poikk. 2. Gr. § 48, Undant. på *us*, 2).

Carmina Homeri nota, sed tempora incerta sunt. De patria et vita Homeri multae sunt fabulae. In carminibus suis certamina Graecorum et Troianorum celebrat. Ibi splendidum in modum narrat de morte et funere Patrocli, de praeclara virtute Hectoris, de sermonibus deorum. Diu Hector Troianis magno robori certaeque saluti erat, sed tandem Graeci Hectorem necant, urbem per dolum expugnant incendioque delent. Poëmata Homeri iuventuti nostrae semper cara et iucunda erunt.

vat konsonanttisiin

Kolmas deklinatsiooni. Tredje deklinationen.

II. I-vartalot. I-stammar.

31.

Feminina.

~~navis longa,~~ pitkä laiva, ett långt skepp,
nubes atra, musta pilvi, ett mörkt moln.

Sing. nom. saa *s*-päätteen. Muutamissa subst:ssa muuttuu sing. nom:ssa *i e:ksi*. Plur. genet:in pääte on *ium*. Kaikki ovat tasatavuiset (*parisyllaba.*)

Nom. sing. antager ändelsen *s*. Hos några subst. förvandlas *i* till *e* i nom. sing. Genet. plur. har ändelsen *ium*. Alla äro likstafviga (*parisyllaba*).

nav-*is*, nav*ium*, nub-*is*, nub*ium*.

☞ ***vis***, voima, kraft, ***vim***, ***vi***, ***vires***, ***virium***, ***viribus***; ***sitis***, jano törst, ***sitim***, ***siti***; ***turris***, torni, torn, ***turrim***, ***turri***.

1. Defensores urbis equites hostium, qui ad urbem appropinquabant, ex altis turribus muri spectant, mox summa vi fugant; magna erat clades. 2. Apes sedulae, in pratis laboratis et magnam mellis copiam comparatis. 3. Autumni tempore avium vagarum turbae in longinquas terras migrant; per aërem purum volant, ut nubes atrae. 4. Surdae sunt stultorum hominum aures. 5. Magnae tempestates classes civium delebant. 6. Deinde hostes classe multarum navium urbem oppugnabant. 7. Copiosa messis agricolis grata est. 8. Puer stulte, si avi tuae cibum non das, eam fame et siti necabis. 9. Periculosa hominibus pestis sunt cupiditates. 10. Parietes aedium apud Romanos saepe marmorei erant.

(Kl. § 43, b) Poikk. Gr. § 43, 1). 11. Magna est canum vigilantia, magnae sunt equorum vires. 12. Pectora iuvenum gaudio exsultant, cum appropinquat aestas. 13. Athenae erant sedes artium et litterarum.

(Kl. § 46. Gr. § 47).

32.

Neutra.

mare vastum, aava meri, det vida hafvet,
animal parvum, pieni eläin, ett litet djur,
calcar splendidum, kiiltävä kannus, en glänsande sporre.

Sing. nom:issa ei ole *s*-päätettä; vartalon *i* joko muuttuu *e*:ksi tai katoo. Sing. abl. saa *i*-päätteen, plur. nom., acc. ja voc. saavat päätteen *ia*, plur. genet. *ium*.

Nom. sing. får icke ändelsen *s*; stammens *i* förvandlas antingen till *e* eller bortfaller. Abl. sing. får ändelsen *i*, nom., acc. och voc. plur. ändelsen *ia*, genet. plur. *ium*.

mar-*is*, mar*i*, mar*ia*, mar*ium*;
animāl-*is*, animal*i*, animal*ia*, animal*ium*;
calcār-*is*, calcar*i*, calcar*ia*, calcar*ium*.

1. In mari sunt multae insulae. 2. Maria habent litora, flumina ripas. 3. Maria profunda sunt plena animalium variorum. 4. Etiam parva animalia hominibus nocent. 5. Nautae impavidi amant mare, etsi periculosum est. 6. Doleo, quod retia nostra lacera sunt. 7. Fratri meo est rete novum et firmum. 8. Aves laetas, quae in silvis cantant, retibus non debetis captare. 9. Equites habenis et calcaribus equos coërcent. 10. Nimis acuto calcari saepe latera equorum laceramus. 11. Marmor album, rubrum, flavum saepe conclavia alta Romanorum ornabat. 12. Etiam ebore Romani tecta conclavium ornabant.

(Kl. § 47. Gr. § 48).

33.

(Kl. 46, Poikk. 2. Gr. § 47, Undant. på *is* 1 o. 2).

1. In terra nostra menses aestatis non semper calidi sunt. 2. Aestate ad ripas amnium natamus. 3. Africa paucos habet amnes. 4. Clara nocte mediae aestatis multos ignes in collibus vicinis et in ripa amnis caeru-

lei videbamus. 5. Ventus flammas ignium movebat. 6. Finis operis iucundus est. 7. *Finis coronat opus. 8. Multi Germani olim in fines Gallorum immigrabant. 9. Germani crinem flavum plerumque habent. 10. Dum ruri sumus, multos pisces retibus captamus. 11. Pisces muti sunt. 12. Multae partes orbis terrarum populis antiquis ignotae erant. 13. Postes marmorei [redacted] Romanorum ornabant.

14. Equites in viis saepe magnas nubes atri pulveris excitant. 15. Pyrrhus, qui olim erat rex clarus et bellicosus, lapide iacto necatus est. 16. Ruber sanguis venas hominum et animalium implet.

34.

(Kl. § 46, Poikk. 4. Gr. § 47, Undant. på *s* med föreg. kons.).

Constantia salutem parat.

Hostes olim urbem ad ripam amnis sitam oppugnabant. Incolae urbis, qui fame et siti laborabant, iam de salute desperant. Neque panem habebant neque lac aut carnem. Omnia animalia necata erant, pauci solum equi supererant. In puteis et fontibus nulla fere aqua erat et custodes hostium ad amnem vigilabant. Pro cibo erant herbae et folia arborum. Incolae impavidi tamen saepe cum hostibus summa vi pugnant; plerumque eos superant et pontem in amne aedificant. Sic occasionem fugae sibi et uxoribus liberisque parare cogitabant. Sed hostes pontem non satis munitum delent multosque defensores necant, lapides ad muros comportant et novos aggeres aedificant. Viris mors gloriosa magis placebat, tamen iam mulieribus, quae gratiam victoris precibus implorare monebant, paene obtemperant. Sed subito in monte, qui erat prope urbem, flammae ignium splendent. Trepidant oppugnatores, defensores gaudio exsultant. Signum erat sociorum, qui tandem aderant. Miseri urbis incolae copias amicorum ex altis murorum turribus spectant et salu-

tant. Socii ad urbem appropinquant et hostes robore copiarum fugant. Deinde pacem bonis condicionibus conciliant. Diu manebit fama virtutis et constantiae incolarum urbis.

35.

Adjektiivit,	Adjektiv,
jotka taipuvat 3:nen deklinatsioonin mukaan. Sing. abl. saa *i- (e-)*, plur. nom., acc., voc. *ia-* ja plur. gen. *ium*-päätteen.	som böjas efter 3:dje deklinationen. Abl. sing. får ändelsen *i (e)*, nom.. acc., voc. plur. *ia* och gent. plur. *ium*.

(Kl. § 63 *a*) ja *b*). Gr. § 62 *a*) o. *b*), § 63).

acer, acris, acre, terävä, hvass,
fortis, fortis, forte, urhoollinen, tapper.

1. Animus Romanorum ad bella alacer et paratus erat. 2. Animus acer et fortis omnia pericula superat. 3. Pedestribus copiis in proeliis deesse non debent equites. 4. Equites peditibus saepe celeri auxilio sunt. 5. In locis campestribus, etsi venti sunt asperi, tamen aër saepe saluber est. 6. Aegris hominibus interdum valde utile est in regione silvestri habitare.

7. Mortalia sunt omnia animalia. 8. Omnes quoque homines sunt mortales. 9. Vita et mors communes sunt omnibus hominibus. 10. Corpus est pars mortalis omnium hominum, animus autem est immortalis et post mortem ex corpore evolat tamquam ex vinculis. 11. In sede Dei caelesti patria est animi. 12. Qualis animus est, talia sunt facta hominis. 13. Pii homines turpia et sordida facta evitant, nam pietas fundamentum est omnium virtutum. 14. Pii homines acres sunt utilitatis patriae defensores, malis civibus inimici, humilibus benigni, miseris opem dant. 15. Universo generi humano cultura agrorum est salutaris. 16. Gens Lacedaemoniorum fortis erat, dum leges Lycurgi valebant. 17. Homines sunt alacres aut segnes, boni aut mali, fideles aut infidi, fortes aut timidi, crudeles aut mites. 18. Crude-

lium hominum vita ipsis periculosa est, nemini grata; saepe feris bestiis (*dat.*) similes sunt. 19. *Ars longa, vita brevis. 20. *Omne initium difficile est.

36.

(Kl. 63 *c*). Gr. § 62 *c*), § 63).

felix (*gen.* **felīcis**), onnellinen, lycklig,
prūdens (*gen.* **prudentis**), taitava, förståndig.

1. Homines, dum felices sunt, multos habent amicos, sed infelicium hominum vita ope amicorum saepe caret. 2. Vita misero homini longa est, felici brevis. 3. Fortia facta clementium ducum laudamus; superbia et crudelitas ferocium victorum omnibus sunt odiosae. 4. Praeclari duces Romani non solum animo forti et prudenti hostes superabant, sed etiam clementes erant erga superatos. 5. Pueri, este diligentes; sic viri eritis prudentes! 6. Prudentia consilia semper adhibere grave opus est. 7. Parvus ignis saepe ingens incendium parat. 8. Vir sapiens cupiditates coërcere, praeceptis prudentiae parere studet. 9. Verba minacia saepe magis nocent quam prosunt. 10. Vires Graecorum viribus Persarum pares non erant; tamen Graeci, quoniam pro patria pugnabant audaci et constanti animo, Persas superabant. 11. Persae inertes et praedae cupidi erant. 12. *Longa est via per praecepta, brevis et efficax per exempla. 13. *Dónec éris felíx, multós numerábis amícos.

37.

(Kl. § 63, Poikk. Gr. § 63, Afvikelser).

Huomaa! Plur. genetiivi saa tavallisesti päätteen *um*, jos edellinen tavuu on lyhyt.

Märk! Genet. plur. får vanligen ändelsen *um*, ifall den föregående stafvelsen är kort.

1. Agricolae, qui non acri studio laborant, raro sunt divites. 2. Curae animos et divitum et pauperum exercent. 3. Recentium temporum mores senibus

saepe displicent. 4. Laus et memoria veterum gentium florebunt, quamdiu artium et litterarum participes erimus. 5. Senectus hominum mortis memorum non tristis est, sed levis et iucunda. 6. Liberi plerumque parentibus superstites sunt. 7. Vir bonus curas et miserias civium inopum levare studet 8. Inter Graecos, qui Troiam oppugnabant, Achilles princeps erat fortitudine et belli gloria. 9. Pericles erat et auctoritate et eloquentia et consilio princeps civitatis suae. 10. Amicitiam principum virtutibus, non blanditiis parare debemus. 11. Simplicia praecepta diu valent.

38.

Adjektiivien komparatsiooni. Adjektivens komparation.

(Kl. §§ 67 ja 68. Gr. § 65, 1).

Comparativus.

iustus (*gen.* **iust-i**) — **iust-ior** — **iust-ius,**
acer (*gen.* **acr-is**) — **acr-ior** — **acr-ius,**
brevis (*gen.* **brev-is**) — **brev-ior** — **brev-ius.**
felix (*gen.* **felic-is**) — **felic-ior** — **felic-ius.**

1. Aestas iucundior est quam hiems. 2. Leones robustiores et ferociores sunt quam multae aliae bestiae. 3. Nullus orator Romanus clarior erat quam Cicero. 4. Clariora sunt nomina poëtarum Graecorum quam Romanorum. 5. Nihil carius habemus quam patriam. 6. Nullum amabilius decus pueri habebunt quam modestiam et diligentiam. 7. Exempla utiliora sunt praeceptis (*abl*). 8. Beluarum nulla est prudentior elephanto. 9. In Graecia nemo erat sapientior Socrate, nemo iustior Aristide. 10. Nihil in omni vita praeclarius est laude virtutis et constantiae. 11. Poëmata Vergilii praestantia sunt, praestantiora tamen carmina Homeri. 12. Facilius

est condiscipulos in ludo superare quam in studiis. 13. Noctes aestate breviores sunt quam hieme. 14. Itinera maritima periculosiora sunt quam terrestria.

39.

(Kl. §§ 69 ja 72 b) ja c). Gr. 65, 2) och 66 c).

Superlativus.

iustus — iust-ior — iust-issimus
acer — acr-ior — acer-rimus
similis — simil-ior — simil-limus.

1. Similitudo morum firmissimum vinculum amicitiae est. 2. Vita divitum saepe infelicissima est, pauperum beatissima. 3. Praecepta prudentium senum pueris et iuvenibus utilissima sunt. 4. Demosthenes nobilissimus erat oratorum Graecorum, Cicero Romanorum. 5. Discipuli diligentissimi scholae nostrae praeceptoribus magnam parant laetitiam. 6. Lacedaemon erat honestissimum domicilium senectutis; nusquam enim erat senectus honoratior. 7. Dulcia sunt māla, dulciores uvae, dulcissimum autem mel. 8. Omnium discipulorum Carolus est modestissimus.

9. Pulcherrima et saluberrima pars Italiae est Campania. 10. Nemini ignotae sunt Athenae, urbs celeberrima, ubi quondam artes et litterae florebant. 11. Equi Arabum sunt omnium celerrimi. 12. In Italia sunt multae urbes celeberrimae et aedificiis pulcherrimis ornatae. 13. Germani antiqui erant acerrimi defensores libertatis patriae. 14. Nullum praestantius decus habebant quam morum integritatem, nullam praestantiorem laudem quam laudem fortitudinis. 15. Viri nostri praeclarissimi memoriā (*abl.*) digni sunt.

16. Somnus morti simillimus est. 17. Facillimum est vitia aliorum vituperare, difficillimum sua emendare.

18. Arbores gracillimae interdum viatori defesso umbram praebent gratissimam. 19. Saepe initium difficilius est quam finis laboris; saepe initium operis est difficillimum, finis facillimus.

40.

(Kl. § 73. Gr. § 66 a).

1. Mors honesta melior est quam vita turpis. 2. Bona conscientia optimum in fortuna adversa solacium praebet. 3. Bona valetudo maius bonum est quam maximae divitiae. 4. In sapientia plura bona sunt quam in divitiis. 5. Maximum bonum est mens sana in corpore sano. 6. Amicus falsus peior est quam inimicus. 7. Optimis civibus pessimi cives saepe insidias parant. 8. In maiore negotio non magis quam in minore diligentiam adhibere debemus. 9. Minima pars orbis terrarum veteribus nota erat. 10. Plurimae urbes Graeciae antiquae pulcherrimis artis operibus ornatae erant. 11. Apud iuventutem exempla plus valent quam praecepta, et auctoritas parentum praeceptorumque semper plurimum valebit.

41.

fu-i — fu-eram — fu-ero — fu-isse.

(Kl. §§ 104 ja 189, 2). Gr. §§ 97 o. 156, 2).

1. Meā culpā diu in magno periculo fui; tuo auxilio, mi amice, nunc sum salvus. 2. Amicus meus iam diū fuisti et semper eris. 3. Hodie seduli et attenti fuistis, cras studia vestra faciliora erunt. 4. Multi, qui in sua terra miseri et inopes fuerunt, in aliena terra meliorem sibi condicionem parant. 5. Post Romulum, conditorem urbis Romae, rex Romanorum fuit Numa Pompilius, qui erat vir iustissimus. 6. Deinde multi reges Romanis fuerunt, inter quos ultimus erat Tarquinius Superbus, iniustissimus dominus et crudelissimus.

7. Lucius Brutus vindex crudelitatis scelerumque regis Tarquinii fuit et auctor libertatis Romanae. 8. Lucius Collatinus socius consiliorum et adiutor Bruti fuerat. 9. Florebat olim regnum senis Priami. 10. Temporibus belli Troiani Hector princeps fuit defensorum urbis Troiae. 11. Helena, uxor pulcherrima Menelai, regis Spartae, causa fuerat belli Troiani. 12. Fueramus otiosi, dum ruri eramus; nunc tempus studiorum adest. 13. Agricolae, si probi et seduli fuerint, divitias parabunt. 14. Si diligentes et attenti fueritis, pueri, laude digni eritis. 15. Multis in periculis fuisse nautas ab itineribus maritimis non terret. 16. Multis proeliis interfuisse militibus magnae laudi est.

42.

amav-i — amav-eram — amav-ero — amav-isse.

1. Postquam praeceptores hodie nos laudaverunt, cras etiam acriore studio laborabimus. 2. Aves parvae, postquam totam aestatem in silvis nostris cantavistis, cum adventat autumnus, in alias terras migratis. 3. Si pericula non evitaveris, tua culpa erit, si damna et incommoda habebis. 4. Consilia mortalium, si Deus ea non probaverit, inutilia erunt. 5. Nautae magnas difficultates superaverant; itaque eos viros fortes et constantes appellabamus. 6. Ciceroni non solum eloquentia et doctrina, sed etiam amor patriae et vigilantia nomen apud posteros clarissimum paraverunt. 7. Catilinam enim ex urbe fugavit, quia saluti patriae vitaeque optimorum civium insidias paraverat. 8. Deinde Romani Catilinam cum omnibus fere sociis proelio superaverunt et post defensionem acerrimam necaverunt. 9. Tamen Romani non semper erga Ciceronem grati erant, etsi civitatem tanto periculo liberaverat. 10. Patriam periculo liberavisse memoria dignum est, patriae autem insidias paravisse maximum scelus.

43.

habu-i — habu-eram — habu-ero — habu-isse.
delēv-i — delēv-eram — delēv-ero — delēv-isse.

Huomaa! Vartalon *e* on kadonnut ja *v* muuttunut *u*:ksi. Verbeissä *deleo* hävitän, *fleo* itken, *neo* kehrään, *compleo, expleo, impleo* täytän, on *e* säilynyt ja *v* pysynyt muuttamatonna.

Märk! Stammens *e* har bortfallit och *v* öfvergått till *u*. I verben *deleo* förstör, *fleo* gråter, *neo* spinner, *compleo, expleo, impleo* fyller, har *e* bibehållits och *v* förblifvit oförändradt.

1. Pax populis semper maxima commoda praebuit, itaque eam conservare omnibus viribus student. 2. In vita nonnullorum hominum fortuna semper plus valuit quam prudentia. 3. Litterae primum in Graecia, tum in Italia floruerunt; itaque Romani Graecos magistros suos appellabant. 4. Dionysius tyrannus imperium diu tenuerat, cum tandem exsul in oppido Corintho pueros docuit. 5. Laetus es, cum laudem meruisti. 6. Si laudem numquam meruistis, bonis consiliis non paruistis. 7. Si parueris, imperabis; si ingenium exercueris, ingenio valebis. 8. Saepe populus Atheniensium ingratus magnos viros suos non adeo aestimavit, ut debuit. 9. Nos urbes habemus, Fenni antiqui vicos habuerunt; antiquissimis autem temporibus neque vicos neque domicilia habuerant, sed in silvis habitaverant. 10. Iucundum est amicos fideles habere. 11. Nemini ingratum erit amicos fideles habuisse; bonis amicorum consiliis non paruisse multis damno fuit.

12. P. Scipio Africanus, dux Romanus fortissimus, Carthaginem, urbem pulcherrimam et opulentissimam, expugnavit et delevit. 13. Romani non solum totam Italiam, sed etiam totum orbem terrarum, populis antiquis notum, fama nominis sui impleverant. 14. Frater meus flevit, quod magister eum in schola de inertia monuerat.

44.

Rex ranarum.

Ranae aliquando magno clamore a Iove postulaverunt regem. Rex enim morum earum licentiam coërcere debuit. Itaque Iuppiter trabem ex caelo in paludem vibravit et, „Ecce“, inquit, „hic habebitis regem“. Initio autem trabs timidum genus ranarum terruit. Diu tacebant et sub aqua iacebant. Rana tandem prudens et callida supra aquam apparuit regisque naturam tranquillam et placidam exploravit. Deinde omnes ex palude evocavit socios. Ranae, quae talem regem non timebant, ad eum appropinquant et domino suo insultant. Postea a Iove potentiorem regem magna voce rogarunt. Tum vero Iuppiter iratus regnum ranarum mandavit crudeliori regi et, „Ciconiae“, inquit, „parebitis; ciconia licentiam vestram coërcebit“. Ciconia autem statim multas ranas laceravit et alias devoravit. Tum ranae Iovis auxilium implorarunt mitioremque regem postularunt. Pater autem omnipotens, „Quia bono“, inquit, „regi non obtemperavistis, nunc tolerare debetis malum“.

45.

Pica et columba.

Pica et columba apud pavonem fuerant. Postea pica maligna, „Quam mihi“, inquit, „displicet pavo! Quam insuavem vocem habet! Cur non silet? Cur pedes suos non occultat?“ Sed innocens columba sic respondet: „Vitia pavonis non observavi, formositatem vero corporis et nitorem caudae non satis laudare possum“. — Boni bona in aliis vident, mali mala.

Neljäs deklinatsiooni. Fjärde deklinationen.

46.

(Kl. §§ 48 ja 49. Gr. §§ 49 o. 50).

exercitus Romanus, roomalainen sotajoukko, en romersk krigshär,
genu dextrum, oikea polvi, det högra knäet.

gen. **exercitūs, genūs.**

1. Exercitus Romanus civitati praesidio erat. 2. Duces exercituum Romanorum erant prudentes et fortes. 3. Fructus victoriarum eorum magna populi Romani gloria et potestas erat. 4. Equitatus adventu suo hostes terruit et impetu vehementi omnem peditatum civium servavit. 5. Inter Athenienses et Lacedaemonios magna et acria certamina erant de principatu. 6. Lacedaemonii exercitu terrestri valebant, Athenienses classe multarum navium. 7. Legati regis Pyrrhi senatum Romanum consilium regum appellaverunt. 8. Multa animalia acres habent sensus. 9. In portu urbis nostrae interdum est magna navium multitudo.

10. Domus nostra magna et pulchra est. 11. Porticus amplae multas domos urbium Romanorum ornabant. 12. Custodes domorum erant servi et canes. 13. Leonidas, dux Lacedaemoniorum, cum parva manu virorum fortium adventum Persarum exspectavit.

14. Cornua sunt arma bestiarum ferarum aliorumque animalium. 15. Forma cornuum varia est. 16. Dextrum cornu exercitus hostes primo impetu fugavit, sinistrum autem impetum hostium non sustinuit.

17. Olim venatores bestias arcubus necabant. 18. Etiam nostra aetate multi feri populi arcus et sagittas habent.

47.

imperator Romanus, in saltu Teutoburgiensi, cum exercitu penetraverat, gravibus casibus

obnoxius erat. Nam Germani in saltum, ubi omnes viae eis ex usu cottidiano notae erant, properaverunt. Adventus eorum exercitui Romano ingentem terrorem paravit. Vix enim milites vultus hostium atroces strepitumque cornuum et armorum sustinere poterant. Praeterea fulmina, tonitrua, imbres, animos perturbabant. Maxima exercitus pars in pugna deleta est. Varus ipse gladio pectus perforavit. Fructus pugnae erat libertas Germanorum.

Viides deklinatsiooni. Femte deklinationen.

48.

(Kl. §§ 50 ja 51. Gr. §§ 51 o. 52).

res (*gen.* **rei**), asia, seikka; sak, omständighet.

res publica valtio, stat, *res familiaris* omaisuus (varat), förmögenhet, *res secundae* myötäkäyminen, medgång, *res adversae* vastoinkäyminen, motgång, *res gestae* urotyöt, bedrifter.

1. Cum Hannibal ingenti exercitu intra fines Italiae intravit, Romani in magno metu erant de rei publicae statu. 2. Scipio Africanus adulescens incredibili virtute spem civium superavit. 3. Multi viri docti res gestas et bella et proelia narrarunt. 4. Frons et oculi partes sunt faciei humanae. 5. Multa animalia acie oculorum hominem superant. 6. Milites, etsi minaces gladios hostium vident, in aciem eorum forti animo penetrant. 7. Homo specie sua et figura inter ceteros animantes eminet; habet enim statum rectum, et vultu spectat in caelum, dum animalia pronis corporibus in humum spectant. 8. Saepe omnis spes nostra est in fide et auxilio amicorum. 9. Multi homines in rebus secundis superbi sunt, in adversis trepidi. 10. Sapientes parva re familiari contenti

sunt. 11. Primo reges, deinde senatus consulesque rem publicam Romanam gubernabant.

12. Hora est pars diei, dies pars mensis. 13. Spatia dierum et noctium diversa sunt in diversis orbis terrae regionibus. 14. Quattuor sunt caeli regiones: oriens, occidens, meridies, septentrio.

49.

Cervus.

Cervus die aestivo ad fontem appropinquavit et, dum sitim explet, imaginem suam in aqua spectavit. Postquam singulas corporis sui partes diu inter se comparavit, pulchritudinem cornuum laudat, vituperat autem crura ut nimis exilia. Subito venator cum canibus adest. Cervus vitam fuga servare properat. Dum in planitie erat, nullum imminuit periculum, nam pedibus plus valuit quam canes. Sed in silva se occultare studuit, ubi cornua mox ei *(dat.)* magno impedimento *(dat.)* erant. Itaque a venatore canibusque necatus est. Ante mortem, „O me stultum“, inquit, „mihi ea displicebant, quae me conservarunt, placebant autem, quae mihi perniciei fuerunt“. — Pulcherrima res non semper erit utilissima.

50.

Nomina numeralia.

(Kl. § 75. Gr. § 70.)

Cardinalia.

1. Est unus deus; mundus est unius dei opus. 2. Duas aures habemus et duo oculos, sed unum os. 3. Tres summi duces auctores erant libertatis Graeciae: Miltiades, Themistocles, Cimon. 4. Vitia trium generum Atheniensibus perniciosissima erant: discordia, luxuria, superbia. 5. Alexander Magnus tredecim annos regnavit. 6. Spatium vitae humanae varium est; septuaginta si

longa est, vel octoginta annorum; senes nonaginta annorum rari sunt. 7. Annus est spatium trecentorum sexaginta quinque dierum. 8. Leonidas Lacedaemonius cum trecentis civibus Xerxem, regem Persarum, ad Thermopylas superavit. 9. Xerxes classem mille ducentarum navium ornavit et exercitum septingentorum milium peditum, quadringentorum milium equitum comparavit. 10. In pugna Marathonia ex numero Atheniensium necati sunt centum nonaginta duo. 11. Marathon ab Athenis milia passuum abest. 12. Castra Romanorum a tribus lateribus fossā munita erant, duodecim pedes lata, novem pedes alta; uni lateri saepe flumen praesidio erat. 13. Viginti duabus navibus tempestas exitium paravit.

51.

Ordinalia.

1. Primus urbis Romae annus fuit ante Christum natum septingentesimus quinquagesimus quartus. 2. Regnabant ibi reges per annos fere ducentos quinquaginta. 3. Primus rex erat Romulus, secundus Numa Pompilius, tertius ~~Servius Tullius~~ Tullus Hostilius, quartus Ancus Martius, quintus Tarquinius Priscus, sextus Servius Tullius, septimus Tarquinius Superbus. 4. Septem igitur fuerunt reges Romani. 5. Anno quingentesimo nono a. Chr. n. populus Romanus in unum annum duo consules creavit, postquam Brutus Tarquinium Superbum, qui annos quinque et viginti regnaverat, regno et urbe exturbavit. 6. Cum duobus ducibus, Pyrrho et Hannibale, Romani de imperio in Italia decertabant. 7. Appio Claudio, homini antiqua virtute et fide, quattuor robusti filii et quinque filiae erant. 8. Appius, cum iam caecus fuit, senatum gravissima oratione a Pyrrhi pace revocavit. 9. Inter duos consulatus Appii anni decem intererant et orationem contra Pyrrhum habuit septimo decimo anno post alterum consulatum; erat igitur eo tempore admodum senex. 10.

Alexander Magnus, qui iam adulescens Philippum patrem rebus gestis et gloria superaverat, tertio et tricesimo anno aetatis suae animam efflavit. 11. Anno a. Chr. n. ducentesimo sexagesimo sexto tota Italia in potestate Romanorum erat. 12. Postea cum Carthaginiensibus tribus bellis Punicis dimicaverunt: bello Punico primo ab anno ducentesimo sexagesimo quarto usque ad annum ducentesimum quadragesimum primum; secundo ab anno ducentesimo duodevicesimo usque ad annum ducentesimum primum; tertio ab anno centesimo quadragesimo nono usque ad annum centesimum quadragesimum sextum. 13. Hannibal, dux Carthaginiensium, Romanis maximam cladem paravit apud Cannas anno ducentesimo sexto decimo.

52.

Pronomen.

(Kl. §§ 79—86. Gr. §§ 73—84).

P. personale. P. reflexivum.

(Kl. §§ 273 ja 274. Gr. §§ 216 o. 217).

1. *Carolus:* Salve, mi amice! Quanta est laetitia mea, quod salvus ad n o s adventavisti! Absentia tua magna m i h i causa desiderii fuit.

2. *Gustavus:* Ego quoque ex intimo pectore te saluto, nam magnum t u i desiderium mihi iam diu erat. Gaudio exsulto, quod tandem mihi licebit t e c u m ruri esse. Aër quam serenus hic est et saluber!

3. *C.:* Antea t i b i vita urbana magis placebat quam vita rustica. Contentus tamen, ut spero, iam eris, quod post longum intervallum ex vinculis urbis t e liberavisti.

4. *G.:* Hospes tuus diu esse cogito. Nunc sane n o b i s licebit in lacu natare, per prata et in silvis ambulare, herbaria nostra novis plantis augere, pisces captare, sitim lacte explere.

5. *C.:* Ita quidem. Quam diu satietate solitudinis me cruciavi! Amoenitates ruris usque adhuc mihi non satis iucundae fuerunt. Nullus enim comes et amicus unà erat mecum.

6. *G.:* Sed ubi est frater tuus?

7. *C.:* Ambulat in horto. Nuper ex gravi morbo se recreavit. Frater quoque nullum sibi cariorem amicum habet quam te. Statim ad nos properabit.

8. *G.:* Magnopere gaudeo, quod sanus est. Mihi quoque memoria vestri semper gratissima fuit: et mihi et vobis nihil sanctius et iucundius est quam fidum vinculum amicitiae. Hic vobiscum esse maximam sane iucunditatem mihi praebebit. Nemini nostrum ingratum erit hoc tempore otiosum fuisse.

53.

P. demonstrativum (determinativum). P. relativum.

Is, ea, id; idem, eadem, idem; qui, quae, quod.

(Kl. §§ 277, 280 ja 282. Gr. §§ 158 o. 226).

1. Beatus est is, qui sorte sua contentus est. 2. Non eum nominamus beatum, cui magnae divitiae sunt, sed eum, cuius animus semper laetus et contentus est. 3. Is bonus est, quem optimi homines laudant. 4. Omnes res bonae sunt, quas deus creavit. 5. Ii amici, quos divitiae tuae paraverunt, non te, sed divitias tuas amant. 6. Eae virtutes, quibus Graeci Persas superabant, sempiternam gloriam eis pararunt.

De Hercule infante.

Clarissimus eorum heroum, quorum facinora omnes pueros maxime delectant, est is, quem Romani Herculem nominabant. Mater, cui nomen erat Alcmena, cum coniuge Thebas commigraverat, quae urbs in ea parte Graeciae sita erat, quam Boeotiam vocabant. Frater Herculis erat Iphicles; cum eo in scuto magno cubabat;

numquam plorabat; quod matri magno erat gaudio. Aliquando duo angues, quae animalia homines imprimis formidant, in id conclave, in quo parentes cum filiis cubabant, penetraverant. Iam ad eam scuti partem, qua Hercules cubabat, capita allevaverant, cum Iphicles, strepitu eorum e somno excitatus, auxilium parentum implorat. Sed cum appropinquant parentes, Hercules angues iam captaverat et necaverat. Quae res omnibus incolis Thebarum admirationi fuit. Deinde Hercules eadem vi et eodem animo, quae ei infanti fuerant, adulescens eminuit. Sed quem omnes Thebani et plurimi dei laudabant et honorabant, eundem Iuno dea in calamitatem vocare studuit. Quam ob causam eadem fortuna secunda ei non semper erat. Iunonis iussu etiam angues, de quibus narravimus, eum paene necaverunt.

54.

P. demonstrativum.

hic, haec, hoc; ille, illa, illud; iste, ista, istud; ipse, ipsa, ipsum.

(Kl. §§ 276 ja 279. Gr. §§ 158 o. 220).

1. Arminius, fortissimus ille Germanorum dux, animos militum suorum contra Romanos his verbis incitavit: „Hi montes, hae regiones, hoc caelum ipsum, denique haec omnia, quae videtis, Romanos terrent. 2. Dei ipsi, qui semper cultorum suorum memores sunt, nobis viam salutis monstrant. 3. Nam per hos montes, in his silvis nullum iter istis apertum erit. 4. Haec patria nostra et sol ille, qui, dum caelum perlustrat, omnia videt, testes sunt iniuriarum Romanorum. 5. Hac ipsa terra, quae nostra patria est, nos privarunt, in his regionibus imperarunt, nosmet ipsos, coniuges, liberos crudelitate sua vexarunt. 6. Dulcissimum illud liber-

tatis nomen ad certamen vos vocat. 7. Si hunc exercitum superaveritis, ipsi liberi eritis et tuti a superbia istorum. 8. Deorum ipsorum auxilio, quo isti carent, contra hostem libertatis vestrae pugnabitis".

55.

P. interrogativum.

quis, quis, quid? qui, quae, quod?

(Kl. § 86. Gr. § 84).

Lupus et canis.

Lupus cani obvius, „o te beatum!" inquit, „quanta est formositas tua! Doleo, quod ego non talis sum, qualis tu es". — Tum canis, „Qua de causa", inquit, „tuus ipsius corporis habitus tibi displicet? Tu sane non idem officium, quod ego, servas". — „Quod officium?" inquit lupus. — Canis autem: „Fidam custodiam eius domus, in qua dominus meus habitat; ille propter hanc rem largam mihi ciborum copiam suppeditat; saepe domus ipsa mihi patet". — „Quis est dominus tuus? Qualis est? Estne bonus dominus? Iucundius mihi erit, etiam si severus dominus est, tale officium servare, quam ea tolerare, quae nunc tolero". „Quaenam"? inquit canis. — Tum lupus: „Cui ignota est misera illa vita, quam semper in locis desertis toleravi, ubi saepe frigori et fami sitique paene succubui?" Iam ad domum, cuius custos erat canis, appropinquabant. Tum lupus, „Quae", inquit, „est haec deformitas colli tui? Quam ob causam nullos crines habet?" Canis autem tristis: „Haec sunt vestigia catenae; nam dominus interdum me alligatum tenet". — Tum vero lupus, „Iam", inquit, „vitae istius delicias repudio. Quot sunt deliciae libertatis, quamquam bonas illas res, quas tu tantopere laudas, non habet! Quot ea carent, tot misserrimi sunt. Ea vita, quae non est libera, non est vera vita".

56.

P. indefinitum.

aliquis, aliqua, aliquid, aliquod;
quisquam, quidquam;
quidam, quaedam, quiddam, quoddam.

(Kl. §§ 287—290. Gr. §§ 229—231).

1. Sunt quaedam bestiae, in quibus est aliquid simile homini. 2. Semper aliquod exemplum virtutis bonorumque morum nobis ante oculos esse debet. 3. In mentibus proborum hominum inest aliquid, quod est quasi vox quaedam Dei. 4. Superstitiosi homines, si quid praeter consuetudinem in caelo apparet, id pro signo futurae cuiusdam rei habent. 5. Quo quis sapientior est, eo debet esse modestior. 6. Num quid beati ei esse potest, qui alicui crimini obnoxius est? 7. Xerxes, rex Persarum, cum tantis copiis in Graeciam intravit, quantas neque antea neque postea habuit quisquam. 8. Infelicissimi illi homines sunt, quoniam neque quemquam amant neque ipsi cuiquam cari sunt. 9. *Ne quid nimis!

57.

quisque, quaeque, quidque, quodque; quilibet; quivis;
alius, alia, aliud; alter, altera, alterum.

(Kl. §§ 291 a) ja b), 293. Gr. §§ 232 a) o. c), 233).

1. Primum iustitiae praeceptum est: *suum cuique date! 2. *Suae quisque fortunae faber est. 3. In unaquaque civitate aliqui sunt, qui summum imperium obtinent. 4. In proelio quodam Caesaris, quod erat cum Gallis, paene decimus quisque miles gravia vulnera habebat. 5. Diligens iudex quodlibet vel levissimum indicium examinare debet. 6. Cuiusvis hominis est errare,

nullius nisi insipientis in errore perseverare. 7. Optimum remedium cuivis dolori est patientia. 8. Titus, imperator Romanus, tantae comitatis fuit et liberalitatis, quantae nullus alius imperator neque ante neque post eum: nemini quidquam negabat. 9. Nihil aliud in liberis gratius est quam pietas erga parentes. 10. Ex vitio alius hominis vir sapiens emendat suum. 11. Homines alius alii auxilio esse debent. 12. Faustulus, pastor quidam regius, Romulum et Remum educavit; dum apud eum erant, alter alteri amicus fuerat, sed postea Romulus fratrem necavit. 13. Nullius hominis Graeci laus bellica maior fuit quam Themistoclis, neque Graeci ulli alii maiorem gratiam debebant. 14. Is enim solus prudentia sua Xerxem superavit et totius Graeciae libertatem ex maximo periculo vindicavit.

58.

Ambulatio.

1. *Gustavus:* Age, Carole, placetne ambulare? Tempestas serena est.

2. *Carolus:* Placet. Sed ubi ambulabimus? Num in pratis?

3. *G.:* Minime, pluvia enim prata nuper irrigavit. Placetne ambulare per clivum ad collem illum, quem e fenestra videmus?

4. *C.:* Ita. In colle baccae maturae sunt et dudum non ambulavimus.

5. *G.:* Tempestas prohibuit. Tanto iucundius nunc erit ambulare. Cur stas autem?

6. *C.:* Duae viae sunt ad collem; altera recta et brevis, altera longior. Utrā ambulabimus?

7. *G.:* Rectā, censeo. Est enim umbrosior et sol fervet. In reditu alterā ibimus et ambulationem variabimus. Vesperi aër frigidus erit.

victoriam ab aliquo reportare

59.

Adverbia.

modeste, -ius, -issime; pulchre, -ius, -errime; fortiter, -ius, issime; acriter, -ius, -errime; prudenter, -ius, -issime.

(Kl. §§ 148—151. Gr. §§ 125 (133).

1. Recte eos vituperamus, qui ingrati animi sunt. 2. Pauperes liberaliter sublevare debemus. 3. Quo prudentiores sumus, eo modestius de aliis iudicamus. 4. In nullo bello victores superbius et crudelius superatos tractarunt quam in bellis civilibus. 5. Germani, etsi fortissime et acerrime cum Romanis dimicaverunt, tamen ab iis victoriam non reportarunt. 6. Qui leviter peccarunt, eos vituperamus, qui graviter, eos castigamus. 7. Facilius exempla apud homines valent, difficilius praecepta 8. Sapienter et modeste Socrates de rebus divinis et humanis iudicavit. 9. Homerus, omnium poëtarum praestantissimus, res gestas virorum fortium praeclarissime narrat. 10. Probi homines non aliter de suis vitiis iudicant quam de alienis.

11. Sero Athenienses paenituit, quod Socratem falso accusarunt capitisque damnarunt. 12. Este bono animo, cras fortasse melius erit. 13. Ultima vitae hora cito adest. 14. Iam multa oppida deleta sunt, quae olim valde florebant. 15. Homo est primum infans, deinde puer, tum iuvenis, postea vir, denique senex. 16. Deus non habet corpus ideoque eum, etsi ubique est, nusquam videmus.

60.

sim — essem — fu-erim — fu-issem; esto, estote, sunto.

(Kl. §§ 104; 94, 308, ja 340. Gr. §§ 97; 89, 259 o. 297).

1. Semper clementes sitis erga supplices! 2. Grati simus erga deum, quod nos creavit et conservat! 3. Uti-

nam fortuna nostra semper secunda sit! 4. Secunda sit aut adversa: in praesidio dei sumus. 5. Cur igitur homines sorte sua non contenti sint? 6. Agri inertium agricolarum fructuosi essent, si ipsi seduli et industrii fuissent. 7. Si seduli fuissetis, beati essetis. 8. Proelium secundum fuisset, nisi fessi fuissent militum equi. 9. Utinam epistula mea amico iucunda fuerit! 10. Ne sis bonorum consiliorum immemor! 11. Homo semper mortis memor esto! 12. Estote impigri, pueri, et modesti.

13. Notum est omnibus, quanta parentum cura vestri sit. 14. Ignotum semper est, quid sit futurum. 15. Inter omnes constat, quam fortes et prudentes Romani in rebus adversis fuerint. 16. Plurimi homines non vident, quae sit vera felicitas. 17. Frater tuus me rogavit, cur non diutius ruri fuissem.

61.

Composita verbi **sum; possum — potui — posse.**

(Kl. §§ 105, 325 ja 327. Gr. §§ 97 Anm. 2, 279 o. 280).

Magna quondam pericula Germani Romanis paraverunt. Nam Cimbri et Teutoni ex patria migraverant, quoniam ibi inopiā omnium rerum laborabant. Atque cum summa in eis inesset audacia, in fines populi Romani penetraverant. Multis proeliis eos fugaverunt, quia exercitui Romanorum duces praeerant, quibus et prudentia deerat et diligentia. Haec res illis multum obfuit, Germanis autem magnopere profuit. Horum fortitudo ideo quoque tanta fuit, quod etiam feminae proeliis intererant et vulneratos curabant. Tum manifestum erat, quam non prodessent magnae copiae, si eis, qui copiis praesint, prudentia diligentiaque desit. Cum tandem exigua pars exercitus Romanorum superesset, Germani iam non longe aberant a finibus Italiae. Romani autem, quasi Germani iam adessent ad portas Romae, anxii deliberabant, quis urbi praesidio esset.

(Kl. § 132. Gr. § 110). Constantia multum potest. Hoc ex exemplo Hannibalis videre possumus. Qui cum Romanos superare non posset nisi in ipsorum terra, quam maximum potuit exercitum comparavit. Cum hoc exercitu in Italiam intravit per loca deserta et montuosa, per quae nemo ante eum penetrare potuerat. Nec Romani eum transitu Alpium prohibere poterant. Ac fortasse imperium Romanum delere potuisset, si cives ei subsidio fuissent. Vix ullus alius imperator maiorem sibi gloriam parare poterit quam Hannibal.

62.

Accusativus cum infinitivo.

(Kl. § 350. Gr. § 304).

1. Puto te errare. 2 Puto omnes homines saepe errare. 3 Putamus homines semper erravisse. 4. Etiam homines prudentissimi putabant se nonnumquam erravisse. 5. Quis ignorat fortunam hominum variam esse. 6. Notum est omnia amicis esse communia 7. Aequum est misericordiam nostram omnibus patere. 8. Inter omnes constat Athenienses Socratem falso accusavisse capitisque damnavisse. 9. Vere videmus omnia esse plena vitae et laetitiae: herbae virent, arbores florent, aves cantant. 10. Omnia nuntiant pulcherrimum anni tempus adesse. 11. Omnia declarant deum bonum esse et benignum.

12. Nón satis ést pulchr(a) ésse poëmata: dúlcia súnto.

63.

Rana et bos.

(Kl. §§ 44, 311 ja 314. Gr. §§ 44, 2), 265 o. 269).

Rana, postquam in prato amplis suis oculis bovem diu spectavit, „quam ingenti“, inquit, „magnitudine corporis sunt boves! Utinam sim bovi similis aut etiam maior et pinguior!“ — Iam, ut maior esset, corpus infla-

vit filiolumque interrogavit, num iam esset magnitudine boum ingentium. „Non es“, inquit ille. Iterum corpus inflat interrogatque filiolum. Iterum negat ille. Tum vero tanta contentione virium corpus inflavit, ut spirare non posset. Sic animam efflavit et, quod fuerat superba, miserum vitae exitum habuit. — Haec fabula docet unumquemque fortuna sua contentum esse debere.

64.

Iuppiter et equus.

Equus aliquando Iovi, „Pater“, inquit, „optime, maxime, quamquam sum in numero animalium robore et pulchritudine insignium, tamen membra mea non sunt perfecta. Collum, si longius esset, esset pulchrius, si crura tenuiora essent, essem celerior, si pectus latius esset, essem robustior. Utinam corpus meum tale sit, talia sint membra mea! Tu autem, cum semper fueris magnae benignitatis, sis nunc erga me quoque benignus.“ — Tum Iuppiter, „Ut natura tua“, inquit, „contentus sis, collum longius esto et pectus latius cruraque tenuiora sunto.“ — Iam equo talia membra erant, qualia desideraverat. Erat autem — camelus.

Ensimmäinen konjugatsiooni. Första konjugationen.

(Vrt. 15 ja 42. Jfr. 15 o. 42).

amo, amāvi, amātum, amāre.

65.

amem — amare-m — amav-erim — amav-issem.

(Kl. §§ 42 b) ja 320, 4. Gr. §§ 40, 2) o. 275).

1. Ne excusemus vitia, sed vitēmus. 2. Homerus poëta tanta est suavitate, ut omnes magnopere delectet.

3. Nonnulli tam inertes fuerunt, ut per totam vitam omnem laborem evitaverint. 4. Medicus fratrem tuum sanaret, si praeceptis eius obtemperaret. 5. Quis vestrum ignoret, quando adventent ver, aestas, autumus, hiems? 6. Ne dubitetis! 7. Omnibus notum est mense Aprili initium esse veris, mense Iunio aestatis, mense Septembri autumni, mense Decembri hiemis. 8. Leges Draconis laudaremus, si moribus civium profuissent. 9. Alexander Magnus Thebas non expugnavisset, si incolae hostibus fortius repugnavissent. 10. Dux militibus imperavit, ut proelium renovarent. 11. Consules Romani Pyrrhum, cum ad urbem appropinquaret, monuerunt, ut cautus esset adversus proditores. 12. Alexander Magnus, cum necavisset Clitum familiarem suum, vix a se manus abstinuit.

13. (Kl. § 360, a). Gr. § 319). Persae cum ingentibus copiis adventabant Graeciae oppida et arva vastatum. 14. Graeci saepe theatra frequentabant ludos spectatum.

Toinen konjugatsiooni. Andra konjugationen.

(Vrt. 17 ja 43. Jfr 17 o. 43).

moneo, monui, monitum, monēre
deleo, delēvi, delētum, delēre.

66.

mone-am — moner-em — monu-erim — monu-issem.

(Kl. § 318. Gr. § 274).

1. Modum adhibeatis, pueri, etiam in ludis. 2. Populi pacem, cum maxima commoda eis semper praebuerit, omnibus viribus conservare studeant. 3. Non habeo, cur poenam timeam, si conscientia mea bona est. 4. Quis vos a periculis arceret, si bonos amicos non ha-

beretis? 5. Si nobis eadem semper placerent, quae deo placent, felicissimi essemus. 6. Dionysius tyrannus, cum imperium diu tenuisset, exsul pueros in oppido Corintho docuit. 7. Multis nimis sero manifestum est, quos fidos amicos habuerint, quos infidos. 8. Monebat nos praeceptor, ut memoriam sedulo exerceremus. 9. Notum est Graecos et Romanos tantis opibus olim floruisse, ut totum orbem terrarum fama nominis sui implerent. 10. Timeo, ut nautae hodie ventum secundum habeant. 11. Periculum erat, ne amicus meus diu aegrotaret, cum praeceptis medici non paruisset.

12. Cum mente praediti sitis, semper cogitate, quid deceat, quid liceat. 13. Quam multa deo debeas, cottidie tecum reputato.

1:sen konjugat:in passiivi. — Passivum af 1:sta konjug:en.

(Kl. §§ 92 ja 219. Gr. §§ 86 o. 174).

67.

amor — ama-bar — ama-bor; ama-tus sum, eram, ero.

1. Probi homines ab omnibus laudantur. 2. Fabulis valde delector semperque delectabor. 3. Ego et frater meus eis fabulis maxime delectamur, in quibus de bestiis narratur. 4. Iure his fabulis delectamini. 5. Nunc vero tractare debetis, quod vobis mandatum est. 6. Nam si id non tractaveritis, a praeceptore vituperabimini. 7. Numquam enim, si pigri fuistis, ab eo probati estis. 8. Neque umquam pigritia ab eo probabitur. 9. Merito a parentibus praeceptori commendati eratis; bene enim omnia officia a vobis servata sunt. 10. Senes apud Lacedaemonios valde honorabantur; hanc ob causam Lacedaemon honestissimum senectutis domicilium a veteribus appellabatur. 11. Cicero propter merita erga populum Romanum pater patriae appellatus est. 12. Equites, quibus a duce imperatum erat, ut explorarent, ubi essent hostes, ab his trucidati sunt. 13. Vix proelium renova-

tum erat, cum hostes tanto terrore perturbati sunt, ut fugae se mandarent. 14. Scelesti homines, si a nullo accusati erunt, non a iudice condemnabuntur. 15. Laudaberis, si omnia officia tua a te diligenter servata erunt.

68.

amer — ama-rer — ama-ri, amatus sim, essem — amatum, -am, -um esse.

1. Vitia evitentur, non excusentur. 2. Temperantiam semper adhibere debemus, ut valetudo nostra conservetur. 3. Diligentes estote, pueri, ut a praeceptoribus laudemini. 4. Saepe homines alios laudant, ut ipsi ab eis laudentur. 5. Optamus, ut a bonis hominibus amemur et laudemur. 6. Tum nihil curabimus, si ab improbis vituperabimur. 7. Obtempera medici praeceptis, ut saneris. 8. Qui alios homines honorabit, ab aliis honorabitur. 9. Deus mundum creavit, ut ab hominibus habitaretur. 10. Equidem ignoro, cur tempora praeterita tantopere laudata sint. 11. Saepe errarem, saepe in periculo essem, nisi ab amico in rectam viam revocarer. 12. Cum clades Cannensis Romam nuntiata esset, animi civium ingenti terrore occupati sunt. 13. Si Caesar periculum evitasset, ab inimicis non esset necatus.

14. A bonis hominibus laudari honestius est quam a malis. 15. Superari et fugari turpe est. 16. Militi vulneratum esse non tam acerbum est quam fugatum esse. 17. Quis ignorat pigros discipulos a praeceptoribus numquam probatos esse?

2:sen konjugat:in passiivi. Passivum af 2:dra konjug:en.

69.

mone-or — mone-bar — mone-bor; monitus sum, eram, ero.

1. Qui non bonis praeceptis arcetur a vitiis, is poenis deterrebitur. 2. Equi feri verberibus coërcentur,

pueri docentur praeceptis et exemplis. 3. Corpora ludis exercentur et firmantur, animi studiis. 4. Si corpus non exercueris, a multis negotiis et iucundis et utilibus prohibeberis. 5. Monebamur et a parentibus et a magistris, ut impigri et attenti essemus. 6. Milites, quoniam longo itinere fessi erant, per triduum eodem loco detinebantur. 7. Saepe improbitas multorum unius supplicio coërcita est. 8. Cum extra oppidum ambularem, fulmine territus sum. 9. Copiae Romanorum pugna Cannensi paene deletae sunt; initio Romani hoc nuntio perterriti erant. 10. Ii semper valebunt, a quibus modus adhibitus erit. 11. Caesar ab amicis frustra admonebatur, ut pericula evitaret. 12. Attenti estote, pueri, si a magistro admoniti eritis.

70.

mone-ar — mone-rer — mone-ri;
monitus sim, essem — monitum, -am, -um esse.

1. Iniuria arceatur, cupiditates coërceantur, rationi pareatur. 2. Ignoratisne, quot viri in Graecia praeter ceteros sapientes habiti sint? 3. Notum est omnibus septem viros ibi praeter ceteros sapientes et habitos et appellatos esse. 4. Nero imperator tam crudēlis fuit, ut ab omnibus timeretur. 5. Faces a militibus apportatae sunt, ut pons, qui in flumine ab hostibus aedificatus erat, igne deleretur. 6. Si remedia a fratre meo aegroto statim adhibita essent, nunc valeret. 7. Utinam bona praecepta a vobis semper memoriā tenerentur; tum omnia genera laborum semper a vobis forti animo sustinerentur. 8. Docuit nos magister Carthaginem a Romanis deletam esse, Romam autem ipsam postero tempore a feris populis expugnatam esse et vastatam. 9. Verberibus potius quam verbis coërceri turpissimum est. 10. Multi viri sapientes docuerunt neminem ante mortem beatum haberi posse.

Neljäs konjugatsiooni. Fjärde konjugationen.

audi-o, audī-vi, audī-tum, audī-re.

(Kl. § 112. Gr. § 100).

71.

1. Plerumque tempestates autumno saeviunt; quarum fragorem cum audimus, hiemem appropinquare scimus. 2. Veris quoque initio tempestates saevire, quis nescit? 3. Hoc ipso anno valde saeviebant. 4. Sed verno tempore post tempestates mox venti tepidi flabunt, qui aërem lenient et humum hiemali frigore duram mollient. 5. Tunc terra omnes suas vires expediet: vestiet et ornabit se herbis et floribus, virebunt arbores, scaturient fontes. 6. Pecŭdes saliunt in pascuis, ubi pastores cum canibus suis eas custodiunt, agricolae terrae mandant semen, maria rursus patent nautis. 7. In silvis animalia ea, quae per hiemem dormiebant, e somno excitantur.

8. Térra suó sempér viridí se grámine véstit.

72.

1. Pueri optimis artibus erudiuntur, ne cupiditatibus serviant et malis moribus obnoxii sint. 2. Apud omnes populos eruditos educatio puerorum semper eo spectavit, ut animi bonis exemplis et praeceptis nutrirentur atque contra inertiam improbitatemque firmarentur. 3. Itaque vos, pueri, sic erudimini, ut vobis semper honesta facta et cogitata placeant, ut nihil aliud magis ametis quam virtutem. 4. Si ipsi huius rei memores fueritis, animi vestri satis munientur contra omnes fortunae vicissitudines. 5. Utinam igitur parentibus et praeceptoribus oboediatis, a quibus semper opera dabitur, ne quid nobis noceat. 6. In antiquitate apud Lacedaemonios iuventus laboribus erudiebatur.

7. Hanc ob causam pueri Spartani, cum esurirent, sitirent, algerent, aestuarent, nihil pluris habebant quam omnia haec incommoda patienter tolerare. 8. Urbs Spartae moenibus non erat munita, cum in virtute civium optimum urbis praesidium esse deberet.

De sensibus hominis.

Omnes sensus hominis — visus, odoratus, auditus, gustatus, tactus — serviunt animo, cui colores formasque rerum, sonos, odores, calida, frigida, dulcia, amara indicant. Sunt tamquam nuntii rerum. Sensuum vi et natura animus munitur, custoditur, eruditur. O miseros, qui, cum caeci sint, nihil videant, aut, cum surdi sint, nihil audiant! (Kl. § 339 c). Gr. § 295 c).

73.

eo, īvi (ĭi), ĭtum, īre, käyn, går.

(Kl. §§ 136 ja 322. Gr. §§ 112 o. 277).

1. Gallinae cum sole eunt dormitum. 2. Vere imus ambulatum in pratis, quae floribus abundant. 3. Aestate exibant pueri ex urbe, ut ludis se in campo exercerent et in amne, qui non procul aberat, natarent. 4. Eo cottidie ibimus, dum sumus in urbe. 5. I, puer, eo, ubi tibi mentem sanam in corpore sano parabis. 6. Horae eunt more praetereuntis aquae, neque dies, qui praeteriit, potest redire. 7. Cave igitur, ne ullus dies pereat. 8. Is dies peribit, quo nullum laborem subieris. 9. Antequam is cubitum, Dei memor esto! 10. Scipio Africanus templum Iovis semper adibat, priusquam maiora negotia iniret. 11. Alexander Magnus morbo periit, antequam tres et triginta annos complevisset. 12. Diligenter delibera, priusquam pericula ultro subeas. 13. *Medio tutissimus ibis.

74.

Asinus pelle leonis vestitus.

Fabula illa iucundissima auditu est, in qua narratur, quomodo punitus sit asinus superbus. Hic enim aliquando pelle leonis se vestiverat. Ea vestitus silvam peragravit, ut cetera animalia terreret. Forte appropinquavit vulpes, quae modo vocem asini audiverat. Huic, „Ego quoque“, inquit, „aspectum tuum horrerem, nisi vocem tuam audivissem“. Post haec verba feras silvae convocavit admonuitque, ut superbum asinum punirent. Statim advolaverunt et in miserum illum ita saevierunt, ut vitam paene finiverit. Asinus, cum ex periculo se expedivisset et in stabulum suum redisset, usu doctus socios admonuit, ne umquam pluris se aestimarent, quam essent.

75.

Participium coniunctum.

(Kl. §§ 364—367. Gr. §§ 321 o. 322).

amans, monens, audiens (-ntis),
amatus, monitus, audītus (-a, -um),
amatūrus, monitūrus, auditūrus (-a, um).

1. Miles fortiter pugnans graviter vulneratus est. 2. Galli belli fortunam tentantes aequas pacis condiciones non impetraverunt. 3. Diogenes interroganti cuidam, quanam ratione posset optime punire inimicum, „Si te ipsum“, inquit, „probum et honestum virum praebueris“. 4. Vere in prata virentia saepe properamus, ut animi nostri et corpora recreentur. 5. Non semper adhibita remedia aegrotis prosunt. 6. Romulus et Remus a Faustulo educati conditores urbis Romae fuerunt. 7. Thrasybūlus Atheniensis patriam suam a triginta tyrannis

vexatam liberavit. 8. Imperator milites prohibuit, ne expugnatae urbis incolas vexarent. 9. Hannibal secum considerans, quanti negotii esset Romam expugnare, exercitum suum itineribus et pugnis fatigatum Capuae collocavit. 10. Auditus semper patet: eius enim sensu etiam dormientes egemus; a quo cum sonus est auditus, e somno excitamur.

(Kl. § 102, 1). Gr. § 98, 1). 11. Multi putant se facile sterilem agrum irrigaturos esse largamque messem nullo negotio habituros. 12. Hannibal patri ad aram iuraverat numquam se in amicitia cum Romanis futurum esse (fore). 13. Nonne putatis, amici, fortunam inertium hominum adversam futuram esse.

76.

Ablativus absolutus.

(Kl. § 368. Gr. § 323).

1. Xerxes Thermopylis expugnatis protinus ad Athenas appropinquavit. 2. Urbem necatis sacerdotibus, qui in arce erant, incendio delevit. 3. Persis multis cladibus fatigatis non externa, sed domestica bella Graecis imminebant. 4. Scipio Africanus minor duabus urbibus deletis, Numantia et Carthagine, summam civium gratiam meruit. 5. Athenienses adventu Darii audito omnia ad defensionem paraverunt. 6. Viget animus corpore in somno iacente. 7. Bona innumerabilia homines sibi pararunt docente natura. 8. Multum valent magistrorum praecepta adiuvante studio et labore discipulorum.

9. Cicerone et Antonio consulibus multi nefarii homines duce Catilina contra rem publicam coniuraverunt. 10. Deo invito nihil nobis potest nocere. 11. Sereno quoque caelo nonnumquam tonat.

77.

Gerundium.

amandi, monendi, audiendi (-do, -dum, -do).

(Kl. §§ 354, 355 ja 359. Gr. §§ 311, 313—316).

1. Ars natandi non solum iucunda, sed etiam utilis est. 2. Agis, rex Lacedaemoniorum, interrogatus, quaenam disciplina praeter ceteras Spartae exerceretur, „Peritia“, inquit, „imperandi et parendi“. 3. Ut omnibus rebus, ita donando modum adhibeatis. 4. Animi hominum cogitando formantur et videndi audiendique varietate delectantur. 5. Videte, ne fueritis in laudando nimii, in vituperando acerbiores. 6. Quo quid difficilius toleratu est, eo maior tibi e tolerando gloria redundabit. 7. Semper parentibus oboediendi memores estote! 8. Multi cupidi sunt imperandi, pauci ad imperandum apti. 9. Auriga domandi peritus non crebris verberibus equos exterret. 10. Ut equus ad cursum natus est, bos ad arandum, canis ad indagandum, sic homo, qui solus particeps est rationis, ad ceteris animalibus clementer imperandum. 11. Linguae latinae studendo in schola operam damus.

78.

Gerundivum.

(Kl. §§ 357, d) ja 358. Gr. § 312).

Vir aliis imperandi peritus.
Vir rei publicae administrandae peritus.

1. Ars memoriae exercendae varia est. 2. Amici salutandi causa in urbem properavi. 3. Homines officiorum servandorum immemores saepe paenitendi neces-

sitate vexantur. 4. Boum terga non ad onera portanda formata sunt, cervices autem robustae et latae ad humum aratro exercendam. 5. Quis nescit, quanta sit canibus ad feras investigandas sagacitas narium? 6. Homines sibi e terra et aqua comparant ea, quae ad vitam sustentandam pertinent. 7. Notus est amor bestiarum in educandis custodiendisque eis, quae procrearunt. 8. Brutus in liberanda patria necatus est.

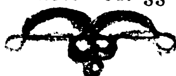
(Kl. §§ 119 b) ja 120. Gr. § 318).

Parentibus nobis (a nobis) oboediendum est.
Parentes nobis amandi sunt.

1. Opera, quae in exploranda re utili et honesta adhibetur, iure laudanda est. 2. Ad res considerandas et diligentia et tempus adhibenda sunt. 3. In omnibus consiliis nostris summā curā vitanda est spes celandi. 4. Illud prae ceteris rebus nobis considerandum est, etiam si facta nostra omnes homines celare possimus, nobis tamen numquam peccandum esse. 5. Nam quae imprimis videntur optabilia: honores, divitiae, voluptates, non pluris aestimanda sunt quam virtus. 6. Itaque si ab amicis, quae honesta non sunt, postulantur, eis amicitiae conservandae causa minime est obtemperandum. 7. Linguam coërcere omnibus memoriā tenendum.

8. Orandúm (e)st, ut sít mens sán(a) in corpore sáno.

(Kl. §§ 181—187. Gr. §§ 152—155).

Kolmas konjugatsiooni. Tredje konjugationen.

Konsonanttinen konjugatsiooni.

Perfektilla on *i-*, *si-*, *ui-*, *vi-* päätteet, supiinilla *tum* tai *sum;* ne vartalot, jotka päättyvät *d-* ja *t-* äänteisin, saavat *sum-* päätteen, muut *sum* tai *tum*. Vartalo on pres:issä usein lavennettu (Kl. § 127). Infinitiivin pääte on *re*, joka lyhyen *e* sidevokaalin avulla liitetään vartaloon (Kl. § 97).

Konsonantisk konjugation.

Perfektum har ändelserna *i, si, ui, vi,* supinum *tum* eller *sum;* stammar på *d* och *t* ha *sum*, öfriga stammar *sum* eller *tum*. Stammen är i presens ofta förstärkt (Gr. § 102). Infinitivens ändelse är *re*, som genom den korta bindvokalen *e* förenas med stammen (Gr. § 94).

(Kl. § 110. Gr. § 100).

80.

Perf. -i, sup. -tum.

minuo, minu-i, minu-tum, minu-ĕre.

Konsonanttiseen konjugatsiooniin kuuluvat myöskin ne vartalot, jotka päättyvät *u (v)* -äänteesen.

Till den konsonantiska konjugationen höra äfven stammar på *u (v)*.

1. Interdum lacrimae dolorem minuunt. 2. Proborum virorum auctoritas invidiā malevolorum non minuitur nec minuetur umquam. 3. Graeci, cum hostes superassent, tropaea statuebant. 4. Romani, etsi opes eorum clade Cannensi imminutae erant, tamen in bellando perseverare statuerunt. 5. Quoniam post labores animo et corpori recreatione opus est, feriae institutae sunt. 6. Sed errant vehementer, qui nullum feriarum tempus studiis tribuunt. 7. Nautae solvunt naves, cum tempestas serena est. 8. Si quid amicis tribueris, quod non sit aequum, officii vincula solves. 9. Pecunia debita solvatur! 10. Terra circa

solem volvitur, cuius magnitudine multis partibus superatur.

81.

Perf. -i, sup. -tum.

lego, lēg-i, lec-tum, leg-ĕre,
ago, ēg-i, ac-tum, ag-ĕre.

(Kl. § 121. Gr. § 101, 7, b.)

1. Qui non attente legunt, nesciunt, quid legerint. 2. In schola legendo et studendo operam damus, ut optimis artibus instituamur. 3. Variae herbae a nobis colliguntur, ex quibus remedia morbis et vulneribus eligamus. 4. In amicis eligendis cautio adhibenda est. 5. Multi sunt, qui res inutiles magno pretio emant. 6. Non sunt iucundiores voluptates quam studio et labore emptae. 7. Quidquid homines optant, student, agunt, faciunt, nisi Deo placuerit, dissolvetur. 8. Cras iter faciam, ut amicos salutem. 9. Romani saepe foedus et amicitiam faciebant cum populis superatis. 10. Iidem virtutem bellicam plurimi fecerunt. 11. Fac, ut sciam, quid tam diu ruri egeris. 12. In Africa elephanti foveis capiuntur. 13. In Pyrrhum, cum Argos cepisset, mulier quaedam e tecto lapidem iecit, quo interfectus est. 14. Multi mortem summa cura fugiunt, quae saepe, cum eam se fugisse putant, subito adest. 15. Timidi interdum coguntur audaces esse.

82.

Cum Samnites Romanos ingenti dedecore vicissent, pax cum eis facta est. Mox autem haec pax, quam Romani necessitate coacti fecerant, a senatu et populo soluta est. Cum bellum renovassent, Samnites victi

sunt et septem milia eorum capta. Sed illi non multo post Romanos iterum vicerunt. Tamen hi bellum non prius finierunt, quam vires Samnitium fregissent ipsosque subegissent. Samnitibus devictis maxima Italiae pars sub potestatem Romanorum redacta erat.

83.

Perf. -i, sup. -sum.

defendo, defend-i, defen-sum, defend-ĕre.

1. Athenienses, cum Persarum impetum nullo modo possent sustinere, constituerunt, ut urbe relicta opes suas maritimas ad salutem omnium converterent. 2. Itaque coniugibus liberisque Troezenen asportatis, ut libertatem Graeciae classe defendant, naves conscendunt. 3. Si autem Athenienses imminens periculum metuentes patriam omnino reliquissent et a Graecia se ad aliam oram avertissent, aut muris se defendentes victi fusique essent, Xerxes Graeciam facile potuerat in suam potestatem redigere. 4. Nam ceterae Graeciae civitates, quibus naves non essent, coactae sunt muris se quaeque defendere. 5. Quamquam igitur Athenienses soli relicti sunt, tamen hac re animi eorum non sunt fracti. 6. Urbs Athenarum ab incolis relicta a Xerxe incensa et deleta est.

84.

Perf. -i, sup. -sum, -tum.

curro, cucurr-i, cur-sum, curr-ĕre,

cano, cecin-i, can-tum, can-ĕre.

Perfektissä kerrotaan vartalon alkukonsonantti ynnä seuraava vokaali tai *e* (*perfektinen reduplikatiooni.* Kl. § 128, a) 1).

I perfektum upprepas stammens begynnelsekonsonant med den följande vokalen eller *e* (*perfekt-reduplikation.* Gr. § 103, 2) o. Anm. 3).

1. Rumpitur arcus, quem nimium tetendisti. 2. Animum semper attendite ad utilia praecepta. 3. Cum attenti fuimus, omnia facilius didicimus. 4. Quamvis multa didiceris, tamen multa restant, quae disci debent. 5. Xerxes a Graecis poposcit aquam et terram. 6. Qui dederant, hac re significabant se ipsos hosti dedidisse. 7. Improbus est homo, qui scit beneficium accipere, nescit reddere. 8. Romulus et Remus urbem Romam condiderunt conditamque muro circumdederunt. 9. Qui alios saepe fefellerunt, eorum fidei non creditur. 10. Xerxes falso credidit Graeciam se facile subacturum esse. 11. Alexander Magnus, cum Thebas cepisset, familiae Pindari, poëtae praeclarissimi, pepercit. 12. Parcitote tempori, celerrimo enim cursu aufugit.

13. Folia autumno cadunt; cum ceciderunt, hiems mox incipit. 14. Arbores in silvis caeduntur ad ligna efficienda. 15. In proeliis interdum plura milia militum caesa sunt. 16. Caesarem salutandi causa coniurati circumsteterunt et occīderunt. 17. Cum sol occĭdit, splendent stellae. 18. Mane potissimum canunt ceterae aves praeter lusciniam, quae cantare incipit post occāsum solis.

85.

Apes et columba.

Apes sitiens forte in aquam deciderat, et iam in eo erat, ut aqua obrueretur. Id ubi columba in vicina arbore sedens vidit, folium in aquam deiecit. Sic apes servata est. Paulo post columbae gratiam reddidit. Accidit enim, ut iam in eam arcum tetendisset venator, cum apes id animadvertens advolavit et tam vehementer manum venatoris pupugit, ut propter dolorem ei excideret arcus.

86.

Idomeneus.

Idomeneus, rex Cretensium, bello Troiano tanta praestabat fortitudine, ut, cum Patroclus cecidisset, non dubitaret cum ipso Hectore de corpore eius pugnare. Troia tandem expugnatā et excīsā ille domum navigans saeva tempestate deprehensus est. Neptūno tum vovens, „Si", inquit, „salvus patriae oram tetigero, immolaturus sum tibi, quod primum mihi occurrerit". Sed accidit, ut, cum litus patriae attigisset, primus ei occurreret filius. Quem, ut voto staret, cum immolavisset, statim pestis incidit in Cretam. Hanc ob causam cives Idomeneum regno pepulerunt, quo expulsus in Italiam navigavit ibique in Calabria oppidum condidit.

(Kl. § 119, a). Gr. § 99, 1).

87.

Agricola et Fortuna.

Agricola agrum fodiens forte magnam vim auri repperit. Itaque memor beneficii cottidie locum, ubi reppererat aurum, floribus operuit. Tunc Fortuna aliquando adest et agricolam interrogat: „Cur agro gratias agis? A Fortuna munus accepisti: itaque Fortunae gratias age! Nam si hoc aurum alii homini tributum esse comperisses, certe non agrum, sed Fortunam accusares".

88.

Perf. -si, sup. -tum.

scrībo, scrip-si, scrip-tum, scrīb-ĕre,

sūmo, sump-si, sump-tum, sūm-ĕre.

1. Nunc scribimus, heri scripsimus, cras scribemus. 2. Sallustius, Livius, Tacitus res Ro-

manorum optime descripsisse putantur. 3. Moris erat apud veteres urere mortuos. 4. Caesar interdum vicos exussit Gallorum, quibuscum bellum gessit. 5. Difficile dictu est, quot bella Romani cum aliis gentibus gesserint. 6. Quanto superiores sumus, tanto nos geramus modestius. 7. Neminem paenitebit satis temporis sumpsisse ad res deliberandas. 8. Pecunia non consumi debet in re inutili, ut ii saepe fecerunt, quorum vita in otio et luxuria consumpta est. 9. Luxuria semper contempta est a viris fortibus et probis. 10. *Vóx audíta perít, líttera scrípta manét.

89.

Perf. -si, sup. -tum.

rego, rexi (reg-si), rec-tum, reg-ĕre.

1. Hannibal post victoriam ad Cannas reportatam exercitum Capuam in hiberna duxit. 2. Omnes res a Deo reguntur et ab eo ad bonum exitum perducentur. 3. Cum duces pacem et amicitiam iunxissent, uterque exercitus abductus est. 4. Ea est firmissima amicitia, quae morum similitudine coniungitur. 5. Multi homines propria vitia neglexerunt, correxerunt aliena. 6. Terra hieme tecta est nive. 7. Populi, qui certis domiciliis carent, uxores liberosque huc et illuc plaustris vehunt. 8. Trahimur omnes studio laudis et optimus quisque maxime gloria ducitur. 9. Animalia membris instructa sunt, quae ex voluntate porrigant et contrahant. 10. Incauti homines damna sibi contrahunt. 11. Alia animalia vivunt in terra, alia in aqua. 12. Hannibal, quoad vixit, odio incensus erat in Romanos. 13. Esse oportet, ut vivas, non vivere, ut edas.

90.

Apelles.

Apelles aliquando certamine cum aliis pictoribus instituto pulcherrimum pinxerat equum. Hic autem cum multis minus placeret quam equi ab aemulis picti, ille ab hominibus provocavit ad quadrupedes. Induxit enim equos, qui, cum viderent singulorum picturas, Apellis tantum equo adhinniverunt. Idem tanta arte pinxit Dianam Nympharum choro cinctam, ut vicisse etiam diceretur Homeri versus, quibus hoc ipsum describitur. Nullius autem imaginem eum saepius pinxisse tradunt quam Alexandri Magni, quem ex aere et marmore finxit Lysippus, aequalis Apellis. Alexander enim a quoquam alio se aut pingi aut fingi vetuerat.

91.

De numine Dei.

Pulchritudo mundi ordoque rerum naturae nos existimare cogit esse aliquod numen praestantissimae mentis, quo haec regantur. Neque ex tot generibus ullum est animal, praeter hominem, quod habeat notitiam aliquam Dei. Vere igitur Cicero dicit: „Quis est tam vecors, qui, cum in caelum suspexerit, deum esse non intelligat, aut, cum deum esse intellexerit, non perspiciat eius numine hunc tantum mundum esse et natum et auctum et retentum? Ut hominum membra nulla contentione, mente ipsa ac voluntate moventur, sic numine dei omnia fingi, moveri, mutari possunt“.

92.

Themistocles et Aristides.

Themistocles post victoriam eius belli, quod cum Persis fuit, dixit in contione se habere consilium rei

publicae salutare, sed id sciri non opus esse. Postulavit, ut aliquem populus daret, quocum communicaret. Datus est Aristides. Huic ille: classem Lacedaemoniorum, quae subducta esset ad Gythēum, clam incendi posse, quo facto frangi Lacedaemoniorum opes necesse esse. Quod Aristides cum audisset, in contionem magna exspectatione venit dixitque perutile esse consilium illud, sed minime honestum. Itaque Athenienses, quod honestum non esset, id ne utile quidem esse putaverunt totamque eam rem, quam ne audiverant quidem, auctore Aristide repudiaverunt.

93.

Perf. -si, sup. -sum.

claudo, clau-si, clau-sum, claud-ere

lūdo, lū-si, lū-sum, lūd-ĕre.

1. Ad me litteras quas misisti, scito ~~me~~ iucundas fuisse, etsi multa ibi a te brevitatis causa videntur esse praetermissa. 2. Cum Hannibal in Italiam invasisset, et iam in eo esset, ut Romam obsidione clauderet, Romani copias in Hispaniam miserunt contra Carthaginienses. 3. Ibi P. Scipio Africanus maior cum eis multa proelia commisit et egregiam victoriam reportavit. 4. Horae cedunt et dies et menses et anni, nec praeteritum tempus umquam redit. 5. Nautae, cum tempestate premuntur, si cursu suo decesserunt, facile naufragium faciunt. 6. Ne modum excedamus. 7. In Asia tantos terrae motus fuisse tradunt, ut flumina in contrarias partes fluxerint. 8. Athenienses Cyrsilum quendam suadentem, ut in urbe manerent Xerxemque reciperent, lapidibus obruerunt. 9. Saepe non sentiunt viri fortes in acie vulnera. 10. P. Scipio Africanus maior Hannibale ex Italia expulso, ex Africa eiecto, Carthagine oppressa, maximis periculis rem publicam liberavit.

94.

Dionysius tyrannus.

Dionysius tyrannus cum quando pilā luderet, adulescenti, quem amabat, gladium, ne eo impediretur, tradidisse dicitur. Tunc quidam familiaris per iocum dixit: „Huic quidem certe vitam tuam committis“. Cum arrisisset adulescens, tyrannus utrumque iussit interfici, alterum, quia viam necis suae ostendisset, alterum, quia id dictum risu probavisset. Sed hoc facinus sic doluit, ut nulla re in vita vehementius commoveretur: quos enim valde amaverat, eos occiderat.

95.

Perf. -ui, -vi.

alo, al-ui, al-tum, al-ĕre
sperno, sprē-vi, sprē-tum, spern-ĕre
nosco, nō-vi, nō-tum, nosc-ĕre.

1. Herbae terra aluntur, mens hominis discendo alitur et cogitando. 2. Scythae olim agros non colebant; eis semper pecora pascentibus et per loca inculta errantibus neque domus erat neque tectum aut sedes. 3. Multi agrum exiguum tam strenue coluerunt, ut sibi suisque optime consuluerint. 4. Vere nova folia crescunt ex ramis arborum. 5. Semet ipsum nosse res difficillima est. 6. Pauci se norunt: vix decimus quisque est, qui se bene noverit. 7. Facile ex fructu cognoscimus arborem. 8. Cicero, cum Romam post exsilium redisset, multo aliter ac sperarat rem publicam se habentem cognovit. 9. Cum hostium copias non longe abesse cognitum est, pascua relinquuntur, agricultura deseritur, mercatorum navigatio conquie-

scit; qua re saepe totius anni fructus uno rumore periculi atque uno belli terrore amittitur. 10. A Deo vitae hominum consulitur et providetur; omnia enim, quae terra gignit, generi humano tribuit. 11. Ut sementem feceris, ita metes. 12. Graeci decreverunt, ut angustiae Thermopylarum contra Persas defendendae essent. 13. Leonidas, rex Lacedaemoniorum, se in Thermopylis trecentosque eos, quos eduxerat Spartā, cum esset proposita aut fuga turpis aut gloriosa mors, opposuit hostibus.

96.

Hiero et Simonides.

Cum tyrannus Hiero de Simonide poëta quaesivisset, qualis deus esset, ille deliberandi causa sibi unum diem postulavit. Cum idem ex eo postridie quaereret, biduum petivit. Cum saepius augeret numerum dierum admiransque Hiero requireret, cur id faceret, „Quia, quanto“, inquit, „diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior“.

97.

Nasica et Ennius.

Nasīca cum ad poëtam Ennium venisset, ei ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixit absentem esse. Nasica autem sensit illam domini iussu dixisse et illum intus esse. Paucis post diebus, cum ad Nasicam venisset Ennius et eum a ianua quaereret, exclamat Nasica „se domi non esse“. Tum Ennius, „Quid? ego non agnosco vocem“, inquit, „tuam?“ Huic Nasica: „Homo es impudens: ego, cum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse, tu mihi non credis ipsi“.

98.

De morte Epaminondae.

Epaminondas Thebanus, cum Lacedaemonios apud Mantineam vicisset atque hasta transfixus exanimari se videret, quaesivit, salvusne esset clipeus. Cum salvum esse flentes sui respondissent, rogavit, essentne fusi hostes. Cum id quoque, ut cupiebat, audivisset, hastam, qua erat transfossus, evelli iussit. Ita multo sanguine profuso in laetitia et victoria vulneri succumbens animam efflavit. Patriam autem Lacedaemoniis imperantem reliquit, quam acceperat servientem.

99.

Arion.

(Kl. § 141. Gr. § 118).

Arion Lesbius citharoedus suae aetatis erat optimus. Is Tarento Corinthum multis cum opibus navi vectus animadvertit vitae suae a nautis insidias strui. Tum petivit ab iis, ut, priusquam interficeretur, paulum sibi liceret citharā canere. Simul atque autem canere coepit, sonorum dulcedine delphinos allexit, ut ad navem appropinquare inciperent. Qui cum adnatavissent, Arion eos musices amantissimos esse meminerat. Itaque in unius dorsum praeceps desiluit et ab eo vectus periculum effugit.

100.

Verba deponentia.

Deponentia 1:ae coniugationis.

1. Minime miror te bona tua conscientia laetari. 2. Bestiae ferae in silvis vagantur et montibus. 3. Apud Romanos imperatores ante initium proelii

milites hortabantur, ut impetum hostium forti animo sustinerent. 4. Adulescentes semper admirati et imitati sunt viros bonos et laudabiles. 5. Multi falso credunt casum quendam semper in magnis rebus gerendis dominatum esse. 6. Poena semper improbis minabitur. 7. Crudelissime puniebantur a veteribus servi, qui dominis suis insidiati erant.

Deponentia II:ae coniugationis.

8. Parentes oportet vereri, non metuere. 9. Homo bonus peccata sua libenter fatetur, non dissimulat. 10. Socrates, vir omnium Graecorum sapientissimus, se hoc unum scire, nihil se scire, confitebatur. 11. Reus, qui de facinore confessus est, saepe mitiore poena afficitur. 12. Deus tuetur et moderatur res omnium hominum: probis favet, abhorret malos. 13. Aves pullos tegunt pennis, ut eos a frigore tueantur. 14. Cicero consul optime meritus est de re publica Romana, quia consilia coniuratorum patefecit. 15. Miserere pauperum; Deus aliquando miserebitur tui, si misericors fuisti. 16. Medicina est ars morbis et vulneribus medendi.

Deponentia III:ae coniugationis.

17. Lacaena quaedam, cum filium in proelio interfectum esse audisset, „Idcirco“, inquit, „eum peperi, ut pro patria mori non dubitaret“. 18. Nemo nascitur artifex. 19. Terra nos nascentes excipit, natos alit, mortuos condit. 20. Audi multa, loquere pauca. 21. Zeno adulescenti inepte multa loquenti, „Idcirco“, inquit, „aures habes duas et os unum, ut plura audias quam loquaris“. 22. Numa Romulum in imperio secutus est. 23. Stulti mortem effugere cupiunt, sed insequitur eos, ubicumque ingrediuntur. 24. Omnia senectute labuntur, nec quicquam tutum a senectute est. 25. Male

parta male dilabuntur. 26. Omnia in deterius lapsa esse maiores nostri questi sunt, nos querimur, posteri querentur. 27. Poena, quae ulciscetur scelera, lento interdum gradu incedit. 28. Beneficiorum oportet reminisci, oblivisci iniuriarum. 29. Augustus, non oblitus beneficiorum a Caesare acceptorum, ultus est caedem eius gravissime. 30. Amici tuendi sunt a peccatis; non eis irascendum, si peccarunt.

Deponentia IV:ae coniugationis.

31. Non multo melius est mentiri quam furari. 32. Epaminondas Thebanus a mentiendo ita abhorrebat, ut ne ioco quidem mentiretur. 33. Natura non omnibus praeclaras ingenii dotes largita est. 34. Nemini, quod habet, eripere debemus, ut alii largiamur. 35. Post mortem Alexandri Magni multi regnum eius inter se partiti sunt. 36. Solem, quamquam metiri non possumus, scimus tamen trecentis triginta milibus partium maiorem esse quam terram. 37. Hoc viri docti non minus certe affirmant quam arborem, si mensi sunt, viginti pedes altam esse. 38. Magnos homines non fortuna metiemur, sed virtute. 39. Necessitas interdum experiri omnia cogit. 40. Qui multa expertus est, multa didicit. 41. Cum sol oritur, obscurantur stellae; cum sol occidit, oriuntur cetera sidera.

101.

(Kl. § 254. Gt. § 202.)

1. Multae bestiae aliis vescuntur. 2. Illae, cum praedantur, aut viribus aut dolo utuntur, ut praedam adipiscantur. 3. Utamur fortunae bonis; ne gloriemur eis. 4. Parsimonia est ars re familiari recte utendi. 5. Romani saepe in victos clementia usi sunt. 6. Nemo parum diu vixit, qui officii munere bene functus est.

7. Bellum paramus, ut pace fruamur. 8. Alexander Magnus, cum puer a praeceptore suo audivisset innumerabiles mundos esse, „Heu me miserum“, inquit, „qui ne uno quidem adhuc potitus sim!“

9. Nítimur ín vetitúm sempér cupimúsque negáta.

102.

Leonidas.

Leonidas, rex Lacedaemoniorum, ad Thermopylas *profecturus erat. Dicentibus tum magistratibus Spartae nimis paucos ab eo duci, „Satis“, inquit, „multos duco ad id, quod acturus sum.“ Rursus quaerentibus illis, num quid aliud statuisset agere, respondit: „Specie proficiscor, ut barbaris intercludam transitum, re vera, ut pro Graecia moriar.“ Postquam in Thermopylas cum suis venit, eos ita adhortatus est: „Barbari prope absunt ab hoc loco; non licet nobis deliberationibus terere tempus. Iam enim aut moriendum est nobis aut vincendi sunt barbari.“

103.

Phocion.

Phocion, iniuria ab Atheniensibus capitis damnatus cum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphylētus, quo familiariter fuerat usus. Is lacrimis obortis Phocionem sic alloqui coepit: „O quam indigna perpeteris, Phocion!“ Huic ille interrumpens, „At non“, inquit „hunc enim exitum plerique clari viri Atheniensium habuerunt.“ Rogantibus autem amicis, num quid haberet, quod mandaret filio ipsius, „Iubeo“, inquit, „eum populi Atheniensis iniuriae in me oblivisci.“

* coniugatio periphrastica

104.

audeo, ausus sum, -ēre
gaudeo, gavisus sum, -ēre
soleo, solitus sum, -ēre.

(Kl. § 93, b). Gr. § 88, a).

Cicero narrat C. Laelium, virum sapientissimum, semper fere cum P. Scipione *solitum* esse rusticari, eosque tum incredibiliter repuerascere *solitos*; vehementer enim *gavisos esse*, quod rus ex urbe tamquam ex vinculis evolavissent. Deinde Cicero sic pergit: „Non *audeo* id dicere de talibus viris, sed tamen ita *solebat* narrare Scaevola, gener Laelii, conchas eos in litore legere consuesse." — Volucres videmus utilitatis suae causa effingere nidos nidisque constitutis laetas passim ac libere volitare. Sic *gaudebunt* animi nostri post laborem bene peractum. Quis est, qui *ausus sit* contendere sibi laboribus defuncto numquam opus fuisse animi remissione?

105.

fīdo, fīsus sum, -ĕre (confīdo, diffīdo),
fīo, factus sum, fieri

(Kl. §§ 93, b), 138. Gr. §§ 88, a), 116).

Nihil *fieri* sine causa potest, nec quidquam *fit*, quod non *fiat* ex Dei voluntate et consilio. Omnia a Deo *facta* et constituta *sunt* eique semper *confisos esse* nobis firmissimum erit praesidium. Plerumque *fit*, ut, qui Deo non *confidant*, mirentur id, quod, cur *fiat*, nesciunt. Sed ut ex ignavis hominibus numquam strenui *fient*, sic ii homines numquam prudentiores *facti sunt*, qui non animum attenderint ad Dei opera. Quam multi sunt, qui solis exortus, cursus, occasus non admirentur, quoniam cottidie *fiunt*? Hoc facere inertiae est. Alii, ut meliores fierent, ideo non operam dederunt, quod Dei auxilii obliti suis viribus *diffisi sunt*.

106.

volo, volui, velle,
nōlo, nōlui, nolle,
mālo, mālui, malle.

(Kl. § 135. Gr. § 111).

1. Iam veteres dicebant: „Si vis pacem, para bellum!" 2. Multa eveniunt homini, quae vult, multa, quae non vult. 3. Si avaritiam tollere vultis, tollite luxuriam! 4. Solent diu cogitare, qui magna negotia volunt agere. 5. Qui veram gloriam adipisci volet, is officiis suis bene fungatur. 6. Vetus est lex verae amicitiae, ut amici idem semper velint, idem nolint. 7. Noli tentare, quod effici non potest! 8. Facile ei ignoscitur, qui culpam confiteri mavult quam dissimulare. 9. Miseranda est eorum vita, qui se metui quam amari malunt. 10. Patriam sic amare debemus, ut quidvis perpeti malimus quam communi saluti obesse. 11. Crassus, nobilissimus orator Romanus, aiebat se malle non intellegi orationes suas quam reprehendi. 12. Utinam semper id velles facere, quod et tibi et aliis prodest. 13. Imperator hostes superatos, si sese interfici nollent, arma ponere iussit. 14. Athenienses, cum patriam defendere mallent quam Persis se dedere, ab his splendidissimam victoriam reportarunt. 15. Cato esse quam videri bonus malebat.

107.

Aristides.

(Kl. § 352. Gr. § 307).

Aristides iustissimus esse voluit, quapropter cognomine iustus appellatus est. Aliquando cum eo praesente in theatro versus recitarentur ex tragoedia quadam Aeschyli, quibus aliquis dicebatur velle iustus esse, non videri, omnes, qui aderant, oculos ad Aristidem converterunt.

108.

Alcibiades.

Erat Alcibiadi canis inusitata magnitudine et specie, quem septuaginta minis emerat. Huic caudam pulcherrimam detruncavit. Cum obiurgarent eum amici dicerentque omnes hac de re loqui ipsumque vituperare, subridens, „Fit igitur“, inquit, „quod volui; volui enim Athenienses hac de re loqui, ne quid deterius de me loquerentur.“

109.

fĕro, tŭli, lātum, ferre.

(Kl. ~~§ 134. Gr. § 115~~).

1. Ut agri non omnes frugiferi sunt, sic animi non omnes culti fructum *ferunt*. 2. Hippias, Pisistrati filius, in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam *ferens*. 3. Rex Pyrrhus, ut auxilium Tarentinis *ferret*, in Italiam venit. 4. Multi sapientius *tulerunt* res adversas quam secundas. 5. Tarquinius Superbus bellum gerere cum civibus coactus est, cum hi eius superbiam ac crudelitatem non *tulissent*. 6. Aequus iudex non aliam sententiam *fert* de inimicorum causa, aliam de amicorum.

7. Themistocles venenum sua sponte sumpsisse *fertur*, ne bellum *inferret* patriae. 8. Saepe non adventus solum mali, sed etiam metus *afferre* solet calamitatem. 9. Phocion hortari solebat Athenienses, ut pacem bello *anteferrent*. 10. Somnus *aufert* sensus tollitque omnem agendi facultatem. 11. Quisquis auri argentique usum hominibus *abstulerit*, summam scelerum materiem *sustulisse* putandus est. 12. Plurima et maxima beneficia nobis a Deo cottidie *conferuntur*. 13. Homines hoc uno plurimum a bestiis *differunt*, quod rationem habent. 14. Ne *differ* in crastinum

res severas! 15. Agri, qui multos annos quierunt, fruges *efferunt* uberiores. 16. Cerasus ex Asia in Europam *translata est.*

De bello Romanis a Pyrrho illato.

110.

Anno CCLXXXII a. Chr. n. Tarentinis bellum indictum est, quia legatis Romanorum iniuriam intulissent. Ii a Pyrrho, Epiri rege, qui ex genere Achillis originem trahebat, auxilium contra Romanos petiverunt. Pyrrhus mox in Italiam venit tumque primum Romani cum transmarino hoste dimicaverunt. Missus est contra eum consul P. Valerius Laevinus. Qui cum exploratores Pyrrhi cepisset, iussit eos per castra duci omnemque exercitum ostendi. Tum eos dimisit, ut renuntiarent Pyrrho, quae a Romanis agerentur. Commisso mox proelio, cum iam Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio vicit, quibus, cum eis incogniti essent, Romani perterriti sunt. Sed nox proelio finem fecit, ut Laevinus per noctem fugere posset. Pyrrhus Romanos MDXXX cepit et eos summo honore tractavit occisosque sepelivit. Quos cum adversis vulneribus et minaci vultu etiam mortuos iacere vidisset, manibus ad caelum sublatis exclamasse dicitur, se totius orbis terrarum dominum esse potuisse, si tales sibi milites contigissent.

111.

~~(Kl. § 204. Gr. § 207).~~

Postea Pyrrhus coniunctis sibi Samnitibus adversus Romam profectus est, omnia ferro ignique vastavit, Campaniam populatus est atque Praeneste venit miliario ab urbe XVIII. Mox timens exercitum, qui eum cum consule sequebatur, in Campaniam se recepit. Eo legati ad

Pyrrhum de redimendis captivis Romā venerunt. Honorifice ab eo excepti sunt et captivi sine pretio redditi. Unum ex legatis Romanorum, Fabricium, maxime admiratus est. Quem cum cognovisset pauperem esse, quarta regni parte promissa sollicitare voluit, ut ad se transiret. Sed a Fabricio contemptus est. Quare, cum Pyrrhus Romanorum ingenti admiratione teneretur, legatos Romam misit, qui pacem aequis condicionibus peterent.

112.

Pacis condiciones Romae repudiatae sunt responsumque a legatis Pyrrho relatum est, eum cum Romanis pacem habere non posse, nisi ex Italia exisset. Ita infecta re legati Pyrrhi redierunt. A quibus cum quaereret Pyrrhus, qualem Romam comperissent, unus ex eis Cineas dixit regum se patriam vidisse; tales enim illic omnes fere esse. Interiecto anno contra Pyrrhum idem Fabricius missus est, cui antea quartam regni partem promiserat, si vellet ad se transire. Cum ille et Pyrrhus tum vicina castra haberent, medicus regis nocte ad eum venit promittens, se Pyrrhum veneno occisurum esse, si quid sibi polliceretur. Hunc Fabricius vinctum reduci iussit Pyrrhoque dici, quae contra caput eius medicus spopondisset. Tum rex Fabricium admiratus dixisse fertur: „Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate quam sol a cursu suo averti potest!“ Mox Pyrrhus Tarento recessit et, postquam in Graeciam transgressus est, Argis, in oppido Graeciae, lapide ictus interiit.

Ordförteckning.

Sanaluettelo.

1.

agricola, ae	maanviljelijä	åkerbrukare
Britannia	Britannia	Britannien
causa	syy	orsak (till)
dīligentia	ahkeruus, huolenpito	flit, omtanke
discordia	eripuraisuus	oenighet
Eurōpa	Eurooppa	Europa
Fennia	Suomenmaa	Finland
Gallia	Ranskanmaa	Frankrike
Germania	Saksanmaa	Tyskland
incola, ae	asukas	invånare
insula	saari	ö
nauta	merimies	sjöman
patria	isänmaa	fädernesland
pecūnia	raha	penningar
Sardinia	Sardiinia	Sardinien
Sicilia	Sisiilia	Sicilien
terra	maa	land
dīvitiae, ārum	rikkaus	rikedom

et, ja, och — **est**, (hän, se) on, (han, hon, det) är — **sunt**, (he) ovat, (de) äro — **saepe**, usein, ofta. (*Kl.* ~~§§ 200 ja 201. Gr. § 159~~).

2.

audācia, ae	rohkeus	djärfhet
bestia	petoeläin	vilddjur
cūra	huoli	bekymmer
fīlia	tytär	dotter
glōria	kunnia	ära
laetitia, ae	ilo	glädje
puella	tyttö	flicka
rosa	ruusu	ros
silva	metsä	skog
victōria	voitto	seger

amat, (hän, se) rakastaa, (han, hon, det) älskar — **amant**, (he) rakastavat, (de) älska — **habet**, omistaa, har — **habent**, omistavat, hafva, **parat**, tuottaa, bereder — **parant**, tuottavat, bereda. (*Kl.* ~~§ 218. Gr. § 174~~).

3.

āla, ae	siipi	vinge
amīcitia	ystävyys	vänskap
aquila	kotka	örn
āra	alttari	altare
columba	kyyhkynen	dufva
corōna	seppele	krans
dea	jumalatar	gudinna
Graecia, ae	Kreikanmaa	Grekland
industria	uutteruus	arbetsamhet
mensa	pöytä	bord
Rōma	Rooma	Rom
statua	kuvapatsas	bildstod
via	tie, katu	väg, gata
vīta	elämä	lif

ornat, (hän, se) kaunistaa, (han, hon, det) pryder — **ornant**, (he) kaunistavat, (de) pryda — **ornābant**, (he) kaunistivat, (de) prydde — **parābant**, tuottivat, (de) beredde — **sunt**, ovat, löytyvät, äro, finnas — **volat**, lentää, flyger — **in** (abl.), -ssa, -ssä, -lla, -llä, i, på — **ubi?** missä? hvar?

4.

Āfrica, ae	Afrikka	Afrika
aqua	vesi	vatten
cōpiae, -ārum	sotajoukot	trupper
fortūna, ae	onni	lycka
herba	yrtti	ört, gräs
inimīcitia	vihamieli- [syys	ovänskap
inimīcitiae, ārum	vihollisuus	fientlighe- [ter
inopia, ae	puute	brist (på)
iustitia	oikeus	rättvisa
medicīna	lääkitystai- [de	läkekonst
Persae, -ārum	Persialaiset	Perserna
praeda, ae	saalis	byte
scientia	tieto	kunskap (om)

erat, (hän, se) oli, (han, hon, det) var, bestod i — **erant,** (he) olivat, (de) voro — **laudant,** (he) kiittävät, (de) berömma — **ibi,** siellä, där — **ubi,** missä, hvarest — **ōlim,** muinoin, fordom.

5.

barbarus, i	ulkomaalai- [nen	utländing
cibus	muona, ruo- [ka	kost, mat
deus	jumala	gud
dominus	herra	herre
equus	hevonen	häst
fīlius	poika	son
Galli, ōrum	Gallialaiset	Galler(na)
Germāni	Saksalaiset	Germaner- [(na)
gladius, ii	miekka	svärd
Graeci, ōrum	Kreikkalai- [set	Greker(na)
medicus, i	lääkäri	läkare
medicina (4)		
mundus	maailma	världen
numerus	luku	antal
in numero	joukossa	ibland
Romāni, ōrum	Roomalaiset	Romarne
servus, i	orja, palve- [lija	träl, slaf
ventus	tuuli	vind
vicīnus	naapuri	granne

dat, (hän, se) antaa, (han, hon, det) gifver — **delectat,** ilahuttaa, förnöjer — **laudat,** kiittää, berömmer — **necat,** tappaa, dödar — **dabant,** (he) antoivat, (de) gåfvo — **habēbant,** omistivat, hade.

6.

arma, ōrum	aseet	vapen
auxilium, ii	apu	hjälp
bellum, i	sota	krig
dōnum	lahja	gåfva, skänk
gaudium	ilo	glädje
instrumen- [tum	välikappale	verktyg, medel (till)
mălum, i	onnetto- [muus	olycka
munīmen- [tum	suojeluskei- [no	skyddsvärn
oppidum	kaupunki	stad
praemium	palkinto	belöning
simulacrum	kuva	bild
templum	temppeli	tempel
vallum	pato, valli	vall

ancilla, ae	naispalvelija	tjensteqvinna
concordia	sopu	endrägt
fossa	suojakaivos	(vall)graf
avunculus, i	eno	morbroder
mūrus	muuri	mur
populus	kansa	folk

nōn, en, et, ei, j. n. e., icke — **nam**, sillä, ty — **tamen**, kuitenkin, likväl — **delectant**, ilahuttavat, (de) förnöja — **evītant**, välttävät, undvika. *(Kl. ~~§ 26, Muist. 1. Gr. § 26, Anm. 1)~~.*

7.

ager, gri	pelto	åker
Alexander, dri	Aleksander	Alexander
culter, tri	veitsi	knif
gener, eri	vävy	måg, svärson
liber, bri	kirja	bok
līberi, ōrum	lapset	barn
magister, tri	opettaja	lärare
puer, eri	poika	gosse
socer, eri	appi	svärfader
vir, viri	mies	man
gallīna, ae	kana	höna
hortus, i	puutarha	trädgård
lūdus, i	leikki	lek
praesidium, ii	turva	skydd

parābat, (hän, se) tuotti, (han, hon, det) beredde.

8.

cōpia, ae	kyllyys, paljous	förråd, mängd
copiae (4)		
hasta	keihäs	spjut
vacca	lehmä	ko
discipulus, i	oppilas	lärjunge
caper, pri	kauris	get
argentum, i	hopea	silfver
aurum	kulta	guld
caelum	taivas	himmel
frumentum, i	vilja	säd
ornamentum	koristus	prydnad
perīculum	vaara	fara
proelium	taistelu	drabbning
scūtum	kilpi	sköld
studium	into	ifver
vinculum	side	band

sed, mutta, vaan, men. *(Kl. ~~§ 32. Gr. § 29, Anm. 2)~~.*

9.

bonus, a, um	hyvä	god
cārus	rakas	kär
iustus	oikeamielinen	rättvis
iustitia (4)		
magnus	iso, suuri	stor
modestus	siveä, kaino	blygsam
parvus	pieni	liten
probus	rehellinen	redlig
splendidus	loistava	lysande
asper, era, erum	tuima, karkea	sträf, skarp
līber, era, erum	vapaa	fri

niger, gra, grum	musta	svart
pulcher, chra, chrum	kaunis	vacker, skön

fēmina, ae	vaimo	qvinna
stella	tähti	stjärna
amīcus, i	ystävä	vän
amicitia (3)		

amicus amico carus est (amici amicis cari sunt), ystävät ovat toinen toiselle rakkaat, den ena vännen är kär för den andra (vännerna äro kära för hvarandra).

10.

albus, a, um	valkoinen	hvit
antīquus	muinoinen	forna, forntida
iūcundus	suloinen	angenäm
mălus	paha, huono	dålig, ond
malum (6)		
multus	paljon, usea	mycken, mången
Romānus	roomalainen	romersk
Romani (5)		
sēdulus	uuttera	trägen
sempiternus	ainainen, ikuinen	oförgänglig, evig
situs	sijaitseva	belägen
sita est in	riippuu -sta	beror på
tuus	sinun	din
validus	väkevä, voimakas	stark, kraftig
vērus	tosi, todenperäinen	sann, verklig

aeger, gra, grum	kipeä	sjuk
lacer, era, erum	rikkinäinen	söndrig
miser, era, erum	onneton	olycklig
ruber, bra, brum	punainen	röd
—		
amīcitiae (3) ārum	ystävyydensiteet	vänskapsförbindelser
modestia, ae	kainous	blygsamhet
modestus (9)		
caelum (8)	ilman-ala	klimat
exemplum, i	esimerkki	föredöme, exempel
imperium, ii	valta	makt, välde
metallum, i	metalli	metall
vestīmentum	vaate	klädesplagg, *pl.*=kläder

dabat, (hän, se) antoi, (han, hon, det) gaf — **ornābat,** kaunisti, prydde.

11.

Diāna, ae	Diana	Diana
fāma	maine	rykte
poēta *m.*	runoilija	skald
Aegyptus, i *f.*	Egypti	Egypten
Corinthus *f.*	Korintti	Korint
Cyprus *f.*	Kypro	Cypern
Ephesus *f.*	Efesi	Efesus
fāgus *f.*	saksantammi	bok (träd)
humus *f.*	maa	mark
laurus *f.*	laakeri	lager

lūcus, i	lehto	lund
mālus *f.*	omenapuu	äppelträd
pīrus *f.*	päärynäpuu	päronträd
pōpulus *f.*	poppeli	poppel
prūnus *f.*	luumupuu	plommonträd
—		
pābulum, i	rehu	foder
—		
altus, a, um	korkea	hög
beātus	onnellinen	lycklig
clārus	kirkas, mainio	klar, berömd

fēcundus, a, um	hedelmällinen	bördig
longus	pitkä	lång
magnanimus	ylevämielinen	storsint
perītus, a, um	kokenut, taitava	erfaren, kunnig
praeclārus, a, um	kuuluisa, mainio	ryktbar, utmärkt
rārus	harvinainen	sällsynt

habēbat, omisti, hade — **ornātus, a, um** (abl.), koristettu, prydd (med).

12.

cūra (2), **ae**	huoli	omsorg
schola	koulu	skola
annus, i	vuosi	år
eo anno *(abl.)*	sinä vuonna	(på) det året
condiscipulus, i	(koulu)toveri	(skol)kamrat
medicāmentum, i	lääke	läkemedel
perīculum vītae	elämänvaara	lifsfara
studia (8), **ōrum**	lukeminen	studier
acerbus, a, um	karvas, katkera	bitter, besk
piger, gra, grum	halutoin, laiska	håglös, lat
impiger,	uuttera	arbetsam
neglectus, a, um	huonosti pidetty	vanvårdad
sordidus	saastainen	smutsig

de (abl.), -sta, -stä, om— **eum**, häntä, hänen, honom — **magis**, enemmän, mera — **delectābant**, huvittivat, roade — **quam**, kuin, än — **qui**, jotka, hvilka — **circa** (acc.), ympäri, omkring — **cursitābat**, juoksenteli, sprang (han) — **etsi**, vaikka, ehuru — **sic**, siten, sålunda — **tandem**, vihdoin, slutligen — **factus est**, tuli (joksikin), blef (han) **diū**, kauan, länge — **aegrotābat**, (hän) sairasti, var (han) sjuk — **sanātus est**, (hän) parani, blef (han) frisk — **tum**, silloin, då — **autem**, mutta, men — **iam**, jo, redan — **finītus**, lopetettu, afslutad — **inter eos**, heidän kesken, bland dem — **domum**, kotia, hem — **apportābant**, veivät mukanaan, förde med sig.

13.

pugna, ae	taistelu	strid
statūra	ruumiin (vartalo)	(kropps)växt
capillus, i	hiukset	hår
inimīcus amicus (9)	vihamies, vihollinen	ovän, fiende
oculus	silmä	öga
asper (9)	ynseä	trotsig
bellicōsus, a, um bellum (6)	sotainen	krigisk
caeruleus	sininen	blå
dūrus, a, um	kova, tyly	hård
ferus	raakaluontoinen	vild
flāvus	keltainen, valkoverinen	gul, blond
grātus (dat.)	mieluinen	behaglig
robustus	voimakas, tukeva	kraftig, härdad
imperium G-ae	valta G-n yli	herraväldet öfver G.

eōrum, heidän, deras — **postquam**, sittekun, sedan — **facti sunt**, (he) olivat tulleet, (de) hade blifvit — **pugnābant**, (he) taistelivat, (de) stridde — **cum** (abl.), kanssa, med — **certābant**, (he) taistelivat, (de) kämpade (**bello c.**, sotivat, krigade) — **eis** *(dat.)*, heille, åt, för dem — **habitābant**, (he) asuivat, (de) bodde — **etiam**, myöskin, äfven, också — **nec (neque)**, ei — eikä, och — icke — **aut**, tahi (eikä), eller — **semper**, aina, alltid — **parābat**, tuotti, förskaffade.

14.

aegrōtus, a, um	kipeä	sjuk
amīcus, a, um (dat.)	ystävällinen -lle	vänlig (emot)
bonum, i	hyvä, etu, lahja	(ett) godt, fördel
certus, a, um	varma	säker, pålitlig
māli (10), **ōrum**	pahanilkiset	de illasinnade
prosper, era, erum	suotuisa, myötäinen	lyckosam
prospera fortuna	hyvä onni	god lycka
stultus, a, um	mieletön, typerä	dåraktig

nunc, nyt, nu — **mox**, pian, snart — **itaque**, sentähden, siis, därför — **si**, jos, om — **dum**, niin kauan kun, medan — **quamdiu**, niin kauan kun, så länge som — **numquam**, ei koskaan, aldrig.

15.

advento, āre	lähestyn	närmar mig, kommer
aedifico	rakennan	bygger
amo	rakastan	älskar
canto	laulan	sjunger
exspecto	odotan	(in)väntar
habito	asun	bor
labōro	teen työtä	arbetar
laudo	kiitän	berömmer
numero numerus (5)	lasken	räknar
ōro	rukoilen	beder
adōro	rukoilen, palvelen	tillbeder
paro	hankin, tuotan	bereder, förskaffar
propero	riennän	skyndar
supero	voitan	besegrar
vitupero	moitin	tadlar
volo, āre	lennän	flyger
alauda, ae	leivonen	lärka
neglegentia	huolimattomuus	försumlighet
autumnus, i	syksy	höst
autumno *(abl.)*	syksyllä	om hösten
doctus, a, um	oppinut	lärd
formōsus	soma, kaunis	skön
annus f.	kaunis vuodenaika	den vackra årstiden
frīgidus	kylmä	kall
longinquus	kaukainen	aflägsen

quo? mihin? hvart? — **in** (acc.), —h-n, till — **enim**, sillä, näet, ty, nämligen — **ex** (abl.), -sta, stä, ifrån — **est**, on, kestää, varar — **hīc**, täällä, här — **heri**, eilen, i går — **crās**, huomenna, i morgon — **adsum**, olen läsnä, tulen saapuville, är tillstädes, infinner mig.

16.

evīto, āre	kartan, väl- [tän	undviker
monstro	osoitan, näy- [tän	visar
orno	koristan	pryder
servo	suojelen	bevarar

culpa, ae	vika, syy	fel, skuld
contentus, a, um (abl.)	tyytyväinen	nöjd
integer, gra, grum	eheä,	hel, oskadd

auxilio sumus, olemme avuksi, autamme, vi äro till hjälp l. hjälpa (vrt. jfr. **munimento sunt** (6), **ornamento erat** (8). *(Kl. ~~§ 32, muist. 2.~~ Gr. § 29, anm. 1).*

17.

adhibeo, ēre	käytän	använder
coërceo	hillitsen	tyglar
doceo	opetan	lär, under- [visar
doleo	suren, olen [pahoilla [mielin	känner [smärta [l. ledsnad
exerceo	harjoitan	öfvar
flōreo	kukoistan	blommar, [blomstrar
pāreo (dat.)	tottelen	lyder
placeo (dat.)	miellytän	behagar
displiceo (dat.)	en ole mie- [leen	misshagar
praebeo	tarjoan, [tuotan	erbjuder, [förser med
splendeo	loistan	glänser
studeo	koetan	bemödar [mig
placere studeo [dent	koettavat [miellyttää	b-a sig att [behaga
terreo	peloitan	förskräcker
timeo	pelkään	fruktar
valeo	voin hyvin, [vaikutan	mår väl, gäl- [ler
video	näen	ser

bacca, ae	marja	bär
bētula	koivu	björk
habēna	suitsi, ohja	tygel
īra	viha	vrede
lūna	kuu	måne
memoria	muisti, muis- [to	minne
minae, ārum	uhkaukset	hot
procella, ae	myrsky, vi- [huri	stormvind
umbra	varjo	skugga
modus, i	kohtuus	måttå
pīnus *f.*	mänty	tall
mālum, i mālus (11)	omena	äpple
membrum	jäsen	lem
pirum pirus (11)	päärynä	päron
praeceptum	määräys, [käsky	föreskrift
prātum	niitty	äng
vincula (8) **ōrum**	kahleet, [vankeus	bojor, fän- [gelse
vocābulum, i	sana	ord
aeternus, a, um	ijankaikki- [nen	evig
latīnus	latinalainen	latinsk
serēnus	kirkas	klar
strēnuus	reipas	hurtig

bene, hyvin, väl, bra — **neque—neque**, ei — eikä, hvarken — ej heller — **plūs**, enemmän, mera — **quod**, koska, emedan — **rūri**, maalla, på landet — **eās**, niitä, dem — **nisi**, jollei, ellei, om — icke — **cum**, kun, då.

18.

adulescentulus, i	nuorukainen	yngling
animus	miehuus, uljuus	mod
castra, ōrum	leiri	läger
clipeus, i	kilpi	sköld
fidūcia, ae	uskallus, turva	förtröstan

aliquando, kerta, en gång — **inquit,** sanoi (hän), sade (han).

19.

appropinquo, āre	lähestyn	närmar mig
increpito	parjaan	förebrår
onero	sälytän, kiusaan	öfverhopar
satio	ravitsen, tyydytän	mättar, tillfredsställer
stō, stāre	seison	står
vexo, āre	häiritsen	oroar
vindico	kostan, rankaisen	stäfjar, hämnas
—		
bēlua, ae	eläin	djur
contumēlia	häväistys (sana)	skymf(ord)
rapīna	ryöstö	rof
villa	maakartano	landtgård
insidiae, ārum	salajuonet, kavallus	försåt
haedus, i	vohla	killing
haedulus	pieni vohla	liten k.
lupus	susi	varg
desīderium, ii	halu, (tarve)	längtan, (behof)
folium, ii	lehti	blad, löf
stabulum, i	talli	stall
tectum	katto	tak
contumeliōsus, a, um	parjaavainen	smädefull
improbus probus (9)	ilkeä	elak
secūrus	huoletoin, levollinen	säker, trygg
superbus	röyhkeä	öfvermodig
tantus	niin suuri	så stor
timidus timeo (17)	pelokas	rädd

ergo, siis, således — **ad** (acc.), luo, till — **mē,** minut, minua, mig.

20.

Athēnae, ārum	Ateena	Athen
Attica, ae	Attika	Attika
columna	patsas	pelare
fenestra	ikkuna	fönster
galea	kypäri	hjälm
hasta (8)	peitsi	lans
ōra	rannikko	kust
porta	ovi	dörr
ruinae, ārum	rauniot	ruiner
myrtus, i *f.*	myrtti	myrten
ingenium, ii	luonnonlahja, äly	naturgåfvor, snille
monumentum, i	muistomerkki	minnesmärke
—		
aëneus, a, um	pronssista (tehty)	af brons
aureus aurum (8)	kultainen, kullasta	gyllne, af guld
eburneus	norsunluusta	elfenben
marmoreus	marmorista	af marmor
permagnus magnus (9)	sangen suuri	mycket stor
permultus multus (11)	sangen paljon	ganska mycken, *pl.* g. många
habeo, ēre	omistan	har, eger

inter ea, niiden joukossa, bland dem — **partim** — **partim**, osaksi — osaksi, dels — dels — **prope**, lähellä, (vieressä), nära (invid) — **procul**, kaukaa, på afstånd — **etiam nunc**, vielä, ännu.

21.

amor, ōris	rakkaus	kärlek
arbor, ŏris *f.*	puu	träd
calor, ōris	lämmin	värme
clāmor	huuto	rop
defensor	puolustaja	försvarare
dolor doleo (17)	kipu, suru	smärta, sorg
fūror	raivo	raseri
honor	kunnianosoitus	ärebevisning
imperātor, ōris	sotapäällikkö	fältherre
labor	työ vaiva	arbete
marmor, ŏris *n.*	marmori	marmor
orātor, ōris oro (15)	puhuja	talare
scriptor	kirjailija	författare
sŏror	sisar	syster
splendor splendeo (17) splendidus (9)	loiste	glans
terror terreo (17)	hirmu, kauhu	skräck
victor	voittaja, voittava	segrare, segrande

aër, is	ilma	luft
agger, is	valli	vall
frāter, tris	veli	broder
māter, tris	äiti	moder
mulier, is	vaimo	qvinna

passer, is	varpunen	sparf
pater, tris	isä	fader

circumdo do, dare (5)	ympäröitsen	omgifver
perturbo, āre	hämmennän	förvirrar
salūto, āre	tervehdin	helsar
sedeo, ēre	istun	sitter
noceo, ēre (dat.)	vahingoitan	skadar
constantia, ae	kestäväisyys, järkähtämättömyys	ståndaktighet
animus, i (18)	mieli	sinne
triumphus	triumfi (voittoretki)	triumf
caecus, a, um	sokea	blind
ēgregius	oivallinen	förträfflig
impavidus	peloton	oförskräckt
laetus	iloinen	glad
nimius	lijan paljon, liiallinen	för mycken
praeclārus (11)	erinomainen	utmärkt
pretiōsus	kallis	dyrbar
pūrus	puhdas	ren
subitus	äkillinen	plötslig
varius	vaihtelevainen, erilainen	vexlande, olika

in — erat, heillä oli, fanns hos = (de) hade — **et** — **et**, sekä — että, både — och — **non sōlum** — **sed etiam**, ei ainoastaan — vaan myöskin, icke blott — utan äfven.

22.

homo, ĭnis	ihminen	menniska
latro, ōnis	rosvo	stråtröfvare
leo, ōnis	jalopeura	lejon
nēmo, ĭnis	ei kukaan	ingen

praedo, ōnis	rosvo	röfvare
sermo, ōnis	keskustelu,	samtal
—		
flōs, ōris	kukka	blomma
floreo (17)		
mōs, ōris	tapa	sed
—		
auctor, ōris	alkuunpa- [nija	upphofsman
color	väri	färg
honor (21)	kunnia, [kunto	ära, utmär- [kelse
maiōres, um *pl.*	esi-isät	förfäder
mercātor, ōris	kauppamies	köpman
odor	haju, tuoksu	lukt
pastor	paimen	herde
viātor	matkamies	vandrare, [resande
via (3)		
—		
delecto, āre	huvitan, [ilahutan	förnöjer, [roar
dēvasto	perin hävi- [tän	förhärjar

mūto	muutan	förändrar
neco	tapan	dödar
orno	kaunistan	pryder
pateo, ēre	olen avoin- [na	står öppen
—		
Asia, ae	Aasia	Asien
figūra	vartalo	gestalt
iuba	harja	man
pluvia	sade	regn
campus, i	kenttä	fält
domicilium, ii	asunto	boning, hem- [vist
principium	alku	början
gaudia *pl.* (6)	huvit	nöjen
—		
cunctus, a, um	kaikki	all
malignus	häijymieli- [nen	illvillig
maritimus	meri-	sjö-
nullus	ei mikään	ingen, intet
perfidus	uskoton	trolös
periculōsus	vaarallinen	farlig
periculum (8)		

antea, ennen, förut, förr — **sine** (abl.), ilman, utan.

23.

comes, ĭtis *comm. g.*	toveri, saat- [taja	följeslagare, [-inna
custos, ōdis *c. g.*	vartija	väktare
eques, ĭtis	ratsumies	ryttare
equus (5)		
hēres, ēdis	perillinen	arfvinge
mīles, ĭtis	sotamies	soldat
paries, ĕtis	seinä	vägg
pedes, ĭtis	jalkamies, [*pl.* jalka- [väki	fotsoldat, *pl.* [fotfolk

pēs, pĕdis	jalka	fot
—		
cicōnia, ae	haikara	stork
parsimōnia ae	säästäväi- [syys	sparsamhet
elephantus, i	norsu	elefant
somnus, i	uni	sömn
fīdus, a, um	uskollinen	trogen
firmus	väkevä, luja	stark, fast
lātus	leveä	bred
ūnus	yksi	en

per somnum, unen aikana, under sömnen.

24.

aetās, ātis	ikä	ålder
aestas	kesä, suvi	sommar

aestāte	suvella	om somma- [ren

auctōritas	neuvo	råd
auctor (22)		
calamitas	vahinko,	skada, för-
	[tappio	[lust
cīvitas	yhteiskun-	samhälle,
	[ta, valtio	[stat
cupiditas	himo	begärelse
lībertas	vapaus	frihet
liber (9)		
pietas	hurskaus	fromhet
probitas	rehellisyys	redlighet
probus (9)		
satietas	kylläisyys,	mättnad, le-
satio (19)	[inho	[da
sevēritas	ankaruus	stränghet
tranquilli-	tyyneys,	lugn
[tas	[rauha	
varietas	vaihtelevai-	omvexling
varius (21)	[suus	
vēritas	totuus	sanning
verus (10)		
voluntas	tahto	vilja
voluntātes	toivomukset	önskningar
voluptas	nautinto,	njutning,
	[huvi	[nöje

—

fraus, dis	vilppi	svek
laus, dis	kiitos	beröm

—

conformo, āre	muodostan	bildar
dēbeo, ēre	olen velkaa,	är skyldig,
	[minun tulee	[bör
dēbilito, āre	heikonnan	försvagar
exerceo (17) ēre	kiusaan,	oroar
	[vaivaan	
labōro (15), āre (abl.)	kärsin	lider af
penetro, āre	tungen	tränger
		[fram
sordeo, ēre	olen saas-	är smutsig
sordidus (12)	[tainen	
studeo (17) (dat.)	harrastan	sträfvar ef-
		[ter

—

dictum, i	lauselma	yttrande
studium (8), ii	toimiminen	sysselsätt-
		[ning sträf-
		[vande
voluptatis s.	huvien ha-	begär efter
	[lu	[nöje
vīnum, i	viini	vin
error, ōris	erehdys	villfarelse,
		[misstag
calidus, a, um	lämmin	varm
calor (21)		
humānus	inhimilli-	mensklig
homo (22)	[nen, ihmis-	
nōtus	tunnettu	känd
proprius	oma	egen
tener, era, erum	hento	späd
in t-a aetate	lapsukaise-	
	[na	

per (acc.), läpi, kautta, genom. *(Genet. subiectivus et obiectivus, Kl.* ~~*§§ 204, 207. Gr. § 164*~~. *Abl. temporis, Kl.* ~~*§ 200, a). Gr. § 205 a)*~~.

25.

ars, artis	taide	konst
arx, arcis	linna	fästning,
		[borg
dux, dūcis	johtaja	anförare
hiems, mis	talvi	vinter
lex, lēgis	laki	lag
lux, lūcis	valo	ljus
mens, ntis	mieli, ym-	förstånd
	[märrys	
mors, rtis	kuolema	död
nox, ctis	yö	natt
pars, rtis	osa	del
pax, pācis	rauha	fred
rādix, dīcis	juuri	rot
sors, rtis	osa, kohtalo	lott, öde
stirps, rpis	puunrunko,	trädstam,
	[kanto,	[stubbe
urbs, bis	kaupunki	stad
vox, vōcis	ääni	röst

—

appello, āre	kutsun	kallar
celebro,	ylistän	firar
dēleo, ēre	hävitän	förstör
illustro, āre	valaisen	upplyser

litterae, ārum tieteet vetenskaper
fātum, i sallimus, [kohtalo] öde
auctōritas, ātis arvo anseende

futūrus, a, um tuleva tillkom[mande]
nescius (gen.) tietämätöin okunnig

recte, oikein, rätt, riktigt — **interdum,** joskus, stundom — **-que,** ja, sekä, och.

26.

aetas (24), aika, aikakausi, tid, tidsålder — **ferreus, a, um,** raudasta, rautainen, af järn, järn- (ferrum, rauta, järn) — **frūges, um,** maahedelmät, jordfrukter — **abundo, āre** (abl.), olen ylen rikas, öfverflödar (af) — **homo-homini** (9), toinen toiselle, den ena — för den andra — **neque eis erant,** (-kaan) ei heillä ollut, och icke (heller) hade de — **sanctitas, ātis,** pyhyys, helighet, helgd — **ignōtus, a, um** (notus 24), tuntematon, okänd — **igitur,** siis, således — **nex, necis,** murha, mord — **claustrum, i,** salpa, lukko, stängsel, lås — **hospes, ĭtis,** vierasystävä, gästvän — **cupidus, a, um** (gen.), halukas, himokas, begärlig (efter) — **honōres** (21) kunniapaikat, äreställen — **potentia, ae,** valta, makt — **ignārus, a, um** (gen.), tietämätön (ei tuntenut), obekant (med) — **mercātūra, ae** (merx), kauppa, handel — **avāritia, ae,** ahneus, girighet — **luxuria, ae,** ylellisyys, yppighet — **līber** (abl.), vapaa (jostakin), fri (från) — **neque enim,** eivät näet, nämligen icke — **nāvigo, āre,** purjehdin, seglar — **nec,** eivätkä, och icke heller — **varius** (21), moninainen, mångfaldig — **merx, rcis,** kauppatavara, vara — **inter se,** keskenänsä, sins emellan — **mūto** (22), vaihdan, utbyter — **sēro,** myöhään, sent — **eam** (mortem), sitä, den — **quam,** kuinka, huru — **dīversus ab,** eroavainen (jstkin), olik — **prō** (abl.), (jnkin) sijassa, i stället för — **iam,** nyt, nu — **impietas, ātis,** jumalattomuus, gudlöshet — **temperantia, ae,** kohtuus, måttlighet — **intemperantia,** kohtuuttomuus, tygellöshet — **innocentia, ae** (noceo 21), rehellisyys, ärlighet — **dolus, i,** vilppi, petos, svek, list — **incendium, ii,** tulipalo, brand, eldsvåda — **fābula,** satu, saga, fabel — **memor (-is) sum** (gen.), olen muistava, ihågkommer — **quae,** joka, hvilken — **iterum,** toistamiseen, för andra gången.

altitūdo, ĭnis	korkeus	höjd
altus (11)		
consuetūdo	tapa	vana
est c—nis	on tapana	det är (till- [hör) vanan
fortitūdo	urhoolli- [suus	tapperhet
longitūdo	pituus	längd
longus (11)		
multitūdo	paljous	mängd
multus (10)		
pulchritūdo	kauneus	skönhet
pulcher (9)		
ordo, ĭnis *m.*	järjestys	ordning
imāgo, ĭnis	kuva	bild, afbild
orīgo, ĭnis	syntyperä	ursprung

—

condicio, ōnis	tila, asema	(lefnads-) [villkor
legio	legioona	legion
nātio	kansakunta, [kansa	folkslag, [nation
occāsio	tilaisuus	tillfälle
orātio	puhe	tal
orātor (21)		
ratio	järki	förnuft

regio, ōnis	seutu	trakt
religio	uskonto	religion

—

conservo, āre	ylläpidän	uppehåller
servo (16)		
supero (15)	kohoan yli, [voitan	öfverträffar
advena, ae	muukalai- [nen	främling
rīpa, ae	(joen) ranta	(flod) strand
aedificium, ii	rakennus	byggnad
aedifico (15)		
amoenitas, ātis	suloisuus	naturskön- [het
firmitas	lujuus	fasthet, styr- [ka
firmus (23)		
timor, ōris	pelko	fruktan
timeo (17)		
gens, ntis	kansakunta	folk
divīnus, a, um	jumalalli- [nen	gudomlig
deus (5)		
incertus	epävarma	osäker
certus (14)		
nonnullus	joku, muu- [tama	någon
nullus (22)		
tranquillus	tyyni	lugn

magis quam (12) — **valde,** sangen, ganska.

---

mel, mellis	hunaja	honung
sōl, is, *m.*	aurinko	sol
carmen, ĭnis	laulu, runo	sång
flūmen	joki	flod
fulmen	salama	blixt
grāmen	ruoho	gräs
lūmen	valo	ljus
nōmen	nimi	namn

—

corpus, ŏris	ruumis	kropp
frīgus, ŏris	pakkanen	köld
frigidus (15)		
pectus, ŏris	rinta, sydän	bröst, hjärta

tempus, ŏris	aika	tid
genus, ĕris	suku, laji	slägt, slag
g. humanum	ihmiskunta	mennisko- [slägtet
foedus, ĕris	sopimus, [liitto	fördrag, för- [bund
scelus, ĕris	rikos	brott
sīdus, ĕris	taivaankap- [pale	himlakropp
iūs, iūris	oikeus	rätt
iūra	lait	lagar
rōbur, ŏris	(tammi), vä- [kevyys	(ekträ), styr- [ka

miri roboris erant	olivat tavatonta väkevyyttä	voro af en ovanlig s.
maneo, ēre	jään	förblifver
spelunca, ae	luola	håla
damnum, i	vahinko	skada, förlust
d-o sunt	ovat vahingoksi	äro till s.
moderātor, ōris	ohjaaja	styresman
sapor, ōris	maku	smak
parentes, um	vanhemmat	föräldrar
rex, rēgis	kuningas	konung
mīrus, a, um	eriskummalinen, harvinainen	sällsam, ovanlig
obscūrus	tumma, pimeä	mörk
publicus	julkinen, yhteinen	offentlig
reliquus	jäljellä oleva, muu	öfrig
tōtus	koko	hel

propter (acc.), tähden, för — skull — **eis pro domiciliis erant,** olivat heillä asuntoina, tjenade dem till bostäder — **eārum** (gentium), heidän, deras — **quasi,** ikäänkuin, liksom, så att säga. (*Genet. qualitatis, Kl.* § 208. Gr. § 165).

29.

caput, ĭtis	pää	hufvud
lac, tis	maito	mjölk
poëma, tis	runoelma	skaldestycke
antīquitas, ātis	muinaisaika	forntiden
latus, ĕris	kylki, sivu	sida
opus, ĕris	työ, vaiva	verk, möda
vulnus, ĕris	haava	sår
Vergilius, ii		
Horātius, ii		
cānus, a, um	harmaa	grå
tepidus	haalea	ljum

tam — quam, niin — kuin, så — som — **iūre** (28), syystä, med rätta — **alii—alii,** muutamat — muutamat, somliga — somliga.

30.

Homērus, i, Homeerus, Homerus — **tempora** (28), aikakausi, tidsålder — **certāmen, ĭnis,** (kilpa-)taistelu, (täflings-)strid — **Troiāni, ōrum,** Troijalaiset, Trojanerna — **modus, i** (17), tapa, sätt (**splendidum in modum,** loistavalla tavalla, på ett lysande sätt) — **narro, āre,** kerron, berättar (om) — **fūnus, ĕris,** maahanpanijaiset, likbegängelse — **Patroclus, i** — **virtus, ūtis,** *f.*, miehuullisuus, mannamod — **Hector, ŏris** — **rōbur** (28) — **magno robori erat,** oli suureksi tukeeksi, var till stort stöd — **salus, ūtis,** *f.*, menestys, välfärd — **per** (24) **dolum,** petollisella tavalla, på svekfullt sätt — **expugno, āre** (pugno 13), valloitan, eröfrar — **iuventus, ūtis,** *f.*, nuoriso, ungdom.

31.

aedes, ium	huone	hus
apis, is	mehiläinen	bi
auris	korva	öra
avis	lintu	fågel
canis	koira	hund
cīvis *c. g.*	kansalainen	medborgare
cīvitas (24)		[-inna
clādes, is	tappio, hä-	nederlag
	[viö	
classis, is	laivasto	flotta
fames, is	nälkä	hunger
hostis, is	vihollinen	fiende
iuvenis	nuorukai-	yngling
iuventus	[nen	
(30)		
messis	vuodentulo	skörd
nāvis	laiva	skepp
nūbes, is	pilvi	moln
pestis, is	ruttotauti,	pest, förderf
	[turmio	
sēdes, is	istuin, koti-	säte, hemort
sedeo (21)	[paikka	
sitis, is	jano	törst
turris	torni	torn
vīs	voima, väki-	kraft, våld-
	[valtaisuus	[samhet

—

comparo, āre	hankin, ko-	anskaffar,
	[koon	[hopbrin-
paro (15)		[gar
exsulto	hypin ylös	springer l.
		[hoppar
		[upp

gaudio exsul-	riemuita	jubla
tāre		
fugo, āre	ajan pakoon	slår på flyk-
		[ten
migro	muutan	flyttar
oppugno (ex-	piiritän	belägrar
[pugno 30)		
specto	katselen	betraktar
turba, ae	joukko	skara, hop
vigilantia	valppaus	vaksamhet

autumni tem-	syksyn ai-	höstetid
[pore	[kana	
tempestas, ātis	myrsky	storm
magnae t-es	ankarat m-t	häftiga s-ar
āter, tra, trum	tumma,	mörk, svart
	[musta	
copiōsus, a, um	runsas	riklig, ym-
		[nig
copia (8)		
summus	korkein,	högst, störst
	[suurin	
surdus	kuuro	döf
vagus	harhaileva	kringströf-
		[vande
aves v-ae	muuttolin-	flyttfåglar
	[nut	

ut, kuin, såsom — **deinde,** sen jälkeen, sitten, därefter, sedan.

32.

animal, ālis,	eläin	djur
calcar, āris,	kannus	sporre
conclāve, is	(asuin) huo-	(bonings)
[clavis, a-	[ne	[rum
[vain, nyckel		
mare, is	meri	haf
maritimus		
(22)		
rēte, is	verkko	nät

—

ebur, ŏris	norsunluu	elfenben
eburneus		
(20)		

lītus, ŏris	(meren) ran-	hafsstrand
	[ta	
capto, āre	pyydystän	fångar
lacero	revin rikki,	sönderrifver
lacer (10)	[raatelen	
acūtus, a, um	terävä	hvass
plēnus	täysi	full (af)
(gen.)		
profundus	syvä	djup

nimis (nimius 21), liian paljon, för mycket — **quae,** jotka, som.

33.

amnis, is *m.*	joki	å, flod
collis *m.*	kukkula	kulle
crīnis *m.*	hiukset	hår
fīnis *m.*	loppu	slut
fīnes	rajat, alue	gräuser, om-[råde
ignis *m.*	tuli	eld
mensis *m.*	kuukausi	månad
orbis *m.*	piiri	krets
o. terrarum	maapallo	jordkretsen, [-klotet
piscis *m.*	kala	fisk
postis *m.*	ovenpieli	(dörr)post
lapis, ĭdis	kivi	sten
pulvis, ĕris	tomu	stoft, damm
sanguis, ĭnis	veri	blod

corōno, āre corōna (3)	seppelöit-[sen, kau-[nistan	bekransar, [kröner
excito, āre	panen liik-[keesen	upprör
immigro migro (31)	muutan	inflyttar
nato	uin	simmar
impleo, ēre	täytän	fyller
moveo	panen liik-[keelle	sätter i **rö**-[relse, **rör**
flamma, ae	liekki	låga
vēna, ae	suoni	åder
ātrium, ii	eteissali	försal
opus, ĕris	työ, teko	verk
iactus, a, um	heitetty	kastad
mūtus	mykkä	stum
necātus est	tapettiin	dödades
pauci, ae, a	harvat	få
vicīnus (5) *adj.*	lähinen	närliggande

media aestas, keskikesä, midsommar — **plerumque**, enimmiten, merendels — **rūri** (17).

34.

ad, -lla, -llä, vid — **labōro** (24) — **despēro, āre**, epäilen, misströstar — **pānis, is,** *m.*, leipä, bröd — **caro, carnis,** *f.*, liha, kött — **omnia,** kaikki, alla — **necāta erant,** olivat tapetut, hade blifvit dödade — **sōlum** (21), ainoastaan, blott, endast — **supererant,** olivat jäljellä, voro öfriga — **puteus, i,** kaivo, brunn — **fons, ntis,** *m.*, lähde, källa — **fere,** melkein, nästan — **vigilo, āre,** valvon, olen vartiona, vakar, håller vakt — **pro cibo erant,** ruokana oli, till föda tjenade — **pons, ntis,** *m.*, silta, bro, brygga — **sic,** siten, sålunda — **fuga, ae,** pako, flykt (**occasionem fugae,** paon tilaisuus, tillfälle till flykt) — **sibi,** Kl. § 80. Gr. § 75. — **uxor, ōris,** *f.*, aviovaimo, hustru — **cōgito, āre,** ajattelen, tänker, har för afsigt — **satis,** kyllin, tarpeeksi, nog, tillräckligt — **munītus,** varustettu, befästad — **comporto, āre** (porto, kannan, bär), kokoan, samlar — **novus, a, um,** uusi, ny — **gloriōsus, a, um** (gloria), kunniallinen, ärofull — **grātia, ae,** sulo, armo, behag, nåd — **preces, cum,** *f.*, rukoukset, böner — **implōro,**

āre, rukoilen, pyydän, anropar — **moneo, ēre**, kehoitan, neuvon, manar, råder — **obtempero, āre** (dat.), tottelen, åtlyder — **paene**, milt'ei, nästan (**paene obtemperant**, olivat milt'ei totella, voro nära att åtlyda — **subito**, yht'äkkiä, plötsligt — **mons, ntis** *m.*, vuori, berg — **trepido, āre**, vapisen, bäfvar — **oppugnātor, ōris** (oppugno), piirittäjä, den belägrande — **signum, i**, merkki, tecken, signal — **socius, ii**, liittolainen, bundsförvant — **copiae** (4) — **robur copiārum**, valiojoukot, kärntrupper — **condicio** (27), ehto, villkor — **concilio, āre**, yhdistän, förenar (**pacem c.**, hieron, teen rauhaa, stiftar fred).

35.

ācer, cris, cre	terävä, äly- [käs, urhea	skarp, käck
alacer	vilkas, in- [nokas	liflig, ifrig
campester, tris, tre campus (22)	tasainen, [aukea	flack, öppen
celer, eris, ere	nopea	snabb
pedester, tris, tre pedes (23)	jalkaisin [käypä, [jalka-	som är till [fots, fot-
silvester silva (2)	metsäinen	skogig
salūber, bris, bre salus (30)	terveellinen	helsosam
brevis, e	lyhyt	kort
caelestis caelum (8, 10)	taivaallinen	himmelsk
commūnis	yhteinen	gemensam
crudēlis	julma	grym
difficilis	vaikea	svår
fidēlis	uskollinen, [luotettava	pålitlig, tro- [gen
fortis	urhoollinen	tapper
humilis	matala, al- [hainen	låg, ringa
mītis	lempeä	mild
mortālis mors (25)	kuolevai- [nen	dödlig
immortālis	kuolematon	odödlig

omnis	kaikki	all
quālis	millainen	hurudan
salutāris salus (30)	edullinen, [hyödyl- [linen	förmånlig, [nyttig
segnis	hidas	trög
similis(dat.)	kaltainen	lik
tālis	sellainen	sådan
t. — qualis	sellainen — [kuin	sådan — som
turpis	häpeällinen	skamlig
ūtilis	hyödyllinen	nyttig
ūtilitas, ātis	hyöty, etu	nytta, fördel
benignus, a, um	hyväntah- [toinen	välvillig
infīdus fidus (23) perfidus (22)	luottamaton	opålitlig
pius	hurskas, [omatun- [toinen	from, pligt- [trogen
pietas, ātis	hurskaus	fromhet
parātus, a, um	valmis	beredd
universus	koko	hel
cultūra, ae	hoito	skötsel
c. agrōrum	maanviljelys	åkerbruk

Lacedaemonii, ōrum	Lakedemo- [nilaiset	Lacedemo- [nierna
locus, i	paikka	ställe
loca, ōrum	seudut	trakter
factum, i	teko	handling
fundāmentum, i	perustus	grundval
initium, ii	alku	början
opis *(gen.)*, [opem, ope	apu	hjälp

dēesse (dat.), puuttua, fattas, svika (**non debent deesse**, tulee auttaa, böra understöda) — **quoque**, myöskin, också — **post** (acc.), jälkeen, efter — **tamquam**, ikään kuin, liksom — **evolat** (volo 15), lentää ulos, flyger ut — **sēdes** (31), asunto; boning — **ipsis**, itselleen, för dem själfva.

36.

audax, ācis audacia (2)	rohkea	djärf
fēlix, īcis	onnellinen	lycklig
infēlix	onneton	olycklig
efficax, ācis	vaikuttava, [tehokas	verksam, [åskådlig
ferox, ōcis	raju	vild, trotsig
minax, ācis minae (17)	uhkaava	hotfull
iners, rtis	toimeton, [hidas	trög, lat
pār, pāris (dat.)	vertainen	jämngod (med)
clēmens, ntis	laupeas	mild
constans constantia (21)	luja	ståndaktig
dīligens diligentia (1)	huolellinen, [ahkera	sorgfällig, [flitig
ingens	iso, tavaton	stor, väldig
prūdens	ymmärtä- [väinen	förståndig, [klok
sapiens, ntis	viisas	vis
gravis, e	raskas, vai- [kea	tung, svår
grave opus	vaikea teh- [tävä	en svår upp- [gift
odiōsus, a, um	vastenmie- [linen	förhatlig
odium,	viha,	hat
careo, ēre (abl.)	kaipaan	saknar
superbia, ae superbus (19)	röyhkeys	öfvermod
prudentia	ymmärtä- [väisyys	klokhet
consilium, ii	neuvo, pää- [tös	rådslag, be- [slut
verbum, i	sana	ord
crudēlitas, ātis crudelis (35)	julmuus	grymhet

erga (acc.), kohtaan, mot — **superātus, a, um** (supero 27), voitettu, besegrad — **parat** (15), saa toimeen, åstadkommer — **pro** (26), puolesta, (till försvar) för — **prōsunt** hyödyttävät, (de) gagna — **quoniam**, koska, emedan — **donec** niin kauan kun, så länge som. *(Abl. modi, Kl. § 251. Gr. § 200).*

111

37.

dīves, ĭtis	rikas	rik
memor, is	muistava	som minnes
um genet. (26).		
pauper, is	köyhä	fattig
recens, ntis	(tuore), uusi	(färsk), ny
senex, senis	vanha, vanhus	gammal, gubbe
vetus, teris	vanha, muinainen	gammal, forntida
particeps, cĭpis (gen.)	osallinen	delaktig
superstes, stĭtis (dat.)	eloon jäävä	öfverlefvande
inops, ŏpis opis (35)	varaton, köyhä	medellös, fattig
princeps, cĭpis	etevin	förnämst
principes	ylhäiset	högt uppsatta

simplex, ĭcis	yksinkertainen	enkel
tristis, e	surullinen, synkeä	sorglig, dyster
levis	helppo	lätt
levo, āre	huojennan	lättar, lindrar
senectus, ūtis	vanhuus	ålderdom
miseria, ae miser (10)	hätä	nöd, elände
miseriae	vastuksia	svårigheter
eloquentia, ae	kaunopuheisuus	vältalighet
blanditia	imarteliaisuus	inställsamhet
blanditiae	imarrukset	smicker

acri studio *(abl. modi)*, innokkaasti, flitigt — **rāro**, harvoin, sällan — **exerceo** (24) — **auctoritas** (25), arvoisuus, inflytande — **consilium** (36), ymmärtäväisyys, klokhet. *(Abl. limitationis*, *Kl.* ~~§ 244. Gr. § 195~~ 210 (III). *Abl. instrumenti*, Kl. ~~§ 253. Gr. § 201~~ 215 (I)).

38.

alius, a, ud, toinen, en annan, *pl.* andra — **nihil** *(indecl.)*, ei mitään, intet — **amābilis, e**, rakastettava, älskvärd — **decus, ŏris**, koriste, kaunistus, prydnad — **Sōcrates, is**, Sokrates — **Aristīdes, is** — **omnis** (35), koko, kaikki, hel — **praestans, ntis**, oivallinen, förträfflig — **facilis, e**, helppo, lätt — **studia** (12) — **iter, itinĕris** *n.*, matka, kulku, färd, resa — **terrester, tris, tre** (terra 1), maallinen, maa-, jord-, land-. *(Abl. comparationis*, *Kl.* ~~§ 247. Gr. § 197)~~. sivu 212 (IV).

39.

similitūdo, ĭnis (similis 35), yhtäläisyys, likhet — **sĕnum** (senex 37) — **nōbilis, e**, mainio, kuuluisa, berömd — **Lacedaemon, ŏnis** — **honestus, a, um**, kunniassa pidetty, aktad, ansedd — **honorātus, a, um** (honor 1), kunnioitettu, ärad, hedrad — **nusquam**, ei missään, ingenstädes — **dulcis, e**, makea, söt — **ūva, ae**, viinirypäle, vindrufva — **Italia, ae**, Ita-

lia, Italien — **Campānia, ae,** Kampania, Kampanien — **nēmini** (nemo 22) — **celeber, bris, bre,** kuuluisa, berömd — **quondam,** kerta, muinoin, en gång, fordom — **Arabs, Arăbis,** Araabialainen, Arab — **ornātus** (11) — **integritas, ātis** (integer 16), nuhteettomuus, oförvitlighet — **dignus, a, um** (abl.), ansaitseva, värd, värdig (**memoria dignus,** muistettava, minnesvärd) — **vitium, ii,** vika, fel — **emendo, āre,** parannan, förbättrar — **sua,** omat, sina egna — **gracilis, e,** hoikka, solakka, spänslig, klen — **defessus, a, um,** väsynyt, uttröttad. *(Genet. partitivus, Kl.* ~~§ 209. Gr. § 166)~~.

40.

honestus, a, um (39), kunniallinen, anständig, hederlig — **conscientia, ae,** omatunto, samvete — **adversa fortūna,** vastoinkäyminen, motgång — **solācium, ii,** lohdutus, tröst, — **valetūdo, ĭnis** (valeo 17), terveus, helsa — **sapientia, ae** (sapiens 36), viisaus, vishet — **mens, tis** (25), sielu, själ — **sānus, a, um,** terve, frisk, sund — **falsus, a, um,** petollinen, falsk — **insidias parāre,** virittää salajuonia, ställa försåt — **negōtium, ii,** toimi, förrättning (o t i u m, joutilaisuus, ledighet) — **artis opus,** taideteos, konstverk — **apud,** luona, hos — **auctoritas** (25) esimerkki, föredöme, auktoritet — **praeceptor, ōris,** opettaja, lärare.

41.

meus, oma-ni, min egen — **salvus, a, um,** vahingoton, pelastettu, välbehållen, oskadd — **hodie,** tänään, i dag — **attentus, a, um,** tarkaavainen, uppmärksam — **aliēnus, a, um** (alius 38), vieras, främmande — **sibi parāre,** hankea itsellensä, förskaffa sig — **conditor, ōris,** perustaja, grundläggare — **fuit** (*perf. hist.*) Kl. § 297. Gr. § 238. — **inter quos,** joitten joukossa, bland hvilka — **ultimus, a, um,** viimeinen, sist — **iniustus, a, um** (iustus 9), oikeutta rikkova, väärä, orättvis — **vindex, ĭcis,** kostaja, hämnare — **socius** (34) osallinen, kumppani, deltagare — **consilium** (36) — **adiūtor, ōris,** apumies, auttaja, medhjälpare — **regnum,** i (re[illegible]ingaskunta, -valta, konungamakt, -rike — **Troiānus, a, um,** t[illegible]usk — **otiōsus a, um** (otium 40), joutilas, ledig — **inferior** [illegible]underlägsen (i n f r a, alla; under) — **interfuisse** (dat.), oll[illegible] [illegible] ha deltagit i. *(Kl.* ~~§ 189. Gr. § 156)~~.

42.

Vrt. 15. Jfr. 15.

etiam acriore studio, vielä suuremalla halulla, med ännu större lust — **incommodum, i** (commodum, etu, fördel), vaiva, vastus, obehag, olägenhet — **mortāles** (35), kuolevaiset ihmiset, de dödlige, menniskorna — **ea** (consilia), niitä, dem — **probo, āre**, hyväksyn, gillar — **inūtilis, e** (utilis 35), kelpaamatoin hyödytöin, onyttig — **difficultas, ātis** (difficilis 35), vaikeus, svårighet — **appello** (25) — **doctrīna, ae** (doctus 15), oppi, lärdom — **posterus, a, um** (post), seuravainen, näst följande (**posteri, ōrum**, jälkeiset, efterkommande) — **Catilīna, ae,** *m.* — **quia**, koska, emedan — **defensio, ōnis**, puolustus, försvar — **grātus** (13), kiitollinen, tacksam — **lībero, āre** (abl., liber 26), pelastan jostakin, befriar från.

43.

Vrt. 17. Jfr. 17.

commodum (42), — **eam** (26) — **conservo** (27), suojelen, bevarar — **plus valeo** (17), vaikutan enemmän, har större inflytande — **litterae** (25) — **prīmum**, ensin, först — **tum** (12), sitten, sen jälkeen, därpå, -efter — **tyrannus, i**, itsevaltias, envåldsherskare — **teneo, ēre**, pidän, håller, innehar (**imperium tenēre**, hallita, regera) — **cum tandem**, kun vihdoin, när — slutligen — **exsul, is**, maanpakolainen, landsflyktig — **mereo, ēre**, ansaitsen, förtjenar — **impero, āre**, käsken, befaller — **ingenio valeo**, pääsen voitolle älyni kautta, gör mig gällande genom min förmåga (talang) — **Athenienses, ium**, Ateenalaiset, Athenarne — **ingrātus, a, um** (gratus 42), kiittämätön, epämieluisa, otacksam, oangenäm — **adeo—ut**, niin (paljon) — kuin, så (mycket) — som — **aestimo, āre**, pidän arvossa, värderar, uppskattar — **Fenni, ōrum**, Suomalaiset, Finnarne — **vīcus, i**, kylä, by — **P.** = **Publius** — **Scīpio, ōnis** — **Carthāgo, ĭnis**, Kartaago, Karthago — **opulentus, a, um**, varakas, rikas, välmående, rik — **impleo, ēre** (abl.), täytän(-sta), fyller (med) — **fleo, ēre**, itken, gråter — **inertia, ae** (iners 36), huolimattomuus, håglöshet — **moneo** (34) **de**, muistutan jstakin, påminner om, varnar för.

44.

rāna, ae, sammakko, groda — **Iuppiter, Iovis** — **postulo, āre** vaadin, fordrar (**postulāre a**) — **eārum** heidän, deras — **licentia, ae** vallattomuus, självsvåld (**mōrum licentia,** vallaton käytös, självsvåldigt uppförande) — **trabs, ăbis** hirsi, stock — **palus, ūdis,** *f.* suo, järvi, kärr, träsk — **vibro, āre,** heittelen, slungar — **ecce,** katsokaa, se här — **hīc** (15) — **taceo, ēre,** olen vaiti, tiger, är tyst — **sub** (abl.) alla, under — **iaceo, ēre,** makaan, ligger — **callidus, a, um,** viekas, slug — **supra** (acc.), päällä, öfver, ofvanpå — **appāreo, ēre,** näyttäydyn, blir synlig, visar mig — **natūra, ae** luonto, luonne, natur, lynne — **tranquillus, a, um,** tyyni, lugn — **placidus, a, um,** rauhallinen, lugn, stillsam — **explōro, āre,** tutkin, utforskar — **ēvoco, āre,** kutsun (ulos) luo, (ut-)tillkallar — **socius** (41), toveri, kamrat — **insulto, āre,** hypin päälle, pilkkaan, hoppar upp på, förhånar — **postea,** sen jälkeen, därefter — **potens, ntis,** mahtava, mäktig — **magna voce,** ääneen, högljudt — **rogo, āre,** pyydän, vaadin, begär — **vēro,** mutta, men (**tum vero,** mutta nyt, men nu) — **irātus, a, um** (ira 17), vihastu nut, vredgad — **regnum ranārum,** sammakkojen hallitseminen, regeringen öfver grodorna — **mando, āre,** jätän, annan, uppdrager (åt ngn) — **statim,** heti, genast, strax — **dēvoro, āre,** syön suuhuni, uppslukar — **omnipotens, ntis** (omnis-potens), kaikkivaltias, allsmäktig — **tolero, āre,** kärsin, fördrager, härdar ut med. *(Kl. § 122. Gr. § 101, 2, a).*

45.

pīca, ae, harakka, skata — **pāvo, ōnis,** riikinkukko, påfågel — **quam** (26) — **mihi** Kl. § 80. Gr. § 74. - **insuāvis, e** (suavis, suloinen, ljuflig), epäsuloinen, obehaglig — **cūr?** minkä tähden? hvarför? — **sileo, ui, ēre,** olen vaiti, är tyst, tiger — **occulto, āre,** kätken, döljer — **innocens, ntis** (noceo 21), viaton, oskyldig — **respondeo, ēre,** vastaan, svarar — **observo, āre** (servo 16), huomaan, gifver akt på — **formōsitas, ātis** (formosus 15), sulo, kauneus, skönhet, prydlighet — **nitor, ōris,** loiste, komeus, glans, prakt — **cauda, ae,** häntä, pyrstö, svans, stjärt — **possum,** voin, saatan, jag kan — **bona** *n. pl.* hyvää, det goda — **mala** *n. pl.* pahaa, det dåliga.

46.

adventus, ūs,	saapumi- [nen, tulo	ankomst
arcus	jousi	båge
equitātus eques (23)	ratsuväki	rytteri
exercitus	sotajoukko, [armeija	krigshär
fructus	hedelmä, [voitto	frukt, vinst
impetus	hyökkäys	anfall
peditātus pedes (23)	jalkaväki	fotfolk, in- [fanteri
portus	satama	hamn
principātus princeps (37)	ensisija, yli- [valta	främstarum- [met. före- [träde

senātus, ūs	senaatti	senat
sensus	aisti	sinne (sin- [nesorgan)
—		
domus *f.*	huone, huo- [neus	hus
manus *f.*	käsi, jouk- [ko	hand, trupp
porticus *f.*	pylväskäy- [tävä	pelargång
—		
cornū, ūs	sarvi, (sota- [joukon) [siipi	horn, flygel (af en krigs- [här)

potestas, ātis, valta, makt — **vehemens, ntis,** äkkipikainen, ankara, häftig — **omnem** (38) — **legātus, i,** lähettiläs, sändebud — **consilium** (36), neuvoskunta, rådsförsamling — **amplus, a, um,** avara, väljä, vid, rymlig — **Leōnidas, ae,** Kl. § 27. Gr. § 27. — **forma, ae,** muoto, form — **dexter, tra, trum** (l. **tera, um**), oikea, höger — **sinister, tra, trum,** vasen, venster — **sustineo, ēre** (teneo 43), kestän, håller stånd emot, uthärdar — **venātor, ōris,** metsästäjä, jägare — **aetas** (26) — **sagitta, ae,** nuoli, pil.

47.

cāsus, ūs	tapaus, onet- [tomuus	händelse, [olycksfall
saltus	metsäseutu, metsänharju	skogstrakt, [-ås
strepitus	ryminä, kal- [ske	buller, gny
tonitrus *pl.* **tonitrua l. ūs**	ukkonen	åska, åsk- [slag

ūsus, ūs	käytäntö, [kokemus	bruk, erfa- [renhet
vultus	kasvot, kat- [santo	ansigtsut- [tryck, blick
cornu (46)	torvi	valthorn

in quem, johon, i hvilken — **ex,** johdosta, enligt, i följd af — **obnoxius, a, um** (dat.), syypää, jonkin alainen, underkastad, utsatt för — **cottidiānus, a, um,** jokapäiväinen, daglig — **vix,** tuskin, knappt, med möda — **atrox, ōcis** julma, raju, gräslig, vild — **poterant,** (he) saattoivat, (de) kunde — **praeterea,** sita paitsi, dessutom, — **imber, bris,** rankkasade,

störtregn — **delēta est** (43), surmattiin, nedhöggs — **ipse,** itse, själf — **perforo, āre,** lävistän, genomborrar.

48.

acies, ēi	kärki, sotarintama	udd, slagordning
dies, ēi, *m.*	päivä	dag
facies, ēi	kasvot	ansigte
fides, ĕi	usko, uskollisuus	tro, trohet
merīdies, ēi *m.* (medius-dies)	(keskipäivä), etelä	(middag)söder
rēs rĕi	asia, seikka	sak, omständighet
species, ēi	ulkomuoto	utseende, gestalt
spēs ĕi	toivo	hopp

intra (acc), sisässä,-ään, inom — **intro, āre,** astun sisälle, tungen, inträder, -tränger — **metus, ūs,** pelko, fruktan — **status, ūs,** asema, tila, ställning, läge — **adulescens, ntis,** nuorukainen, yngling — **incrēdibilis, e,** uskomaton, erinomainen, otrolig, utomordentlig — **virtus** (30), ansio, kunnollisuus, förtjenst, duglighet — **narro, āre,** kerron, berättar (om) — **frons, ntis,** otsa, panna — **acies oculōrum,** terävä näkö, skarp syn — **animans, ntis** (animus 21), elävä olento, lefvande väsende — **ēmineo, ui, ēre,** kohoon, olen mainio, framstår, utmärker mig — **rectus, a, um,** suora, oikea, rät, rak (**status rectus** ylöspäin kohoava ruumis, rak hållning) — **spectat in caelum,** katsoo taivasta kohti, blickar upp till himlen — **prōnus, a, um,** alaspäinen, framåt lutande — **trepidus, a, um,** pelkurimainen, ängslig, rädd — **prīmo,** ensin, alussa, först, i början — **consul, ŭlis,** konsuli, konsul — **guberno, āre,** johdan, hallitsen, styr — **hōra, ae,** tunti, timme — **spatium, i,** avaruus, pituus, rymd, längd — **diversus** (26), erilainen, olik — **quattuor,** neljä, fyra — **caeli regiōnes** (27), ilmasuunnat, väderstreck — **oriens, -ntis,** itä, öster — **occidens, ntis,** länsi, vester — **septentrio, ōnis,** pohjanen, norr.

49.

cervus, i, hirvi, hjort — **aestīvus, a, um** (aestas 24), kesäinen, kesä-, sommar- — **sitim explēre** (43), sammuttaa jano, släcka törsten — **singuli, -ae, -a,** erityiset, hvarje enskild — **inter se** (26) — **compăro, āre,** vertailen, jämför — **crūs, ūris,** sääri, sääriluu, skenben —

exīlis, e, hoikka, kaiskera, tunn, spenslig — **planities**, ēi, tasanko, slätt — **immineo**, ui, ēre, uhkaan, förestår, hotar — **pedibus plus v. quam**, voitan juoksussa, öfverträffar i lopp — **ei** (*is*, *ea*, *id*, Kl. § 82. Gr. § 78) — **impedīmentum**, i, este, hinder (**i-o esse** (16), olla esteeksi, vara till hinder) — **a**, **ab** (abl.) -sta, -stä, -lta, -ltä, ifrån, af — **necātus est** (33) — **ante** (acc), ennen, framför, före — **o**, *interj.* o minua hopsua! o jag dåre! — **ea**, **quae**, se joka, det som (*qui*, *quae*, *quod.* Kl. § 83. Gr. § 79) — **pernicies**, ēi, turmio, förderf. (*Kl. § 226. Gr. § 183*).

50.

ōs, **ōris** *n.* suu, mun (Kl. § 45, Poikk. 3. Gr. § 46, und. på *os*) — **Miltiades**, **is** — **Themistocles**, **is** — **Cīmon**, **ōnis** — **perniciōsus**, **a**, **um** (pernicies 49), turmiollinen, förderflig — **regno**, **āre** hallitsen, regerar — **vel**, eli, tahi, eller — **Lacedaemonius**, **a**, **um**, Lakedaimonilainen, från Lacedaemon — **Xerxes**, **is** — **ad** (34) — **Thermopylae**, **ārum** — **orno**, **āre**, varustan, utrustar — **milia peditum**, *Kl. § 209. Gr. § 166* — **pugna Marathōnia** (**us**, **a**, **um**), M-n tappelu, slaget vid Marathon — **ex numero** (15), joukosta, af, ibland — **necāti sunt**, tapettiin, dödades — **Marathon**, **ōnis** — **absum a**, olen kaukana, är aflägsen ifrån — **passus**, **ūs**, askel, steg — **a tribus lat.**, kolmelta puolelta, på tre sidor — **pēs** (23), jalka (mitta), fot (mått) — **exitium**, **ii**, perikato, undergång. (*Acc. mensurae et temporis, Kl. § 227. Gr. § 182*).

51.

a. Chr. n., ennen Kristuksen syntymää, före Kristi födelse — **in unum annum**, yhdeksi vuodeksi, på ett år — **creo**, **āre**, valitsen, väljer — **exturbo**, **āre** (abl.), ajan pakoon, fördrifver (från) — **Hannibal**, **ălis** — **decerto**, **āre** (certo 13), taistelen, kämpar — **antiqua virtūte et fide**, vanhanaikaista kunnollisuutta ja rehellisyyttä, af gammaldags duglighet och redbarhet (*Kl. § 252. Gr. § 165*). — **Pyrrhi pax**, rauha P-n kanssa, fred med P. — **revoco**, **āre**, kutsun takaisin, pidätän, återkallar, afhåller — **consulātus**, **ūs** (consul 48), konsulinvirka, konsulat — **intersum** (41) olen välissä, -llä, är mellan — **oratiōnem habēre**, pitää puhetta, hålla tal —

contra (acc.), vastaan, emot — **alter, era, erum,** toinen (kahdesta), den andra (af två) — **admodum,** sangen, ganska — **anima, ae,** henki, elämä, anda, lif — **efflo, āre,** puhallan, huokaan ulos, blåser ut (**animam efflāre** heittää henkensä, kuolla, uppgifva andan, dö) — **dīmico, āre,** taistelen, sodin, kämpar, strider — **usque,** aina—h-n, ända (till) — **apud** (40), luona, vid — **Cannae, ārum.**

52.

salve, hyvää päivää! terve! god dag! välkommen! — **quantus, a, um,** kuinka suuri, huru stor — **salvus** (41) terve, frisk, med helsan — **absentia, ae,** poissaolo, frånvaro — **desīderium** (19), kaipuu, saknad — **intimus, a, um,** sisin, innerst (**ex intimo pectore,** kaikesta sydämestäni, af hela mitt hjärta) — **licet, uit, ēre** (dat.), on luvallista (saan), det är tillåtet, (får) — **tēcum** *(Kl. 152, muist. 1, 3). Gr. § 126, anm. 2)* — **urbanus, a, um** (**vita u—a,** kaupungin elämä, lifvet i staden) — **rusticus, a, um** (**vita r—a,** maanelämä, lifvet på landet) — **ut** (31) — **spēro, āre,** toivon, hoppas — **intervallum, i,** väliaika, mellantid — **hospes***) (26) vieras, gäst — **sāne,** todella, sannerligen — **lacus, ūs,** järvi, sjö — **nato, āre,** uin, simmar — **per,** kaikkialla (jossakin), öfverallt på — **ambulo, āre,** kävelen, spatserar — **herbārium, ii** (herba 4), kasvikokoelma, herbarium — **planta, ae,** kasvi, växt — **augeo, ēre,** kartutan, förökar — **ita quidem,** niin todellakin, juuri niin, ja i sanning, just så — **solitūdo, ĭnis** (s o l u s, a, um, yksinäinen, ensam), yksinäisyys, ensamhet — **crucio, āre,** tuskautan, plågar — **amoenitātes** (27), suloisuus, behag — **rūs, rūris,** maaseutu, landsbygd — **adhuc,** tähän saakka, hittills — **ūnā,** yhdessä, tillsammans — **nūper,** äskettäin, nyligen — **me recreo, āre,** voimistun, återhemtar mig — **magnopere** (29), suuresti, högeligen — **gaudeo, ēre,** iloitsen, är glad, fröjdar mig — **sanctus, a, um** (sanctitas, 26), pyhä, kunnioitettava, helig, okränkbar — **iucunditas, ātis** (iucundus 10), huvi, nöje. (*Genet. subiectivus et obiectivus, Kl. §§ 204,*

---

*) *Esse*-verbin täyte. Infinitiivi käytetään *subjektina* ja *objektina*. Kun inf. on s u b j e k t i, asetetaan sen täyte a k k u s a t i i v i i n; kun inf. on o b j e k t i, on täyte n o m i n a t i i v i s s a.

*) Fyllnadsord till *esse*. Infinitivus står såsom *subjekt* l. *objekt*. När inf. är s u b j e k t, står dess fyllnadsord i a c c u s a t i v u s; när inf. är o b j e k t, står fyllnadsordet i n o m i n a t i v u s.

207. Gr. § 164. Kl. § 207, muist. 1, § 209, muist. 2. Gr. § 164, anm. 3, § 166, anm. 2).

53.

nōmino, āre (nomen 28), nimitän, benämner — **creo** (51), **āre,** luon, skapar — **infans, ntis,** pieni lapsi, spädt barn — **hērōs, ōis,** puolijumala, sankari, halfgud, hjälte — **facinus, ŏris,** teko, urostyö, gärning, bragd — **maxime,** erittäin, i synnerhet — **Hercules, is,** — **coniunx, ŭgis** c. aviovaimo, puoliso, maka, gemål — **Thebae ārum** *(Kl. § 264, a). Gr. § 207, a).* — **commigro** (migro 31), muutan, flyttar — **voco, āre,** kutsun, kallar — **Iphicles, is** — **cubo,** *ui,* **āre,** makaan, nukun, ligger (o. sofver) — **plōro, āre,** itken, gråter — **anguis, is** *m.* o. *f.* käärme, orm — **imprīmis,** etenkin, i synnerhet — **formīdo, āre,** kammon, kauhistun, fasar för — **allevo, āre** (levo 37), nostan ylös, lyfter upp — **excitātus, a, um** (excito 33), herätetty, uppväckt — **quae res,** ja tämä seikka, och denna händelse — **admīrātio, ōnis,** kummastus, förundran (**a-i fuit,** kummastutti, förundrade) — **sed quem,** mutta häntä, jota, men honom, som — **honōro, āre** (honor 21), kunnioitan, ärar — **eundem,** häntä—kuitenkin, honom—likväl — **in calamitātem** (24) **vocāre,** saattaa onnettomuuteen, bringa i olycka — **ob,** tähden, för—skull — **quam ob causam,** sen tähden, därför, för den skull — **iussu,** käskystä, på—befallning. *(Kl. § 192. Gr. § 157).*

54.

incito, āre, kiihoitan, eggar, uppeldar — **denique,** vihdoin, sanalla sanoen, slutligen, med ett ord — **cultor, ōris,** viljelijä, palvelija, odlare, dyrkare — **apertus, a, um,** avoin, öppen — **perlustro, āre,** kuljen poikki, vandrar öfver — **testis, is,** todistaja, vittne — **iniūria, ae** (ius 28), vääryys, oförrätt — **prīvo, āre** (abl.), ryöstän, beröfvar — **nosmet,** Kl. § 81, muist. 1. Gr. § 76, anm. — **dulcis, e** (39), suloinen, ljuf — **dulcissimum l. n.,** vapaus, tuo niin suloinen nimi, det så ljufva namnet frihet *(Kl. § 206. Gr. § 163)* — **tūtus, a, um (a),** turvallinen, (turvassa), trygg, säker (för).

55.

obvius, a, um (dat., via), vastaan tuleva, joka kohtaa, mötande, som möer — **qua de causa?** mistä syystä? miksi? af hvilken orsak? hvarför? — **tuus ipsius,** oma -si, din egen — **habitus, ūs,** (ulko)muoto, utseende — **officium, ii,** velvollisuus, pligt (**officium servāre** hoitaa virkaa, sköta en tjenst) — **canis autem** (inquit) — **custōdia, ae** (custos 23), vahdinpito, varjelus, uppsigt, vård — **fidam custodiam** (servo) — **largus, a, um,** runsas ymnig — **suppedito, āre,** pidän saatavilla, tillhandahåller — **estne** (**-ne** *kysymyspart., frågepartikel)* — **quaenam?** Kl. § 84, muist. 2. Gr. § 81 — **dēsertus, a, um,** autio, öde — **succubui** (dat.), sorruin, dukade under för — **dēformitas, ātis** (forma 46), epämuotoisuus, vanskaplighet — **collum, i,** kaula, hals („kuinka kaulasi on noin rumistettu?" „huru är din hals så vanställd?") — **vestīgium, ii,** jälki, spår — **catēna, ae,** ketjut, kahle, kedja — **alligātus, a, um,** sidottu (kahleissa), fastbunden — **dēliciae, ārum,** huvi, nöje, behag — **repudio, āre,** halveksin, afvisar, försmår — **quot,** kuinka monta, huru många — **quamquam,** vaikka, ehuru — **tantopere,** niin suuresti, så högeligen — **quot—tot,** kaikki ne jotka, alla de som — **tot—quot,** niin monta —kuin, så många—som — **eā** (libertate).

56.

insum, olen, löydyn jssakin, finnes uti l. hos — **superstitiōsus, a, um,** taika-uskoinen, vidskeplig (superstitio, taika-usko, öfvertro) — **praeter** (acc.), ohitse, paitsi, förbi (**p. consuetudinem,** vastoin tavallisuutta, mot vanligheten) — **pro signo habent,** pitävät enteenä, hålla för ett tecken — **quo—eo,** jota—sitä, ju—desto *(Abl. mensurae, Kl. § 246. Gr. § 196)* — **num?** tokkohan? månne väl? — **quid beati,** mitään onnellista, något lyckligt (någon lycka) — **crīmen, ĭnis,** syytös, rikos, anklagelse, brott — **obnoxius** (47), syypää, skyldig till — **ne,** ei, icke (kieltosana, vid förbud) — **ne quid nimis,** kohtuus on paras, lagom är bäst. *(Kl. § 209, b) ja muist. 4. Gr. § 166, 2) o. anm. 3).*

57.

suum, omansa, hvad honom tillkommer — **faber, bri** (käsityöläinen), seppä, (handtverkare), smed — **obtineo, ēre** (teneo 43), omaan, innehar — **diligens,** omatunnokas, samvetsgrann — **iūdex, ĭcis,** tuomari, domare —

vel, *adv.*, vieläpä, till och med — **levis** (37), vähäpätöinen, obetydlig — **indicium, ii**, syytös, todistus, angifvelse, bevis — **exāmino, āre**, tutkin, undersöker, pröfvar (examen, inis, tutkimus, undersökning) — **erro, āre**, erehdyn, far vilse, misstager mig — **nullius nisi**, ainoastaan, endast den — **insipiens, ntis** (sapiens 36), ymmärtämätöin, oförståndig — **persevēro, āre**, pysyn jssakin, olen alati, framhärdar — **remedium, ii**, lääke, apukeino, botemedel — **patientia, ae**, kärsivällisyys, tålamod — **impe-rātor** (21), keisari, kejsare — **cōmitas, ātis**, palveliaisuus, ystävällisyys, vänlighet, tillgänglighet — **liberālitas, ātis**, anteliaisuus, frikostighet — **nego, āre**, kiellän, nekar — **pietas** (24), lapsellinen rakkaus, barnslig kärlek — **ex**, mukaan, i enlighet med, efter — **suum**, omansa, sitt eget **alius—alii** (29), toinen toiselle, hvarandra — **rēgius, a, um** (rex 28), kuninkaallinen, kunglig — **ēduco, āre** kasvatan, uppfostrar — **alter—alter** (51), toinen—toinen, den ena — den andra (**alter alteri amīcus**, molemmin-puoliset ystävät, ömsesidiga vänner) — **bellicus, a, um** (**laus b-a**, sota-maine, krigsära) — **grātia**, 34 (gratus 42), kiitollisuus, tacksamhet — **vindico, āre** (vindex 41), pelastan, skyddar för, befriar från. (*Kl. § 205. Gr. § 169.*)

IV

58.

ambulātio, ōnis, kävelymatka, spatsertur — **age**, no niin, kuulepa! välan, hör! — **placetne?** miellyttääkö? behagas det? har du lust? — **tempestas** (31), ilma, väderlek („ilma on selkeä“ „det är klart väder“) — **placet**, miellyttää, jo — **minime**, ei suinkaan, ingalunda — **irrigo, āre**, vetytän, kostutan, bevattnar, gör fuktig — **per**, yli, öfver — **clīvus, i**, mäki, backe — **ita**, niinpä, niin, så, ja — **matūrus, a, um**, kypsi, mogen — **dūdum**, *adv.*, (jo) pitkään aikaan, på länge — **prohibeo, ēre** (habeo), estän, hindrar — **tanto**, sitä, så mycket, desto (Kl. § 246. Gr. § 196) — **sto, stāre** (19), seison (epäillen), står (tvekande) — **uter, tra, trum**, kumpiko? hvilkendera? (**utrā**, kumpaako? på h.?) — **censeo, ēre**, arvelen, anser, menar — **umbrōsus, a, um** (umbra 17), varjokas, skuggig — **ferveo, ēre**, olen kuuma, paahdan, är het, glöder — **reditus, ūs**, paluu-matka, återkomst (**in reditu**, palatessa, på återvägen) — **ibimus** (*eo, re*), käymme, vi skola gå — **vario, āre** (varius 21), teen vaihtelevaksi,

gör omvexlande — **vesperi,** *(abl.; vesper, -eri),* illalla, om aftonen — **frigidus** (15), kylmähkö, viileä, kylig, sval, *(Abl. loci., Kl. § 259. Gr. § 204).*

59.

bene (bonus)	hyvin	väl, bra
modeste (9)	maltteliaasti	blygsamt
praeclāre (21)	mainiosti	utmärkt
recte (48)	oikein	rätt, riktigt
superbe (19)	röyhkeästi	öfvermodigt
cito (citus)	nopeasti, pian	snabbt
falso (40)	väärin	falskt
sero (sērus)	myöhään, liian myöhään	sent, för sent
prīmum (51)	ensin	först
aliter (alius, 38)	toisin	annorlunda

ācriter (acer, 35)	kiivaasti	käckt
crūdēliter (25)	julmasti	grymt
difficulter (35) -cilius, -cillime	vaikeasti	svårt, med svårighet
facile (38)	helposti	lätt, med lätthet
fortiter (35)	urhoolisesti	tappert
graviter (36)	pahasti	svårt
leviter (37)	vähäisen	obetydligt
liberāliter (liberalis)	anteliaasti, runsaasti	välvilligt, frikostigt
sapienter (36)	viisaasti	vist, med vishet

sublevo, āre (levo 37), autan, understöder — **iūdico, āre** (index 57), tuomitsen, dömer — **superātus, a, um** (supero 15), voitettu, besegrad — **tracto, āre,** kohtelen, behandlar — **cīvīlis, e** (civis 31), kansallinen, borgerlig — **reporto, āre** (porto 34), kannan takaisin, återbär, -för (**victoriam r-re,** saada voitto, vinna seger) — **pecco, āre,** rikon, felar — **castīgo, āre,** kuritan, rankaisen, näpser, straffar — **paenitet, uit, ēre** (acc.), katuu, det väcker ånger (hos ngn) — **accūso, āre,** syytän, anklagar — **damno, āre,** tuomitsen, dömer (**capitis damnāre,** t. kuoleman alaiseksi, d. till döden) — **fortasse,** kenties, tilläfventyrs — **delētus, a, um** (deleo), hävitetty, förstörd — **ideō,** *adv.*, sen vuoksi, därför — **ubīque,** *adv.*, kaikkialla, öfverallt.

60.

supplex, ĭcis, rukoileva, bönfallande — **utinam,** o jospa, o att, ack dock — **fructuōsus, a, um** (fructus 46), hedelmällinen, satoisa, fruktbärande, indrägtig — **industrius, a, um** (industria 3), uuttera, driftig — **secundum fuisset,** olisi päättynyt onnellisesti, hade aflupit lyckligt — **fessus, a, um** (defessus 39), väsynyt, trött — **epistula, ae** kirje, bref —

immemor, is (memor 37), muistamaton, unohtava, glömsk, förgäten af — **constat** (sto 19), on tunnettu, det står fast — **felīcitas, ātis** (felix 36), onnellisuus, onni, lycka — **rogo, āre** (44), kysyn, frågar — **diu, -ūtius, -ūtissime** (12).

61.

inopia, 4 (inops 37, opis, -em, -e 35) — **atque,** ja, och — **insum, fui, esse** (56) — **audācia,** 2 (audax 36) — **fines** (33) — **praesum** (dat.), olen päämiehenä, johdan, förestår, står i spetsen för — **dēsum** (35), puutun, fattas — **obsum** (dat.), olen haitaksi, vahingoitan, är hinderlig, skadar — **prōsum, fui, prodesse** (dat.), hyödytän, gagnar — **intersum** (41, 51), olen läsna jssakin, är närvarande vid — **vulnerātus, a, um** (vulnus 29), haavoitettu, sårad — **cūro, āre** (cura), pidän huolta, hoidan, sörjer för, vårdar — **manifestus, a, um,** selvä, handgriplig, uppenbar — **exiguus, a, um,** vähäinen, pieni, ringa, obetydlig — **supersum,** olen jälellä, är öfrig, återstår — **longe** (longus 11) — **absum, āfui, abesse** (50) — **adsum, adfui** (affui), **adesse** (15) — **quasi** (28), ikäänkuin jos, liksom om — **anxius, a, um,** tuskanalainen, levoton, ängslig, orolig — **dēlībero, āre,** tuumailen, öfverväger, rådslår.

Qui cum, kun tämä näet, då denna nämligen — **non—nisi,** ainoastaan, endast — **ipsōrum,** heidän oma, deras eget — **quam maximum potuit,** niin suuri kuin mahdollista, så stor som möjligt — **comparo** (31), varustan, utrustar — **montuōsus, a, um** (mons 34), vuorinen, bergig — **transitus, ūs,** ylikäynti, öfvergång — **Alpes, ium,** Alpit, Alperna — **prohibeo** (abl., 58), estän (jstkin), hindrar (från) — **vērisimilis, e,** todennäköinen, sannolik — **subsidium, ii,** apu, apuväki, undsättning — **ullus, a, um,** mikään, någon.

62.

puto, āre, arvelen, ajattelen, anser, menar — **nonnumquam,** *adv.* joloinkulloin, joskus, någon gång, stundom — **ignōro, āre,** olen tietämätön, en tunne, är okunnig, känner icke — **aequus, a, um,** tasainen, kohtuullinen, jämn, billig — **misericordia, ae,** sääliväisyys, medlidande — **vireo, ēre,** viheriöitsen, grönskar — **nuntio, āre,** ilmoitan, förkunnar,

anmäler — **declāro, āre** (clarus), osoitan, näytän todeksi, förklarar, bevisar — **dulcis** (39), suloinen, miellyttävä, ljuf, intagande.

63.

bōs, bŏvis, härkä, oxe — **amplus** (46), sangen suuri, väljä, mycket stor, vid — **magnitūdo, ĭnis**, suuruus, koko, storlek — **pinguis, e**, lihava, fet — **inflo, āre** (flo, efflo, 51), puhallan sisälle, pullistan, blåser upp — **filiolus, i** (filius 5), poikanen, liten son — **interrogo, āre** (rogo), kysyn, frågar — **contentio, ōnis**, ponnistus, ansträngning — **spīro, āre**, hengitän, andas — **exitus, ūs**, loppu, utgång, slut.

64.

in numero sum (5), olen joukossa, hör till — **insignis, e**, erinomainen, mainio, framstående, utmärkt — **perfectus**, täydellinen, fulländad — **collum, i**, kaula, hals — **tenuis, e**, ohut, kaita, tunn, klen — **benignitas, ātis** (benignus 35), hyväntekeväisyys, hyvyys, välvilja, godhet — **dēsīdero, āre** (dēsīderium 19), toivon, kaipaan, åstundar, saknar — **camēlus, i**, kameli, kamel.

65.

ne (56) — **excūso, āre** (causa 1), puolustelen, urskuldar, ursäktar — **vīto, āre** (evito 6), vältän, kartan, undviker — **suāvitas, ātis** (suāvis 45), sulo, suloisuus, ljufhet, behag — **tam** (29), niin, så — **quis vestrum** (52), kuka teistä? hvem af eder? — **quando** (aliquando 18), milloin? när? på hvilken tid? — **vēr, vēris** *n.*, kevät, vår — **dubito, āre**, epäilen, tviflar, tvekar — **Aprīlis, e** (mensis), Huhtikuu, April — **Iūnius, -a, -um**, Kesäkuu, Juni — **September, bris, e**, Syyskuu, September — **December, bris, e**, Joulukuu, December — **Thēbae, ārum**, Teeba, Thebe — **repugno, āre** (pugno 13), taistelen vastaan, teen vastarintaa, strider emot, gör motstånd — **impero**, 43 (dat.) — **renovo, āre** (novus 34), uudistan, förnyar — **cautus, a, um**, varovainen, försigtig — **adversus** (acc.), kohtaan (suhteen), gent emot — **prōditor, ōris**, kavaltaja, förrädare — **familiāris, is**, tuttava, förtrogen vän — **abstineo, ēre** (teneo 43), pidätän, af-, tillbakahåller

(**vix—abstinuit**, „oli milt'ei tappaa itsensä", „var nära att bära händer på sig själf") — **arvum, i**, keto, (odladt) fält — **vasto, āre** (devasto 22), hävitän, härjar, ödelägger — **frequento, āre**, käyn jsskin, besöker — **lūdi, ōrum** (7), julkiset näytelmät, skådespel.

theatrum, -i teatteri

IX

66.

(*s. s. = sine supino*).

arceo, cui, *s. s.*, **ĕre**, torjun, varjelen, afhåller
exerceo (17), **cui, cĭtum, ēre**
coërceo (17), **cui, cĭtum, ēre**
dēbeo (24), **ui, ĭtum, ēre**
doceo (17), **cui, doctum, ēre**
flōreo (17), **ui**, *s. s.*, **ēre**
habeo (20), **ui, ĭtum, ēre**
adhibeo, ui, ĭtum, ēre (17)
prohibeo (69)
impleo (43), **ēvi, ētum, ēre**
moneo (34), **ui, ĭtum, ēre**
admoneo (69)
pāreo (17), **ui**, *s. s.*, **ēre**
placeo (17), **cui, cĭtum, ēre**
displiceo, cui, cĭtum, ēre
praebeo (17), **ui, ĭtum, ēre**
splendeo (17), **ui**, *s. s.*, **ēre**
studeo (17), **ui**, *s. s.*, **ēre**
teneo (43), **ui, tentum, ēre**
abstineo (65)
detineo (69)
obtineo (57)
pertineo (78)
sustineo (46)
timeo (17), **ui**, *s. s.*, **ēre**

---

decet, cuit, ēre, on sovelias, (det) anstår, höfves
licet (52), **cuit (-cĭtum est), ēre** sallii

non habeo, cur, minulla ei ole syytä, har icke skäl att — **poena, ae**, rangaistus, straff — **infīdus, a, um** (fidus 23), epäluotettava, vilpillinen, opålitlig, falsk — **sēdulo** (10), uuterasti, träget — **opes, um** (opis 35), varat, rikkaus, valta, hjälpkällor, makt — **timeo ut**, pelkään ettei, fruktar att icke — **secundus, a, um** (48), myötäinen, gynnsam — **perīculum est ne**, pelättävä on että, det är fara att — **aegrōto, āre** (12), sairastan, är sjuk — **praeditus, a, um** (abl.), varustettu, begåfvad med — **cottīdie**, *adv.* (cottidianus 47), joka päivä, dagligen — **reputo, āre** (puto 60), mietin, öfverväger.

67.

tracto (59), työskentelen, teen, sysselsätter mig med — **umquam**, milloinkaan, någonsin — **pigritia, ae** (piger 12), laiskuus, lättja — **merito**, *adv.*, ansiosta, syystä, efter förtjenst; med rätta — **commendo, āre** (mando 44), uskon jklle, anförtror, anbefaller — **officium servo** (55), teen tehtäväni, fullgör min pligt — **veteres** (37), muinaiset kansat (kreikk. ja roomal.), forntidens folk (greker o. romare) — **meritum, i**, ansio, förtjenst

— **trucīdo**, āre, surmaan, nedhugger — **fugae se mandāre**, lähteä pakoon, taga till flykten — **scelestus, a, um** (scelus 28), rikollinen, brottslig — **a nullo**, Kl. § 85, 10. Gr. § 83. — **condemno, āre** (damno 59), tuomitsen, langetan vastuun alaiseksi, dömer, fäller till ansvar — **diligenter** (36), huolellisesti, sorgfälligt. *(Kl. § 201 b), § 221. Gr. § 160, 2), § 180. Abl. causae, Kl. § 250. Gr. § 199).*

68.

opto, āre, toivon, önskar — **nihil cūro** (61), en välitä mitään, vårdar mig icke om, lägger icke på sinnet — **equidem**, minä puolestani, jag för min del — **praeterĭtus, a, um**, mennyt, förfluten — **clādes Cannensis** (Cannae 51), Kannen häviö, nederlaget vid Cannae — **occupo, āre** valtaan, intager — **vulnero, āre** (vulnus 29), haavoitan, sårar.

69.

admoneo (moneo, 66), **ui, ĭtum, ēre** muistutan, erinrar, varnar
dēleo (25), **ēvi, ētum, ēre**
dētineo (teneo, 66), **ui, -tentum, ēre**, pidätän, qvarhåller
prohibeo (habeo, 66), **ui, ĭtum, ēre** (58)

terreo (17), **ui, ĭtum, ēre**
deterreo, ui, ĭtum, ēre, peloitan, afskräcker
perterreo, ui, ĭtum, ēre, kovin peloitan, uppskrämmer

verber, ĕris, *n.* (ruoskan) isku, pískslag (Kl. § 45, Poikk. 4. Gr. § 46, und. på *er*, 1) — **firmo, āre** (firmus 23), vahvistan, stärker — **triduum, i**, kolme päivää, tre dagar(s tid) — **improbitas, ātis**, pahuus, ondska — **supplicium, ii** (supplex 60), (kuoleman) rangaistus, (döds) straff — **extra** (acc.), ulkopuolella, utom, utanför — **initio** (35), alussa, i början — **nuntius, ii** (nuntio 62), sanoma, bud, underrättelse — **frustra**, *adv.*, turhaan, förgäfves.

70.

ratio (27) — **habeor**, minua pidetään, hålles, anses för — **cēteri, ae, a**, muut, de öfriga (**praeter ceteros**, ennen muita, framför andra) — **imperātor** (57) — **fax, făcis**, tulisoitto, fackla, bloss — **apporto, āre** (comorto 34), kannan luoksi, esiin, för till, fram — **sustineo, ui, tentum**

ēre (teneo 66), kestän, kannan, uthärdar, bär — **posterus, a, um** (42), jälkeinen, seuraava, näst kommande, följande (**postero tempore,** sittemmin, sedermera) — **potius,** *adv.*, mieluummin, ennen, hellre.

71.

audio, īre	kuulen	hör
custōdio (custos 23)	vartioitsen	vaktar
dormio	nukun	sofver
expedio (pes 23)	kehitän, vapautan	utvecklar, befriar
lēnio	huojennan, lievennän	gör mildare
lēnis,	hieno	len
mollio	pehmitän	uppmjukar
mollis	pehmeä	mjuk
nescio (scio)	olen tietämättä, en tiedä	vet icke
salio, *-ui*, *-ltum*	hypin	hoppar
saevio	raivoan, riehun	rasar
saevus(86)		
scatūrio	pulppuan esiin	framflödar
scio	tiedän	vet
vestio	vaatetan, puen	kläder, bekläder
vestis(-is), vestimentum (10)	vaatteus	klädnad, drägt

fragor, ōris, ryske, brak — **vernus, a, um** (ver), keväinen, kevät-, vår- (**vernum tempus,** kevät-aika, vårtid) — **flo, āre,** (efflo 51, inflo 63), puhallan, blåser — **hiemālis, e** (hiems), talvinen, talvi-, vinter- — **tunc,** silloin, då — **vireo, ui,** *s. s.*, **ēre,** viheriöitsen, grönskar — **pecus, ŭdis** *f.*, elukka, lammas, småboskap, får (Kl. § 47, Poikk. 2). Gr. § 48, und. på *us*, 2) — **pascua, ōrum,** laitumet, betesmarker — **mando** (44), annan haltuun, uskon, anförtror — **semen, īnis,** siemen, frö, säd — **rursus** *adv.*, uudestaan, ånyo — **pateo, ui,** *s. s.*, **ēre** (22) — **excito** (33), herätän, uppväcker — **viridis, e** (vireo), viheriä, grön.

72.

erūdio, īre	opetan, sivistän	undervisar, bildar
ēsurio	minun on nälkä	är hungrig
mūnio	varustan, vahvistan	befäster
nūtrio	ravitsen, elätän	när
oboedio, īre (dat.)	tottelen	lyder
servio (dat.) servus (5)	palvelen, olen alamainen	tjenar, lyder under
sitio sitis (31)	minun on jano	är törstig, törstar

optimae artes (25), hyvät tiedot, goda kunskaper — **eruditus, a, um,** sivistynyt, bildad — **educātio, ōnis** (educo 57), kasvatus, uppfostran — **specto** (31), tavoitan, tarkoitan, syftar på, afser (**eo spectāre,** tarkoittaa sitä, ha afseende därpå) — **cogitāta, ōrum** (cogito 34), aikomukset, föresatser — **vicissitūdo, ĭnis,** vaihto, vaihe, vexling — **opera, ae,** ahkeroiminen, työnteko, bemödande, arbete — **dō, dĕdi, dătum, dăre,** annan, gifver (**operam dare,** ahkeroita, harrastaa, bemöda, vinnlägga sig) — **noceo, cui, cĭtum, ēre** (21) — **Spartānus, a, um,** spartalainen, spartansk — **algeo, alsi,** *s. s.*, **ēre,** minun on vilu, är kall, fryser — **aestuo, āre,** minun on lämmin, hikoilen, är varm, svettas — **plūris habeo,** pitää suuremmassa arvossa, skattar högre — **patienter** (patiens), kärsivällisesti, tåligt — **urbs Spartae,** Kl. § 206. Gr. § 163 — **moenia, ium** (kaupungin) muurit, (stads) murar.

vīsus, ūs (video, 17), näkö, syn — **odorātus, ūs** (odor 22), haju, lukt — **audītus, ūs** (audio), kuulo, hörsel — **gustātus, ūs** (gusto, maistan, smakar), maku, smak — **tactus, ūs** (tango 86), tunto, känsel — **sonus, i,** ääni, ljud — **calida** (24) *neutr. pl.*, lämpö, värme — **frīgida** (15) *n. pl.*, pakkanen, köld — **dulcia** (39) *n. pl.*, makeus, sötma — **amārus, a, um,** karvas, katkera, bäsk, bitter (**amāra** *n. pl.*, karvaus, katkeruus, bitterhet) — **indico, āre** (indicium 57), ilmoitan, annan ilmi, anger — **nuntius** (69), sanansaattaja, budbärare.

73.

eo, īvi (ĭi), ĭtum, īre, menen, käyn, går
ădeo, ĭi, ĭtum, īre, menen jhnkin, käyn jsskin, går till, besöker
exeo ĭi, ĭtum, īre, menen ulos, pois, går ut, bort.
exitium 50, exitus 63
ĭneo, ĭi, ĭtum, īre, menen sisälle, ryhdyn jhnkin, går in i, begynner.
pereo, ĭi, ĭtum, īre, menen hukkaan, kuolen, går förlorad, dör.
praetereo, ĭi, ĭtum, īre, menen (kuljen) ohitse, kulun, går (färdas, ilar) förbi, förflyter.
rĕdeo, ĭi, ĭtum, īre, menen, tulen takaisin, palaan, går tillbaka, återkommer, -vänder.
reditus 58.
sŭbeo, ĭi, ĭtum, īre, menen alle, kestän, kärsin, går in under, utsätter mig för.

cubo, ui, ĭtum, āre (53) — **eo,** *adv.*, sinne, dit — **mōre** (22) *abl. modi*, tavalla, kuten, på sätt, liksom — **caveo, cāvi, cautum, ēre,** olen varoillani, tager mig i akt — **quo** (*abl. temp.*) — **compleo, ēvi, ētum, ēre,** täy-

tän, fyller — **ultro** *adv.*, vapaatahtoisesti, frivilligt — **medius, a, um,** keskimäinen, keskellä jtkin, mellerst, midt i (**medium, ii,** keskikohta, keskitie, midt, medelväg). (*Kl. § 122. Gr. § 101, 2, b).*

74.

asinus, i, aasi, åsna — **pellis, is,** vuota, nahka, hud — **vestītus, a, um** (vestio), puettu, klädd — **auditu,** Kl. § 360, b). Gr. 320 — **quōmodo,** *adv.*, kuinka, huru — **pūnio, īre,** rankaisen, straffar — **peragro, āre,** kuljen, matkaan läpi, halki, genomströfvar — **forte** *adv.*, sattumalta, händelsevis — **vulpes, is,** kettu, räf — **modo,** *adv.*, äskettäin, nyss — **aspectus, ūs,** näky, åsyn — **horreo, ui,** *s. s.* **ēre,** minua kauhistaa, peloittaa, ryser; skrämmes af (ngt) — **fera, ae** (ferus 13), peto, vilddjur — **convoco, āre** (voco 53) kutsun, kokoon, sammankallar — **admoneo** (69), kehoitan, uppmanar — **advolo, āre** (volo 15), lennän, riennän luo, flyger, ilar till — **finio, īre** (finis 33), lopetan, slutar, ändar — **plūris aestimo,** pidän suuremmassa arvossa, värderar högre. (*Genet. pretii, Kl. § 214. Gr. § 170*).

75.

belli fortūna, sotaonni, krigslycka — **tento, āre,** koetan, försöker, pröfvar — **impetro, āre,** saan aikaan, saavutan, ernår, erhåller — **Diogenes, is** — **ratio** (27), tapa, sätt — **me praebeo,** käyttäyn, visar mig (såsom) — **recreo** (52), **āre,** virvoitan, vederqvicker — **conditor, ōris** (condo 84), perustaja, grundläggare — **vexo** (19) kiusaan, vaivaan, misshandlar — **consīdero, āre,** mietin, öfverväger — **negōtium** (40), (vaikea) tehtävä, (svår) uppgift (**quanti negotii esset,** kuinka suurta vaikeutta oli, huru stor svårighet det var) — **iter** (38), marssi, marsch — **fatīgo, āre,** väsytän, heikonnan, uttröttar, försvagar — **Capua, ae** (*Kl. § 264, c). Gr. § 207, b)* — **colloco, āre,** asetan, sijoitan, ställer, förlägger (Kl. § 259, muist. 1, Gr. § 204, anm. 1) — **egeo, ui,** *s. s.*, **ēre** (abl.), olen puutteessa, tarpeessa, är i behof af — **sterilis, e,** hedelmätön, ofruktbar — **nullo negotio,** vaivatta, utan svårighet — **iūro, āre,** vannon, teen valan, svärjer, aflägger ed — **futūrus,** Kl. § 104, Gr. § 97 — **nonne,** eikö, eiköhän, månne icke — **fortūna** (4), kohtalo, öde — **adversus** (40), vastainen, onneton, ogynnsam, vidrig.

76.

protinus *adv.*, yhtä suoraa, heti, rakt fram, genast — **sacērdōs, ōtis,** pappi, prest — **externus, a, um** (extra), ulkonainen, ulko-, yttre — **domesticus, a, um** (domus), kotimainen, sisällinen, inhemsk; inre — **immĭneo, ui,** *s. s.* **ēre** (49) — **minor,** nuorempi, yngre — **Numantia, ae** — **grātia** (57) — **mereo, ui, ĭtum, ēre** ansaitsen, förtjenar — **vigeo, ui,** *s. s.*, **ēre,** olen vilpas, valpas, är liflig, vaken — **iaceo, ui,** *s. s.*, **ēre** (44) — **innumerābilis, e** (numerus 5), lukematon, oräknelig — **multum,** *adv.*, paljon, mycket — **adiuvo, iūvi, iūtum, āre** (adiutor 41) autan, hjälper, understöder — **Antonius, ii,** — **nefārius, a, um,** häpeällinen, skändlig — **coniūro, āre** (iuro 75), rakennan kapinaliiton, sammansvärjer mig — **invītus, a, um,** vastahakoinen, ovillig (**Deo invito,** vastoin Jumalan tahtoa, mot Guds vilja) — **tono,** *ui, s. s.*, **āre,** jyrisen, dundrar (**tonat,** ukkonen jyrisee, det åskar).

77.

Agis, ĭdis — **disciplīna, ae** (discipulus), opetus, undervisning — **praeter** (70) — **perītia, ae,** (perītus 11), taitavuus, skicklighet — **dōno, āre** (donum 6), lahjoitan, skänker — **formo, āre** (forma 46), muodostan, formar, bildar — **video, vīdi, vīsum, ēre** (17), näen, ser — **varietas** (24) — **video ne,** pidän huolta ett'ei, ser till (aktar mig för) att icke — **nimius, a, um,** (21), liiallinen, öfverdrifven — **quo—eo** (56) — **toleratu** vrt. jfr. auditu, 74 — **redundo, āre** (unda, aalto, våg, abundo 26), aaltoilen takaisin, tulen jkn hyväksi, återsvallar, tillfaller — **aptus, a, um,** sopiva, taitava, passande, skicklig — **aurīga, ae,** ajaja, körsven, kusk — **domo,** *ui, ĭtum,* **āre,** kesytän, hillitän, tämjer, kufvar — **crēber, bra, brum,** taaja, runsas, tät, talrik — **exterreo** (terreo 69), peloitan, uppskrämmer — **ut** (31)—**sic** (**ita**), kuten—siten, såsom—så — **cursus, ūs** juoksu, lopp — **nātus a, um,** syntynyt, född — **aro, āre,** kynnän, plöjer — **indāgo, āre,** vainuan, uppspårar — **ratio** (27) — **clementer** (36), renosti, lempeästi, saktmodigt — **impero** (dat., 43), hallitsen, herskar öfver — **lingua, ae,** kieli, tunga, språk — **studeo** (dat., 66), opiskelen, studerar.

78.

administro, āre, pidän huolta, hoidan, förvaltar — **salūto** (21), tervehdin, helsar på — **paenitet, uit, ēre** (59) — **necessitas, ātis,** välttämättömyys, pakko, nödvändighet — **tergum, i,** selkä, rygg — **onus, ĕris,** (onero 19), taakka, börda — **porto, āre** (34), kannan, bär — **cervix, īcis,** niska, nacke — **arātrum, i** (aro 77), aura, plog — **exerceo** (66), viljelen, bebrukar — **investīgo, āre** (vestigium 55), vainuan, uppspårar — **sagācitas, ātis,** terävyys, skärpa — **nāres, ium,** sieramet, nokka, näsborrar, näsa (sag. **narium,** vainunvoima, väderkorn) — **comparo** (31) — **sustento, āre** (sustineo 70), ylläpidän, uppehåller — **pertineo, ui, tentum, ēre** (teneo 66), kuulun, hör till — **procreo, āre** (creo 53), synnytän, framföder.

79.

consilium (36) — **cēlo, āre** (aliquem aliquid), salaan, förhemligar — **prae** (abl.), edessä, ennen jtkin, framför — **optābilis, e** (opto 68), toivottava, önskvärd — **honōres** (26), kunnianosoitukset, utmärkelser.

80.

minuo, ui, ūtum, ĕre, vähennän, minskar.
imminuo, ui, ūtum, ĕre, vähennän, heikonnan, förminskar, försvagar.
statuo, ui, ūtum, ĕre, asetan; päätän, uppställer; besluter.
instituo, ui, ūtum, ĕre, järjestän, perustan, inrättar.
tribuo, ui, ūtum, ĕre, ja'an, käytän, tilldelar, använder för.
solvo, vi, lūtum, ĕre, irroitan; maksan, löser; betalar.
solvere navem, nostaa ankkuri, lätta ankar.
volvo, vi, lūtum, ĕre, vyörytän, hvälfver.

lacrima, ae, kyynel, tår — **invidia, ae,** kateus, afund — **malevŏlus, a, um,** pahantahtoinen, illvillig — **tropaeum, i,** voitonmerkki, segertecken — **bello, 1.** (bellum), käyn sotaa, för krig — **persevēro, 1.** (57) pitkitän, fortfar — **recreātio, ōnis** (recreo 75), virkistys, vederqvickelse — **opus est** (abl.), on tarpeellinen, tarvitaan, behöfves, är af nöden — **fēriae, ārum,** lupa-aika, ferier — **vehementer** (v e h e m e n s, kiivas, häftig), (kiivaasti), sangen paljon, (häftigt), ganska mycket — **pec. debita,** velka, penningskuld — **multis partibus** *(abl. mensurae)*, monta kertaa, många gånger. *(Kl. § 257. Gr. § 194).*

81.

ago, ēgi, actum, ĕre, ajan; teen, toimin, drifver; förehar, gör, handlar.

cōgo coēgi, coactum, ĕre, pakoitan, tvingar.

emo, ēmi, emptum, ĕre, ostan, köper.

lego, lēgi, lectum, ĕre, kokoan; luen, samlar; läser.

colligo, kokoilen, samlar.

ēligo, valitsen, utväljer.

---

capio, cēpi, captum, capĕre, otan, valloitan, pyydystän, tager, intager, fångar.

facio, fēci, factum, facĕre, teen, gör (*imper.* fac).

plurimi facere, pitää suurimmassa arvossa, skatta högst.

interficio, fēci, fectum, ficĕre, tapan, dödar.

fugio, fūgi, fugitum, fugĕre, pakenen, flyr.

iacio, iēci, iactum, iacĕre, heitän, kastar.

attente (attentus 41), tarkkaavaisesti, uppmärksamt — **studēre** (77) — **operam dāre** (dat. 72) — **instituĕre** (80), kasvattaa, uppfostra — **optimae artes** (72) — **cautio, ōnis** (caveo 73), varovaisuus, försigtighet — **pretium, ii,** arvo, hinta, värde, pris — **magno pretio** (abl.), korkeasta hinnasta, för högt pris — **dissolvo** (solvo 80), hajoitan, hävitän, upplöser, tillintetgör — **virtus bellica** (57), urhoollisuus, tapperhet i krig — **fovea, ae,** salahauta, fallgrop — **Argi, ōrum,** Argos, Argos — **Pūnicus, a, um,** punilainen, punisk. *(Genet. pretii, Kl. § 214. Gr. § 170. Abl. pretii, Kl. § 258, Gr. § 203).*

82.

frango, frēgi, fractum, ĕre, särjen, murran, bryter.

vinco, vīci, victum, ĕre, voitan, besegrar.

devinco, perin voitan, besegrar fullkomligt.

redigo, redēgi, dactum, ĕre (ago), saatan (takaisin), bringar.

subigo, subēgi, actum, ĕre (ago), saatan valtani alle, valloitan, underkufvar.

Samnītes, ium, Samnitilaiset, Samniterna — **dēdecus, ŏris** (decus 38), häpeä, vanära — **non multo post,** kohta sen jälkeen, snart därefter *(Kl. § 246. Gr. § 196)* — **prius—quam** = priusquam.

83.

averto, i, sum, ĕre, käännän pois, vänder bort.

converto, i, sum, ĕre, käännän, vänder (till), använder.

verto, käännän, vänder.

conscendo, i, sum, ĕre, nousen (jhnkin), bestiger.

navem conscendere, nousta laivaan, gå ombord på fartyg.

defendo, i, sum, ĕre, puolustan, försvarar.

fundo, fūdi, fūsum, ĕre, valan; hajoitan; ajan pakoon, gjuter; skingrar; slår på flykten.

incendo, i, sum, ĕre, sytytän, antänder, sticker i brand.

incendium (26).

constituo (statuo 80), järjestän, päätän, anordnar, besluter — **relinquo, līqui, lictum,** ĕre, jätän jälkeeni, alttiiksi, qvarlemnar; öfverger — **opes maritimae,** meri-sotavoima, merivalta, sjömakt — **Troezen, ēnis** — **asporto, 1.** (porto 78), vien pois, bortför — **imminēre** (49) — **metuo, i,** *s. s.*, **ĕre,** pelkään, fruktar — **omnīno,** *adv.*, kokonaan, helt och hållet.

84.

cado, cecĭdi, cāsum, ĕre putoon, kaadun, faller, stupar.

occĭdo, cĭdi, cāsum, ĕre, lasken (auringosta ja tähdistä puhuen), går ned (om solen o. stjärnor).

occāsus, ūs, lasku, nedgång.

occidens (48)

caedo, cecīdi, caesum, ĕre, kaadan, surmaan, fäller, nedhugger.

occīdo, cīdi, cīsum, ĕre, kaadan maahan, tapan, fäller, dödar.

cano, cĕcĭni, cantum, ĕre, laulan, sjunger.

canto, 1. (15)

crēdo, crēdĭdi, crēdĭtum, ĕre, uskon; luotan jkuhun, uskon jkta (dat.) tror; har förtroende till, tror på (dat.).

curro, cucurri, cursum, ĕre, juoksen, springer.

cursito (12) cursus (77).

disco, dĭdĭci, *s. s.*, **ĕre,** opin, lär mig.

dō, dĕdi, dătum, dăre, annan, gifver.

circumdo, dĕdi, dătum, ăre, ympäröitsen, omgifver.

condo, didi, dĭtum, ĕre, perustan, grundar, anlägger.

dēdo, dĭdi, dĭtum, ĕre, tykkänään annan, utlemnar. (Kl. siv. 104. Gr. § 106, 2).

reddo, dĭdi, dĭtum, ĕre, annan takaisin, palkitsen, återgifver, vedergäller.

fallo, fefelli, falsum, ĕre, petän, bedrager.

parco, peperci, parsum, ĕre (dat.), säästän, säästellen käytän, skonar, hushållar med.

posco, poposci, *s. s.*, **ĕre**, vaadin, fordrar.

stō, stĕti, stātum, stāre, seison, står.

circumsto, stĕti, *s. s.*, **stāre**, seison ympäri, står omkring.

resto, stĭti, *s. s.*, **stāre** (Kl. siv. 105. Gr. 106, 2), olen jälellä, återstår.

tendo, tetendi, tensum l. tum, ĕre, jännitän, ojennan, spänner, riktar.

attendo, tendi, tentum, ĕre, jännitän, käännän, riktar till.

animum attendere, virittää tarkkuutensa, tarkata, gifva akt på.

attentus (41).

rumpo, rūpi, ruptum, ĕre, katkaisen, särjen, bryter (**rumpitur**, katkeaa, särkyy, brister) — **nimium**, *adv.*, liian paljon, för mycket — **quamvis** *(Kl. § 334. Gr. § 289)*, vaikka, ehuru — **significo**, 1. (signum-facio), ilmoitan, tillkännager — **beneficium, ii** (bene-facere), hyvä työ, suosionosoitus, välgärning — **accipio, cēpi, ceptum, ĕre** (capio 81), otan vastaan, saan, mottager, får — **familia, ae**, perhe, familj — **Pindarus, i** — **aufugio, fūgi**, *s. s.*, **ĕre** (fugio 81), pakenen, riennän, flyr bort — **incipio, cēpi, ceptum, ĕre** (capio 81), alan, börjar — **lignum, i**, halot, polttopuut, ved, bränsle — **efficio, fēci, fectum, ĕre** (facio 81), valmistan, teen, åstadkommer, gör — **māne**, *adv.*, aamulla, aamulla varhain, om morgonen — **potissimum** (potius 70), *adv.*, mieluimmin, helst — **praeter**, paitsi, med undantag af, förutom — **luscinia, ae**, satakieli, näktergal.

85.

pungo, pŭpŭgi, punctum, ĕre, pistän, sticker.

apes l. apis (31) — **dēcĭdo, cĭdi**, *s. s.*, **ĕre** (cado 84), putoan alas, faller ned — **in eo erat ut**, oli lähellä että, det var nära att — **obruo, ui, rŭtum, ĕre**, peitän, upotan, öfvertäcker (**aquā obrui**, hukkua, drunkna) — **ubi**, niin pian kun, så snart som, när — **vicīnus** (33) — **sedeo, sēdi, sessum,**

ĕre, istun, sitter — **deiicio, iēci, iectum, ĕre** (iacio 81), heitän alas, kastar ned — **paulo post** (82), kohta sen jälkeen, snart därefter — **gratiam reddere**, osotta kiitollisuutta (töillä), bevisa tacksamhet (i handling) — **accĭdo, accĭdi**, *s. s.*, **ĕre** (cado 84), tapahtuu, händer — **animadverto** (animus-adverto), huomaan, varseblifver — **exĭdo, ĭdi**, *s. s.*, **ĕre** (dat., cado 84), putoon alas, faller bort.

86.

pello, pĕpŭli, pulsum, ĕre, työnnän; karkoitan, stöter; fördrifver.
expello, pŭli, pulsum, ĕre, työnnän ulos, ajan pakoon, utstöter, förjagar.
tango, tĕtĭgi, tactum, ĕre, kosketan, saavun, rör vid; beträder.
attingo, tĭgi, tactum, ĕre, kosketan, saavun, berör, beträder.

Idomeneus, i — **Cretenses, ium**, Kreetalaiset, Kretenser — **praesto, stĭti, stātum** l. **stĭtum, stāre** (sto), seison edessä; olen etevä, står framför, utmärker mig — **Patroclus, i** — **Hector, ŏris** — **excīdo, cīdi, cīsum, ĕre** (caedo 84), (kaadan maahan), hävitän, (uthugger), förstör — **domum** (46), kotia, hem — **saevus, a, um**, raju, tuima, vild, rasande — **dēprehendo, i, sum, ĕre**, otan kiinni; yllätän, griper, öfverraskar — **Neptūnus, i** (meren jumala, hafvets gud) — **voveo, vōvi, vōtum, vovēre**, teen lupauksen (jumalalle), gör ett löfte (till en gud) — **immolo, 1.**, uhraan, offrar — **occurro, i, rsum, ĕre** (dat., curro 84), tulen vastaan, kohtaan, möter — **vōtum, i**, lupaus, löfte (**voto stāre**, pysyä lupauksessansa, stå vid sitt löfte) — **incĭdo, cĭdi, cāsum, ĕre** (cado 84), putoan päälle, tulen äkkiä, faller på, öfver — **Calabria, ae.**

87.

fodio, fōdi, fossum, fodĕre (fossa 6, fovea 81), kaivan, gräfver.
compĕrio, pĕri, pertum, īre, (varmaan) saan tietää, kuulla, erfar, får (säkert) veta.
operio, rui, opertum, īre, peitän, höljer, betäcker.
reperio, reppĕri, repertum, īre, löydän, finner, hittar.

Fortūna, ae, onnen jumalatar, lyckans gudinna — **vis** (31), paljous, mängd — **gratias agĕre** (dat.), kiittää, tacka — **munus, ĕris**, lahja, gåfva — **certe** (14), varmaan, säkert.

IV

88.

contemno, tempsi, temptum, ĕre, halveksin, föraktar.

gero, gessi, gestum, ĕre, (kannan), teen, toimitan, (bär), utför.

bellum gerere, käydä sotaa, föra krig.

se gerere, käyttää itsensä, uppföra sig.

res gestae (48).

scrībo, psi, ptum, ĕre, kirjoitan, skrifver.

dēscrībo, kerron, kuvailen, beskrifver.

sūmo, sumpsi, sumptum, ĕre, otan itselleni, tager mig.

consūmo, kulutan, tuhlaan, förbrukar, använder.

vitam consūmĕre, viettää elämääni, tillbringa sitt lif.

ūro, ussi, ustum, ĕre, poltan, (för)bränner.

exūro, perin poltan, uppbränner.

res, *pl.* tapahtumat; historia, händelser; historia — **mōris erat** (57), oli tapana, hörde till seden — **mortuus, a, um,** kuollut, (en) död — **quanto— tanto** (56), kuta—sitä, ju—desto — **superior** (supra 44), *comp.*, ylempi; etevämpi, öfre; öfverlägsen — **sătis temporis** *(Genet. partitivus)*, tarpeeksi aikaa, tillräcklig tid — **ōtium** (40), joutilaisuus, sysslolöshet — **vox** (25), sana, ord — **littera, ae,** kirjain, bokstaf.

IV

89.

dūco, duxi, ctum, ĕre (dux 25), vien, johdan, för, leder.

abdūco, vien pois, för bort.

perdūco, vien perille, för (ända) fram.

iungo, nxi, nctum, ĕre, liitän yhteen, yhdistän, sammanfogar, förenar.

pacem et am. iungere, rakentaa, stifta.

coniungo, yhdistän, förbinder, förenar.

neglego, lexi, lectum, ĕre (lego 81), en huoli (jstakin), laiminlyön, bryr mig icke om, försummar.

rego, rexi, rectum, ĕre (rex 28), ohjaan; hallitsen, riktar; styr.

corrigo, korjaan, parannan, rättar, förbättrar.

porrigo, ojennan, utsträcker.

instruo, struxi, structum, ĕre, järjestän; varustan jollakin, ordnar; utrustar (med).

tego, texi, tectum, ĕre, peitän, täcker.
traho, traxi, tractum, ĕre, vedän, drager.
contraho, vedän kokoon, sammandrager.
sibi contrahere, saattaa itsellensä, ådraga sig.
veho, vexi, vectum, vehĕre, kuljetan, ajan, forslar, kör.
vīvo, vixi, victum, vīvĕre, elän, lefver.

hiberna, ōrum (hiems 25), talvi-leiri, vinterqvarter — **uterque** (uter 58), kumpikin, hvardera — **alienus** (41), muitten, andras — **nix, nivis,** lumi, snö — **certa domicilia,** vakinaiset asuinsijat, fasta boningsplatser — **huc et illuc,** sinne tänne, hit och dit — **plaustrum, i,** kuormarattaat, vaunut, lastvagn — **ex** (57) — **incautus, a, um** (caveo 73), varomaton, oförsigtig — **quoad,** niin kauan kuin, så länge som — **odio incensus in,** vihasta tuimistunut jkta vastaan, upptänd af hat mot ngn — **ĕdo, ēdi, ēsum, ĕdĕre** l. esse (Kl. § 133. Gr. § 114.), syön, äter — **oportet, uit, ēre,** pitää, man bör.

90.

cingo, nxi, nctum, ĕre, ympäröitsen, omgifver.
fingo, nxi, fictūm, ĕre, kuvaan, muodostan, bildar; afbildar (skulpterar).
pingo, nxi, pictum, ĕre, maalaan, målar.
pictor, ōris, maalari, målare.
pictūra, ae, maalaus, målning.

Apelles, is — **certāmen instituere,** panna toimeen kilpailu, anordna en täfling — **aemulus, i,** kilpailija, medtäflare — **prōvoco, 1.** (voco 53), vetoan, vädjar — **quadrupes, ĕdis,** nelijalkainen eläin, fyrfotadjur — **indūco** (duco 89), vien sisään, esille, för in, fram — **tantum,** *adv.*, ainoastaan, blott, endast — **adhinnio, 4.** (hinnio, hirnun, gnäggar), hirnun (jllekin), gnäggar åt — **Diāna, ae** (metsästyksen jumalatar, jagtens gudinna) — **Nympha, ae,** nymfi (keijunen), nymf (elfva) — **chorus, i'** piirihyppy, ringdans — **versus, ūs** (verto 83), runosäe, vers — **hoc ipsum,** juuri tämä, just detta — **nullius,** vrt. jfr. **a nullo** (67) — **saepius** (saepe) — **trādo, dĭdi, dĭtum, dĕre** (do 84), jätän; kerron, öfverlemnar, berättar — **aes, aeris** *n.*, vaski, pronssi, brons — **aequālis, is,** aikalainen, samtida — **veto, vetui, vetĭtum, vetāre,** kiellän, förbjuder — **aut —aut,** joko—tahi, antingen—eller.

91.

dīco, dixi, dictum, ĕre (Kl. § 125. Gr. § 101, 5), sanon, säger.
intellego, lexi, lectum, ĕre (lego 81), käsitän, ymmärrän, tajuan, sluter till, förstår, inser (neglego 89).
perspicio, spexi, spectum, spicĕre, näen lävitse, älyän, genomskådar, begriper.
suspicio, spexi, spectum, spicĕre katson ylös, skådar upp (till).
augeo, auxi, auctum, augēre, lisään, kartutan, vahvistan, förökar, förkofrar.

rerum natūra (näkyväinen) luonto, (den yttre) naturen — **existimo,** 1. (aestimo 43), päätän, luulen, anser — **nūmen, ĭnis,** jumalan tahto, kaitsemus, voima, gudomlig vilja, försyn — **praestans** (38), erinomainen, utmärkt, öfverlägsen — **praeter** (84) — **nōtitia, ae,** tieto, käsitys, kännedom, begrepp — **vēre** (10), totisesti, oikein, sant — **vēcors, rdis,** mieletöin, slösint — **retineo, tĭnui, tentum, ēre** (teneo 66), pidätän, säilytän, qvarhåller, bevarar — **nulla contentione,** vaivatta, utan ansträngning — **moveo, mōvi, mōtum, ēre** (33), panen liikkeesen, sätter i rörelse, rör.

92.

eius belli, siinä sodassa, i det krig — **contio, ōnis,** kansankokous, folkförsamling — **consilium,** tuuma, plan — **id sciri,** että se tulisi tutuksi, att den blef bekant — **commūnico,** 1. (commūnis 35), consilium c., pidän yhtä neuvoa, neuvottelen, (gör gemensam), meddelar — **huic ille** (dixit) — **subdūco** (duco 89), vedän maalle, kytken, drager upp, förtöjer — **Gythēum, i** (kaupunki Kreikassa, stad i Grekland) — **clam,** *adv.*, salaa, hemligen — **quo facto,** jonka johdosta, i följd hvaraf — **necesse est,** on tarpeellista, täytyy, är nödvändigt, måste — **expectātio, ōnis** (exspecto 15), odotus, väntan — **magna e-ne,** suuresti odotettu, under stor förväntan — **perūtilis, e,** sangen hyödyllinen, mycket nyttig — **ne—quidem,** ei—kaan (kään), icke engång, icke heller — **auctore** (22) **A-e,** A:n neuvosta, på inrådan af A.

93.

cēdo, cessi, cessum, ĕre, menen pois, poistun, kulun, går, viker bort.
dēcēdo, väistyn, joudun pois (jstkin), afgår, afviker (från).

excēdo, menen ulos, yli, går ut (öfver), öfverskrider.
claudo, si, sum, ĕre, suljen, saarran, tillsluter, instänger.
obsidiōne claudere, piirrittää, belägra.
fluo, fluxi, xum, ĕre, virtaan, juoksen, flyter.
invādo, si, sum, ĕre, karkaan, ryntään (vihollisena), inrycker (som fiende).
vādo, kuljen, färdas.
lūdo, lūsi, sum, ĕre (ludus 7), pelaan, leikin, spelar, leker.
mitto, mīsi, missum, ĕre, lähetän, skickar.
committo, yhdistän, sammanför.
proelium committere, suorittaa tappelu, leverera en drabbning.
praetermitto, lasken ohitse, jätän pois, förbigår.
premo, pressi, pressum, ĕre, painan, ahdistan, trycker, ansätter.
opprimo, kukistan, valloitan, undertrycker, kufvar.
maneo, mansi, mansum, ēre, jään, viivyn, qvarblifver.
suādeo, suāsi, suāsum, ēre, neuvon, kehoitan, råder, tillstyrker.
sentio, sensi, sensum, īre, tunnen, huomaan, känner, märker.

litterae, ārum (88, 25), kirje, bref — **brevitas, ātis** (brevis 35), lyhyys, korthet — **causā**, Kl. § 250, muist. 4. Gr. § 199, anm. 5 — **māior**, vanhempi, den äldre — **ēgregius** (21), kunniakas, ärofull — **cursus** (77), kulku, kosa — **naufrāgium, ii** (navis-frango), haaksirikko, skeppsbrott — **mōtus, ūs** (moveo 91), liikunto, rörelse (**terrae motus**, maanjäristys, jordbäfning) — **contrārius, a, um** (contra), vastakkainen, motsatt (**in c-as partes**, päinvastaisiin suuntiin, åt motsatta håll) — **recipio, cēpi, ceptūm, ĕre** (capio 81), otan vastaan, upptager, mottager — **lapidibus obruere** (85), kivittää, stena — **eiicio, iēci, iectum, ĕre** (iacio 81), heitän ulos, karkoitan, utkastar, uttränger.

94.

arrīdeo, rīsi, rīsum, rīdēre, nauran (jllekin), skrattar, ler (däråt).
rīdeo, nauran, skrattar.
iubeo, iussi, iussum, iubēre, käsken, annan (tehdä), befaller, låter (göra ngt).

cum quando (=aliquando, vrt. jfr. 56), kun kerta, när engång — **pila, ae**, palli, boll — **pilā ludere**, olla pallisilla, spela boll — **impĕdio, 4.** (pes 23; expedio 71), estän, hindrar — **iocus, i**, pila, skämt (**per iocum**, piloilla,

leikillä, på skämt) — **committo** (93), jätän (jkn haltuun), anförtror — **via** (3), keino, utväg — **ostendo, i, sum (tum), ĕre,** näytän, visar, anvisar — **dictum** (24, dico) — **rīsus, ūs** (rīdeo), nauru, skratt — **facinus** (53, facio) — **doleo, ui,** *s. s.*, **ēre** (17), suren, sörjer öfver — **vehementius** (vehementer, 80) — **commoveo** (moveo 91), liikutan, rör, uppskakar.

95.

alo, ui, altum, ĕre, elätän, ravitsen, när, uppehåller.

colo, colui, cultum, ĕre, viljelen, hoidan, kunnioitan, odlar, sköter, vördar.

cultura (35), cultor (54), incultus (95), agricola (1).

conquiesco (quiesco 109), **quiēvi, quiētum, quiescere,** lepään, olen ehkäistynä, hvilar, är overksam, ligger nere.

consulo, ui, ltum, ĕre (dat.), pidän huolta (jstakin), sörjer för.

cresco, crēvi, crētum, crescĕre, kasvan, ilmaunnun, växer fram; tillväxer.

decerno, crēvi, crētum, ĕre, määrään, päätän, afgör, bestämmer.

dēsero, ui, rtum, ĕre (desertus 55), hylkään, jätän, öfvergifver.

gigno, gĕnui, genĭtum, ĕre, synnytän, tuotan, föder, framalstrar.

meto, messui, messum, ĕre (messis 31), leikkaan, korjaan viljaa, skördar.

nosco, nōvi, nōtum, noscĕre (nōtus 24), opin tuntemaan, lär känna.

n o s s e = novisse, tuntea, att känna; n o r u n t = noverunt, (he) tuntevat, (de) känna.

cognosco, nōvi, nĭtum, scĕre, opin tuntemaan, lär känna, erfar.

pasco, pāvi, pastum, pascĕre (pastor 22, pascua 71), paimennan; olen laitumella, vallar; betar; när.

pōno, pŏsui, pŏsĭtum, ponĕre, asetan, sijoitan, sätter, lägger, ställer.

oppōno (dat.), asetan vastaan, ställer emot.

propōno, asetan eteen, päätän, ställer fram, förelägger.

Scythae, ārum, Skytialaiset, Skyter — **pecus, ŏris,** karja, boskap — **incultus, a, um** (colo), viljelemätön, asumaton, ouppodlad, obebodd — **erro** (57), harhailen, irrar, kringströfvar — **tectum, i** (19, tego 89) — **domus aut t.,** huone tai koti, hus eller hem — **sēdes** (31), asuinpaika, boplats — **strēnue** (17) — **sui, ōrum,** omaiset, de sina — **optime** (40) — **rāmus, i,** oksa, gren — **semet,** (**nosmet** 54) — **exsilium, ii** (exsul 43), maanpako, landsflykt — **multo aliter ac,** paljon toisin kuin, mycket annor-

ac = ja

lunda än — **se habere**, laita on, befinna sig — **agricultūra, ae** (agricola 1, ager-colo), maanviljelys, åkerbruk — **nāvigātio, ōnis** (nāvigo 26), laivaliike, skeppsfart — **rūmor, ōris**, kohina; huhu, kulkupuhe, buller; löst rykte — **āmitto** (mitto 93), hukkaan, kadotan, förlorar — **prōvideo**, (dat., video 77), tiedän edeltäpäin, pidän huolta, förutser, drar omsorg om — **sēmentis, is**, kylvö, sådd — **angustiae, ārum**, (ahtaat) solat, (trångt) pass (a n g u s t u s, a, um, ahdas, trång) — **edūco** (duco 89), vien ulos, för ut — **Spartā**, *Kl. 264, b). Gr. § 207, a).*

96.

peto, petīvi, petītum, petĕre, pyrin jhnkin; anon, pyydän, sträfvar till.
quaero, quaesīvi, quaesītum, quaerĕre, haen, kysyn, söker, frågar.
requīro, quisīvi, quisītum, ĕre, kysyn toistamiseen, frågar, spörjer åter.

Hiero, ōnis — **Simōnides, is** — **quaerere de l. ex**, kysyä (jltakin), fråga af (ngn) — **postrīdie**, *adv.*, seuraavana päivänä, dagen därpå — **biduum, i** (triduum 69), kaksi päivää, två dagar(s tid) — **saepe, saepius, issime** — **admīrans**, kummastellen, förundrande sig — **mihi videtur**, näyttää minulle, synes, tyckes mig — **obscūrus** (28), epäselvä, dunkel.

97.

agnosco, nōvi, agnĭtum, scĕre (nosco 95), tunnen, känner igen.
Nasīca, ae *m.* — **Ennius, ii** — **ostium, ii**, sisällekäytävä, ingång (**ab ostio**, ovella, vid ingången) — **quaerĕre alqm**, kysellä (jotakuta), fråga efter ngn — **absens, ntis**, poissaoleva, frånvarande — **iussū** (iubeo 94), käskystä, på befallning — **intus**, *adv.*, sisällä, därinne — **paucis post diebus** (Kl. § 260, muist. 3. Gr. § 206), muutamien päivien perästä, efter några dagar — **iānua, ae**, ovi, dörr — **exclāmo**, 1. (c l ā m o, huudan, ropar), huudahdan, utropar — **domi** (46), kotona, hemma — **impudens, ntis**, hävytön, oförskämd — **credere alci** (84).

98.

cupio, cupīvi (ii), cupītum, cupĕre, haluan, toivon, önskar.
evello, evelli, ***evulsum*****, ĕre**, vedän ulos, drager ut.

succumbo, cŭbui, cŭbĭtum, ĕre (dat.), sorrun, menehdyn, dukar under för.
transfīgo, fixi, fixum, ĕre, lävistän, genomborrar.
(trans, ylitse, på andra sidan — fīgo, kiinnitän, fäster fast).

Epaminondas, ae — **exanimo**, 1. (animus), vien hengen (jklta), gör andlös (**exanimari**, olla kuolemaisillaan, hålla på att dö) — **salvus** (41), pelastettu, räddad — **respondeo, ndi, nsum, ēre** (spondeo 112), vastaan, svarar — **ut** (31) — **transfodio** (fodio 87), lävistän, genomborrar — **profundo**, (fundo 83), vuodatan, utgjuter. *(Kl. §§ 342, 343. Gr. § 298).*

99.

coepi, isse, aloin, jag började — **memini, sse**, muistan, kommer ihåg, minnes.

Arīon, ŏnis — **Lesbius, a, um**, kotoisin Lesbon (saaresta), från (ön) Lesbos — **citharoedus, i**, kitaranlaulaja, citterspelare — **Tarentum, i**, Etelä-Italian, kaupunki, stad i södra Italien — **opes** (66), varat, rikkaus, förmögenhet, rikedom — **navi vehi** (89), purjehtia, segla — **struo, struxi, structum, ĕre**, liitän yhteen, hopfogar (**insidias struere**, virittää salajuonia, väijytyksiä, ställa försåt — **paulum**, *adv.*, hiukan, litet — **mihi licet** (66), saan, jag får — **citharā canĕre**, soittaa kitaraa, spela på cittra — **simul atque**, niin pian kuin, så snart, när — **dulcēdo, ĭnis** (dulcis 54), suloisuus, ljufhet — **allicio, lexi, lectum, licĕre**, houkuttelen luoksi, lockar till, fram — **delphīnus, i**, delfiini, delfin — **adnato**, 1. (nato 33), uin luoksi, simmar till, fram — **mūsicē, ēs**, soitanto, musik — **musices amans**, *Kl. § 211. Gr. § 168.* — **dorsum, i**, selkä, rygg — **praeceps, ipĭtis**, suipäin; päätäpahkaa, hufvudstupa — **dēsilio, desĭlui, sultum, īre** (salio 71), hyppään alas, hoppar ned — **vectus** (veho 89), kannettu, buren — **effugio** (fugio 81), pääsen pakoon, undkommer — *(Kl. § 321. Gr. § 276).*

100.

a) *Deponentia I:ae coniugationis.*

dominor, ātus sum, āri (dominus 5), hallitsen, vallitsen, herskar.
hortor, ātus sum, āri, kehoitan, uppmuntrar, uppmanar.
imitor, ātus sum, āri, jäljittelen, koitan olla jnkun kaltainen, härmar, söker att likna.

insidior, ātus sum, āri (dat., sedeo 85), väijyn, ställer försåt (för), stämplar (emot).
insidiae (19).
laetor, ātus sum, āri, iloitsen, gläder mig.
laetus (21), laetitia (2).
minor, ātus sum, āri (dat.), uhkaan, hotar.
minae (17), minax (36).
mīror, ātus sum, āri, kummastelen, förundrar mig (mirus 28).
admīror, ihmettelen, ihailen, beundrar, undrar öfver.
vagor, ātus sum, āri, kuljeskelen, ströfvar omkring (vagus 31).

conscientia (40, scio 71) — **laudābilis, e** (laudo 15), kiitettävä, berömvärd — **cāsus** (47, cădo 84), sattumus, slump.

b) *Deponentia II:ae coniugationis.*

fateor, fassus sum, ēri, tunnustan, tillstår, bekänner.
confiteor, fessus sum, ēri, tunnustan, myönnän, bekänner.
medeor, ēri (dat.), parannan, botar.
medicus (5), medicina (4), medicamentum (12).
mereor, meritus sum, ēri (de, mereo 76), ansioitan itseni jkn suhteen, gör mig förtjent af l. om.
misereor, miseritus sum, rēri (genet.), säälin, armahdan, känner medlidande med, förbarmar mig öfver.
miser (10), miseria (37).
tueor, tuĭtus (**tūtus**) **sum, ēri** (tutus 54), katselen, suojelen, (ser på) skyddar.
tueri a, suojella (joltakin), skydda för.
vereor, veritus sum, ēri, kunnioitan, vördar.

libenter, mielellään, gärna — **dissimulo,** 1. (teen erinkaltaiseksi), salaan, peittelen, (gör olik), fördöljer (dissimilis, erinkaltainen, olik) — **reus i,** syytetty, en anklagad — **afficio, fēci, fectum, ĕre** (facio), varustan (jollakin), belägger (med) — **poenā afficere,** rangaista, straffa — **moderor,** 1. (modus 17, moderator 28), ohjaan, hillitsen, länkar, styr — **faveo, fāvi, fautum, ēre** (dat.), olen suosiollinen, suosin, gynnar — **abhorreo, ui,** *s. s.*, ēre (horreo 74), inhoan, afskyr, vänder mig ifrån — **pullus, i,** poikanen, unge — **penna, ae,** sulka, fjäder, *plur.* siivet, vingar — **patefacio, fēci, factum, ĕre** (pateo-facio), (avaan), tuon ilmi, (öppnar), uppdagar — **misericors, cordis** (misericordia 62), sääliväinen, medlidsam.

c) *Deponentia III:ae coniugationis.*

ingredior, gressus sum, gredi, astun sisälle, käyn, går, träder in.
gradior, gressus sum, gradi, astun, käyn, stiger, går.
irascor, sci (dat.), suutun jhnkin, vredgas (på ngn).
ira (17), irātus (44),
lābor, lapsus sum, lābi, putoan, rappeudun, raukenen, faller, förfaller.
dilābor, menen hajalle, hajoan, faller åtskils, förskingras.
loquor, locūtus sum, loqui, puhun, talar, säger.
morior, mortuus sum, mori (mors 25), kuolen, dör.
nascor, nātus sum, nasci, synnyn, födes.
oblīviscor, lītus sum, sci (gen.), unohdan, glömmer.
queror, questus sum, queri, valitan, klagar.
reminiscor, sci, muistelen, erinrar mig.
sequor, secūtus sum, sequi, seuraan, följer, följer efter.
insequor, seuraan, följer efter.
ulciscor, ultus sum, sci, kostan, hämnas.

Lacaena, ae, Spartalainen vaimo, Spartanska — **idcirco,** *adv.*, sentähden, därför — **pario, pĕpĕri, partum, parĕre,** synnytän; hankin, föder; förvärfvar — **artifex, ĭcis** (ars-facio), taitelija, konstnär — **excipio, cēpi, ceptum, ĕre** (capio), otan vastaan, upptager, mottager — **condo** (84), säilytän, kätken, förvarar, gömmer — **inepte** (in-aptus), houkkamaisesti, sopimattomasti, opassande, narraktigt — **imperium** (10), hallitus, regering — **ubicumque,** missä hyvänsä, hvarhelst — **parta** (pario) — **dēterior, ius, errimus,** huonompi, pahempi, sämre, värre (**in d-ius labi,** huonontua, försämras) — **lentus, a, um,** hidas, vitkallinen, trög, långsam — **gradus, ūs,** askel, käynti, steg, gång — **incēdo** (cēdo 93), käyn, kuljen verkalleen, går, skrider fram — **caedes, is** (caedo), murha, mord — **graviter** (59), pontevasti, eftertryckligt — **peccātum, i** (pecco 59), hairahdus, felsteg.

d) *Deponentia IV:ae coniugationis.*

experior, pertus sum, īri, tutkistelen, koetan, pröfvar, försöker.
largior, ītus sum, īri (largus 55), annan (runsaasti), suon, gifver (rikligt), förlänar.
mentior, tītus sum, īri, valhettelen, ljuger.
mētior, mensus sum, īri, mittaan, arvostelen (jnkin mukaan), mäter, bedömer (efter ngt).

orior, ortus sum, orīri, nousen, synnyn, uppgår, uppstår.
partior, ītus sum, īri (pars) ja'an, delar.

fūror, 1. varastan, stjäl, (fūr, -is, varas, tjuf) — **ioco** (94), pilan vuoksi, på skämt — **ingenium** (20, gigno 95) — **dōs, dōtis** *f.* (do), myötäjäiset, hemgift (Kl. § 45 Poikk. 3. Gr. § 46 und.) — **in-ii dotes,** luonnon lahjat, naturgåfvor — **ēripio, pui, reptum, ĕre** (dat.), tempaan pois, ryöstän, bortrycker, beröfvar (rapio, ui, raptum, rapĕre, tempaan, rycker) — **milibus,** *abl. mensurae* — **partium,** *genet. partitivus* — **affirmo** (firmo 69), vakuutan, försäkrar — **obscūro,** 1. (obscūrus 28), pimennän, förmörkar.

101.

fruor, fruītus l. **fructus sum, frui,** nautin, njuter af.
fungor, functus sum, fungi, toimitan, suoritan, fullgör, förvaltar.
potior, ītus sum, īri, saatan haltuuni, valloitan, sätter mig i besittning af, bemäktigar mig.
ūtor, ūsus sum, ūti, käytän, begagnar mig af, nyttjar, brukar (ūsus 47).
vescor, sci, elätän itseni, syön, föder mig med, äter.

praedor, 1. (praeda 4, praedo 22), riistän saalista, ryöstän, gör byte, plundrar — **adipiscor, adeptus sum, sci,** saavutan, saan jtakin, uppnår, vinner, får — **gloriōr,** 1. (abl., gloria 2), kerskailen, röyhkeilen, berömmer mig af, skryter öfver — **parsimōnia** (23, parco 84) — **res familiāris** (48) — **clementia, ae** (clemens 36), lempeys, armiaisuus, mildhet, skonsamhet — **parum,** *adv.*, liian vähän, för litet — **parum diu,** liian lyhyttä aikaa, för kort tid — **mūnus** (87), virka, tehtävä, värf — **nītor, nixus** l. **nīsus sum, nīti,** luotan jhnkin, pyrin jhnkin, stöder mig på, sträfvar (till) — **vetitum** (veto 90), kielletty, det förbjudna.

102.

proficiscor, fectus sum, sci, matkustan, lähden kulkemaan, reser, tågar — **magistrātus, ūs,** hallintovirka, -mies, öfverhetsembete, -person — **specie** (48), näön vuoksi, silmän pilkkeeksi, till skenet, för syns skull — **barbaris** (dat.) — **interclūdo, si, sum, ĕre** (claudo 93), suljen, estän, afspärrar — **re vera,** tosi asiassa, i själfva verket — **pro** (26), tähden, hy-

väksi, för—skull, för — **adhortor,** 1. (hortor 100 *a*), kehoitan, innostan, uppmuntrar — **prope absunt** (20), eivät ole kaukana, äro ej långt borta — **dēliberātio, ōnis** (delibero 61), neuvottelu, tuumailu, öfverläggning — **tero, trīvi, trītum, ĕre,** kulutan, nöter förnöter.

103.

Phōcion, ōnis — **iniūriā** (54), vääryydellä, väärin, med orätt — **capitis damnare** (59) — **obvius** (55) **sum** (dat.), kohtaan, möter — **familiāriter** (65) **uti alqo,** pitää tuttavallista kanssakäymistä jnkun kanssa, umgås förtroligt med ngn — **oborior, ortus sum, īri** (orior 100 *d*), synnyn, frambryter (Kl. siv. 120. Gr. § 109, 6) — **alloquor, locūtus sum, loqui** (loquor 100 *c*), puhuttelen, tilltalar — **quam** (26), *adv.*, kuinka, huru — **indignus, a, um** (dignus 39), kunniatoin, häpeällinen, ovärdig (**indigna,** *n. pl.* häpeällisiä (-esti), ovärdigt) — **perpetior, pessus sum, peti,** kärsin, utstår, lider (patior, passus sum, pati, kärsin, tål (Kl. § 121. Gr. 101, 7, *b*), patientia (57), patienter (72) — **interrumpo, rūpi, ruptum, ĕre** (rumpo 84), keskeytän, afbryter — **at,** mutta, päintoisin, men; **at non,** ei suinkaan, alldeles icke — **plērique, aeque, aque,** useimmat, de fleste.

IV

104.

audeo, ausus sum, ēre, uskallan, vågar.
gaudeo, gavīsus sum, ēre, iloitsen, gläder mig.
soleo, solitus sum, ēre, minun on tapana, plägar.

C = Caius — **rusticor,** 1. (rus 52), oleskelen maalla, vistas på landet — **incrēdibiliter** (48), uskomattomasti, otroligt — **repuerasco, ĕre** (puer), jälleen lapsestun, blir barn på nytt — **vehementer** (80) — **rus,** maalle, till landet — **pergo, perrexi, rectum, ĕre** (per-rego), jatkan, fullföljer, fortsätter — **concha, ae,** simpukka, mussla — **consuesco, sūevi, svētum, ĕre** (consuetudo 27), totun, vänjer mig (**consūevi,** consuesse = consuevisse), olen tottunut, minun on tapana, är van, plägar) — **volucris, is,** lintu, fågel — **effingo, nxi, fictum, ĕre** (fingo 90), muodostan, bildar, framställer — **nīdus, i,** pesä, näste, bo (**nidum effingere,** rakentaa pesä, bygga bo) — **passim,** *adv.*, sinne tänne, hit och dit — **lībere** (9), vapaasti, fritt

volito, (volo 15), lennän (usein), flyger (ofta) — **perago** (ago 81), saatan perille, päätän, genomför, afslutar — **contendo, di, ntum, ĕre** (tendo 84), väitän, påstår — **defungor** (fungor 101), lopetan, bringar till slut, öfverstår — **remissio, ōnis** (mitto), höllittäminen, velttouttaminen, eftersläppande, eftergifvande (**animi r.**, lepo, virvoitus, hvila, vederqvickelse).

105.

fīdo, fīsus sum, ĕre luotan, turvaan, sätter förtroende till.
confīdo (dat.), panen turvani jhnkin, uskon, förlitar mig på.
diffīdo (dat.), olen luottamatta jhnkin, misstror.
fīo, factus sum, fieri, tulen tehdyksi, tulen joksikin, göres, blir.
fit, tapahtuu, det sker, händer.

ex (57) — **praesidium** (7, sedeo 85) — **plērumque** (33, plērique 103) — **ignāvus, a, um,** haluton, huolimaton, håglös, slapp — **exortus, ūs** (orior), nousu, uppgång — **inertiae est** (57), todistaa ajattelemattomuutta, är bevis på tanklöshet. *(Kl. § 201, a). Gr. § 160, 1).* Vrt. Jfr. 67.

106.

volo, volui, velle, tahdon, vill.
nōlo, nōlui, nolle, en tahdo, vill icke.
mālo, mālui, malle, tahdon mieluummin, vill hellre.

ēvenio (dat., venio), tapahdun, händer — **avāritia** (26, avārus, a, um, ahne, girig) — **tollo, ĕre** (109), lakkauttaa, upphäfver — **tento** (75, tendo 84) — **ignosco, nōvi, nōtum, ĕre** (dat., nosco 95), annan anteeksi, förlåter — **miseror, 1.** (miser), surkutelen, beklagar — **aiēbat** (*aio*, Kl. § 140. Gr. § 117), sanoi (oli tapana sanoa), sade (plägade säga) — **reprehendo, i, nsum, ĕre** (deprehendo 86), moitin, klandrar — **sese** = se — **pōno, pŏsŭi, pŏsĭtum, ĕre** (oppono, propōno 95), asetan, panen (alas), sätter, lägger — **arma pono,** heitän t. jätän sikseen aseeet, nedlägger vapen — **videri** (96), näyttä jltakin, käydä jstakin, synas, tyckas.

107.

quāpropter, jonka vuoksi, ja sen vuoksi, hvarför, och därför — **cognōmen** (nomen 28), liikanimi, tillnamn — **praesens, ntis** (absens 97), läsnä oleva, närvarande (**eo praesente**, hänen läsnä ollessaan, i hans närvaro) — **theātrum, i**, teaatteri, teater — **recito, 1.** luen ääneen, lausun, uppläser, framsäger — **tragoedia, ae**, murhenäytelmä, sorgespel, tragedi — **Aeschylus, i**, kreikalainen runoilija, en grekisk skald.

108.

inusitātus, a, um (utor 101), harvinainen, tavaton, ovanlig — **mina, ae**, miini (kreikkalainen hopearaha = 80 m.), mina, -er (grek. penningvärde =80 m.) — **dētrunco, 1.** hakkaan poikki, afhugger (truncus, i, vartalo,. ruumis, bål, kropp) — **obiurgo, 1.** nuhtelen, moitin, förebrår — **subrīdeo, rīsi, rīsum, ēre** (rīdeo 94), hymyilen, småler.

109.

fero, tŭli, lātum, ferre, vien, kannan, kärsin, för, bär, fördrager.
fertur, kerrotaan, berättas.
affero (adf.), **attŭli, allātum, afferre**, kannan luoksi, tuotan, synnytän, bringar till, medför.
antefero, tŭli, lātum, ferre, kannan edellä, pidän parempana, bär framför, föredrager.
aufero (absf.), **abstŭli, ablātum, auferre**, vien pois, poistan, för bort, borttager, fråntager.
confero, tŭli, collātum, ferre, kannan kokoon, hankin, sammanför, bringar (åt ngn).
differo (disf.), **distŭli, dilātum, differre**, kannan hajalle, eroitan; lykkään tuonnemmaksi; olen erilainen, åtskiljer; uppskjuter; är olik.
effero (exf.), **extŭli, ēlātum, efferre**, vien ulos, tuotan; nostan ylös, för ut (upp); afkastar.
infero, intŭli, illātum, inferre, vien l. kannan sisälle jhnkin, för in, påför.
bellum inferre alci, alottaa sota jkuta vastaan, börja krig med ngn.
transfero, tŭli, lātum, ferre, kannan ylitse, siirrän, öfverför, flyttar.

tollo, sustŭli, sublātum, ĕre, nostan ylös, kohotan; hävitän, upphöjer lyfter; upphäfver.

frūgifer, a, um (fruges-fero), hedelmällinen, fruktbärande — **Hippias, ae** — **Marathōnius, a, um** (50) — **Tarentīni, ōrum** (Tarentum 99), Tarentin asukkaat, invånarne i Tarent — **aequus** (62), oikeuden pitävä, rättvis. — **sententia, ae** (sentio 93), ajatus, mielipide, mening, åsigt (**s-am ferre,** antaa äänensä, afgifva sin röst, rösta) — **venēnum, i,** myrkky, gift — **suā sponte,** vapaehtoisesti, sjelfmant — **sūmo** (88), otan jtakin (ravintoa y. s.) intager (om föda o. d.) — **sensus** (46), taju, tunto, medvetandet — **facultas, ātis** (facilis), mahdollisuus, kyky, möjlighet, förmåga — **māteries, ēi** (o. **-ia, -ae**), aine; aihe, ämne — **crastinus, a, um** (cras 15) — **in crastinum (diem),** huomiseen, till morgondagen — **sevērus, a, um,** ankara, todenperäinen, sträng, allvarsam — **quiesco, quiēvi, quiētum, scĕre** (conquiesco 95), lepään, hvilar (quies, ētis *f.*, lepo, hvila) — **ūber, ĕris,** runsas, riklig, ymnig — **cerăsus, i,** kirsipuu, körsbärsträd.

110.

a. Chr. n. (51, nasci, 100*c*) — **indīco, xi, ctum, ĕre** (dico), julistan, förklarar — **iniuriam inferre alicui,** tehdä jklle vääryyttä, loukata, tillfoga ngn oförrätt, förorätta — **Epīrus, i,** maakunta Kreikassa, landskap i Grekland — **originem trahere ex,** olla syntyisin, härstamma ifrån — **transmarīnus, a, um** (trans-mare), merentakainen, tuolta puolen merta tuleva, från andra sidan hafvet — **explorātor, ōris** (exploro 44), vakooja, spejare — **dīmitto, mīsi, missum, ĕre** (mitto), lähetän pois, annan mennä, bortskickar, låter bortgå, affärdar — **renuntio, 1.** (nuntio 62), annan kertomuksen, ilmoitan, inberättar — **incognitus, a, um** (cognosco 95), tuntematon, okänd — **finem facere alicui rei,** tehdä loppu jstkin, lopettaa, göra slut på ngt — **tracto** (59, traho 89) — **sepelio, īvi l. ii, pultum, īre,** hautaan, begrafver — **adversus, a, um** (40, adverto), kääntynyt kohden, vänd emot (**adversis vulneribus,** haavat ruumiin etupuolessa, med sår framtill) — **contingo, tigi, tactum, ĕre** (tango 86), kosken, berör (**aliquid mihi contingit,** minun onnistuu saada jotakin, jag lyckas få ngt).

111.

adversus (65), kohti, (i riktning) mot — **ferrum, i** (26), miekka, svärd — **populor, 1.** hävitän, ryöstän, förhärjar — **Praeneste, is,** *n.*, kaupunki Italiassa, stad i Italien — **mīliārium, ii** (mille), penikulmankivi (tuhannen askelen välin), milsten (vid hvart tusende steg) — **se recipĕre** (93), vetäytä takaisin, draga sig tillbaka — **redimo, ēmi, emptum, ĕre** (emo 81), ostan takaisin, lunastan, återköper, tillöser — **honōrifĭce, centius, centissime** (honor-facio), kunniakkaasti, ärofullt, med utmärkelse (Kl. § 72, *a*). Gr. § 66, *b*) — **pretium** (81), lunnaat, lösepenning — **cognosco** (95), saan tietää, får veta — **promitto, mīsi, missum, ĕre** (mitto, 93), lupaan, lofvar (**q. r. p. promissa** lupaamalla, med löfte om) — **sollicito, 1.** kehoitan, yllytän, uppviglar — **transeo, ii, ĭtum, īre** (transitus 61), menen jnkun puolelle. öfvergår — **quāre,** jonka tähden, ja sentähden, hvarför, och därför — **admiratione alicuius teneri,** olla ihastuksen valtaamana jkta kohtaan, vara intagen af beundran för ngn.

112.

repudio, 1. (55), halveksin, hylkään, afvisar, förkastar — **responsum, i** (respondeo 98), vastaus, svar — **refero, rettuli, relātum, referre,** vien takaisin, kerron, för tillbaka, inberättar — **exīre** (73, exitus 63), lähteä pois, tåga bort — **infectus, a, um** (facio), tekemätön, ogjord (**re infecta,** tyhjin toimin, med oförrättadt ärende) — **redīre** (73, reditus 58), palata, återvända — **comperire** (87), huomata (kokemuksen kautta), finna (genom erfarenhet) — **illic,** *adv* (illuc 89), siellä, där — **interiicio, iēci, iectum, ĕre** (iacio 81), heitän, asetan väliin, kastar l. ställer emellan (**interiecto anno,** vuoden kuluttua, efter ett års förlopp) — **polliceor, citus sum, ēri,** lupaan, lofvar — **vincio, nxi, nctum, īre** (vinculum 8), sidon, kahlehdin, binder, fjättrar — **redūco** (dūco 89), vien takaisin, för tillbaka — **caput** (29), henki, lif — **spondeo, spopondi, sponsum, ēre** (respondeo 98), lupaan, sitoudun, (jhnkin), lofvar, förbinder mig till, — **honestas, ātis** (honestus 39), kunnia; kunniallisuus, ära; ärbarhet — **recēdo, cessi, cessum, ĕre** (cedo 93), vetäyn takaisin. drager mig tillbaka — **transgredior, gressus sum, edi** (gradior 100 *c*), käyn ylitse, purjehdin yli, öfvergår, far öfver — **Argi** (81) — **īco, īci, ictum, ĕre,** isken, lyön, träffar, slår — **intereo, ii, ĭtum, īre** (eo 73), menehdyn, kuolen, går n[illegible]mer.

Lauseopillinen katsaus. Syntaktisk öfversigt.

Nominatiivi. Nominativus.

Subjektina. Såsom subjekt: 1.

Predikaatintäytteenä. Såsom predikatsfyllnad: esse, *1* — appellari, 67 10, 11 — haberi, 70 2, 3 — nasci, 100 18 — fieri, 105.

Vokatiivi. Vocativus: 3 — 5 — 7 — 8 (fili) — 16 (mi fili, o Deus) — 17.

Genetiivi. Genetivus.

Genetivus (subiectivus et) obiectivus: 24. 52 — causa discordiae, 1 9 — scientia herbarum, 4 1 — inopia aquae, 4 2 — satietas studiorum, 24 3 — auctor libertatis, 50 3 — desiderium tui, 52 2 — memoria vestri 52 8 — custodia domus, 55 — admiratio Romanorum, 111.

Genetivus esse-*verbin kanssa. Genetivus vid* esse: *57.* consuetudinis est, 27 11 — cuiusvis hominis est, 57 6 — moris erat, 88 3 — inertiae est, 105.

Genetivus definitivus: dulcissimum libertatis nomen, *54 6* — urbs Spartae, 72 8 — urbs Athenarum, 83 6.

Genetivus qualitatis: 28 — flores varii generis, 28 8 — miri roboris esse, 28 10 — classis multarum navium, 31 6 — senes octoginta annorum, 50 6 — ingrati animi esse, 59 1 — quanti negotii esset, 75 9 — numen praestantissimae mentis, 91.

Genetivus partitivus: 39. 50 9. 56 — magnus numerus militum, 23 1 — magna inimicorum multitudo, 27 6 — omnium celerrimi, 39 11 — minima pars orbis terrarum, 40 9 — milia passuum, 50 11 — nemo nostrum, 52 8 — quid beati, 56 6 — satis temporis 88 7 (unus ex legatis 111).

Genetiivi adjektiivin määräyksenä. Genetivus vid adjektiv: nescius, 25 13 — cupidus, ignarus, memor, 26 — plenus, 32 3 — particeps, 37 4 — immemor, 60 10 — peritus, 77 9.

Partic. praes. genet. kanssa. Praes. part. med genet.: 99. mucises amans.

Genetivus pretii: 81. pluris habere, 72 7 — pluris aestimare, 74 — plurimi facere, 81 10.

Genetivus memoriae: reminisci, oblivisci, 100 28.

Genetivus criminis: capitis damnare, 59 11.

Akkusatiivi. Accusativus.

Objektina. Såsom objekt: 2. 67.

Predikaatin-akkusatiivi. Predikatsaccusativ: appellare, 25 2; 42 5; 43 3 — nominare, vocare, 53.

Accusativus mensurae et temporis: 50. milia passuum, 50 11 — duodecim pedes latus, novem pedes altus, 50 12 — totam aestatem, 42 2 — tredecim annos, 50 5 — multos annos, 109 15.

Akkusatiivi huudahduksissa. Accusativus vid utrop: 49. o me stultum, 49 — o te beatum, 55 — o miseros, 72 — heu me miserum, 101 8.

Datiivi. Dativus.

Dativus possessivus: bestiis est audacia, 2 11 — aquilis sunt alae, 4 4 — oppidis erant murus et fossa, 10 6 — (in imperatoribus Romanis magna erat audacia, 21 3).

Dativus finalis: muri oppidis munimento sunt, 6 11 — aurum ornamento erat templis deorum, 8 6 — Socer filio cultrum dono dat, 8 15 — nos amicis auxilio sumus, 16 8 — exercitus civitati praesidio erat, 46 1 — cornua ei impedimento erant, 49 — res omnibus admirationi fuit, 53 — homines alius alii auxilio esse debent, 57 11.

Datiivi verbien ohessa. Dativus vid verb: parere, placere, displicere, 17 — nocere, 21 — studere, 24 — obtemperare, 34 — imperare, 65; 77; 98 — servire, oboedire, 72 — parcere, credere, 84 — consulere, 95 10 — favere, 100 12 — mederi 100 16 — minari, 100 6 — insidiari, 100 7 — irasci, 100 30.

Succumbere, 55; 98 — imminere, 76 3 — excidere, 85 — occurrere, 86 — se opponere, 95 13 — providere, 95 10 — eripere, 100 34 — intercludere, 102 — interrumpere, 103 — (fidere), confidere, diffidere, 105 — interesse, obesse, praeesse, prodesse, 61 — ignoscere, 106 8 — detruncare, 108 — auferre, anteferre, 109 — inferre bellum 109, iniuriam, 110 — bellum indicere, 110 — sibi coniungere, 111.

Datiivi adjektiivien ohessa. Dativus vid adjektiv: carus, iucundus, 10 — (amicus 14), inimicus, benignus, salutaris, periculosus, 35 — gratus, 35, ingratus, 52 — utilis, 35, inutilis, 42 — superstes, 37 — similis, 39, dissimilis, 100 *b* — obnoxius, 47; 56; 72 — obvius, 55 — (fidus, 23, vicinus, 33, fidelis, difficilis, 35, facilis 38, familiaris, 65).

Ablatiivi. Ablativus.

Ablativus separativus: periculo liberare, 42 9; 93 11 — regno et urbe exturbare, 51 5 — non longe abesse a finibus Italiae, 61 — transitu prohibere, 61, a negotiis prohiberi, 69 4 — vix manus a se abstinere, 65 12 — arcere a periculis, 66 4 — arceri, deterreri a vitiis, 69 1 — se expedire ex periculo, 74 — decedere cursu, 93 5 — expellere ex Italia, eiicere ex Africa, 93 10 — abhorrere a mentiendo, 100 32 — differre a bestiis, 109 13.

liber luxuria, 26.

Ablativus copiae et inopiae: contumeliis onerare, 19 — frugum copia abundare, 26 — ope amicorum carere, 36 1 — ingenio valere, 43 7 — pedibus valere, 49 — orbem terrarum fama nominis sui implere, 43 13 — patria privare, 54 5 — opibus florere, 66 9 — auditu egere, 75 10 — poena affici, 100 11.

mente praeditus, 66 12.

Opus est, 80: animo et corpori recreatione opus est, 80 5.

Ablativus limitationis: 37. Nonnullae arbores altitudine magna aedificia superant, 27 2 — Rebus gestis et gloria superare, 51 10 — vi et animo eminere, 53 — robore et pulchritudine insignis, 64 — Achilles princeps erat fortitudine et belli gloria, 37 9 — Magnos homines non fortuna metiemur, sed virtute, 100 38 — memoria dignus, 39 15.

Ablativus instrumenti: 37. alis volare, 3 5 — coronis ornare, 3 9 — gladio necare, 5 12 — retibus pisces captare, 33 10 — amicitiam virtutibus parare, 37 10 — proelio superare, 42 8 — bello certare, 13, bellis dimicare, 51 12 — verberibus coerceri, praeceptis doceri, 69 2 — animi studiis firmantur, 69 3 — optimis artibus erudire, 72 1 — moenibus munire, 72 8 — memoria tenere, 70 7; 79 7 — pila ludere, 94 — cithara canere, 99 — ferro ignique vastare, 111 — (per dolum 30).

Ablativus causae: 67. inopia aquae laborare, 24 11 — sua sorte contentus, 25 11 — fame et siti laborare, 34 — gaudio exsultare, 31 12 — mea culpa in periculo fui, 41 1 — satietate solitudinis se cruciare, 52 5 — fabulis delectari, 67 2—4 — terrore perturbari, 67 15 — fulmine terreri, nuntio perterreri, 69 8, 9 — hiemali frigore durus, 71 4 — morbo perire, 73 11 — videndi varietate delectari, 77 4 — numen, quo haec regantur, 91 — mente ac voluntate moveri, 91 — nulla re commoveri, 94 — bona conscientia laetari, 100 1 — fortunae bonis gloriari, 101 3.

Ablativus modi: 36. toto pectore amare, 28 13 — magno opere laborare, 29 9 — summa vi fugare, 31 1 — animo forti et prudenti superare, 36 4 — audaci et constanti animo pugnare, 36 10 — acri studio laborare, 37 1 — magno clamore postulare, magna voce rogare, 44 — ingenti exercitu intra fines Italiae intrare, 48 1 — cum hoc exercitu in Italiam intrare, 61 — tanta contentione virium, 63 — nullo negotio, 75 11 — summa cura, 81 14 — nullo modo, 83 1 — celerrimo cursu aufugere, 84 12 — tanta arte pingere, 90 — nulla contentione moveri, 91 — magna exspectatione venire, 92 — multis cum opibus, 99 — aequis condicionibus pacem petere, 111 — iure, 29 4 — iniuria, 103 — more, 73 6.

Ablativus qualitatis: 51 7. homo antiqua virtute et fide, 51 7 — bono animo esse, 59 12 — ingenti magnitudine corporis esse, 63 — Homerus tanta est suavitate, ut omnes delectet, 65 2 — canis inusitata magnitudine et specie, 108.

Ablativus mensurae: 56 5. quo sapientior, eo modestior, 56 5 — tanto iucundius, 58 5 — terra magnitudine solis multis partibus superatur, 80 10 — non multo post, 82 — quanto diutius considero, tanto obscurior res mihi videtur, 96 — paucis post diebus, 97 — non multo melius, 100 31 — sol trecentis triginta milibus partium maior est quam terra, 100 36.

Ablativus pretii: 81. magno pretio emere, 81 5 — septuaginta minis emere, 108.

Ablativus loci: 58. in silvis, 3 7 — in Graecia, 3 9 — in horto, 8 17 — in oppidis, 15 3 — fiducia non in clipeo est, sed in animo, 18 — leones in Asia et Africa habitant, 22 9 — in capite, in pectore, in latere vulnera habere, 29 7 — recta via ambulare, 58 6 — medio ire, 73 13 — miliario ab urbe XVIII, 111.

Ablativus temporis: 24. eo anno, 12 — autumno, 15 7 — clara nocte, 33 4 — aestate, 24 10, 11 — temporibus belli Troiani, 41 10 — antiquissimis temporibus, 43 9 — nostra aetate, 46 17 — die aestivo, 49 — eo tempore, 51 9 — initio, 69 9; 71 2 — dies, quo, 73 8 — nocte, 112 — in bello, 6 11 — tribus bellis Punicis, 51 12 — primo impetu fugare, 46 14.

Ablatiivia vaativat deponenttiverbit: Ablativus vid verba deponentia: utor, fruor, fungor, potior, vescor, *101.*

Kaupunkien nimet. Städers namn: Thebas, 53 — Capuae, 75 9 — Spartā, 95 13 — Tarento Corinthum, 99 — Argis, 112 — *111*, *112*. (ruri, 17 10 — rus, 104 — domum, 86 — domi, 97).

Pronomina. Pronominalia: *52—58*.

Coniunctivus absolutus: *60*. 65, 66.

Konjunktsioonilauseet. Konjunktionalsatser.

Konsekutiivilauseet. Konsekutiv-satser: *63* (ut, ut non) — accidit ut, 85; 86 — fit ut, 105.

Finaalilauseet. Final-satser: *63* (ut, ne) — timeo ut, 66 10 — periculum erat ne, 66 11 — ne quid, 72 5 — ne ullus 73 7 — ne umquam 74 — imperare ut, 65 10; 67 12 — monere ut, 65 11; 66 8 — admonere ut, 69 11, 74, ne 74 — optare ut, 68 5 — operam dare ne, 72 5, ut, 105 — cavere ne, 73 7 — prohibere ne, 75 8 — orare ut, 79 8 — fac ut, 81 11 — constituere ut, 83 1 — postulare ut, 92 — suadere ut, 93 8 — decernere ut, 95 12 — hortari ut, 100 3; 109 9 — lex est ut, 106 6 — sollicitare ut, 111.

Temporaalilauseet. Temporal-satser: cum *temporale* l. *narrativum* *65* — postquam 13, ubi 85, simul atque (ac) *99* — antequam, priusquam *73* — dum 14, donec 36 13, quoad 89 12.

Kausaalilauseet. Kausal-satser: *61* — cum *causale* 61 — quod *causale:* dolebant quod, 17 9 — quod *explicativum:* horum fortitudo ideo tanta fuit, quod, 61 — quia 42 7; 61 — quoniam 36 10; 61.

Konditsionaalilauseet. Konditional-satser: si, si non, 14 10; 41—43, 60, 61, 66—70; 80 8 — nisi, 60 8; 68 11; 81 7; 112 — non—nisi, 61.

Konsessiivilauseet. Koncessiv-satser: etsi 12, quamquam 55; 83 5, quamvis *84*, *4*.

Komparatiivilauseet. Komparativ-satser: tam — quam, 29 1 — talis — qualis, 35 12; 64 — adeo — ut, 43 8 — tot — quot, 55 — ut — ita, 77 3; 95 11 — quo — eo, 77 6 — ut — sic, 77 10; 91 — tanto — quanto, 88, 6; 96 — quasi Germani iam adessent, 61.

Relatiivilauseet. Relativ-satser *(konjunktiivissa, i konjunktivus):* O miseros, qui, cum caeci sint, nihil videant, aut, cum surdi sint, nihil audiant, *72* — 80 8 — 81 3 — 83 4 — 89 9 — 91 — 95 6 — 101 8 — 105 — 111 (qui peterent) — multi sunt qui, 81 5; 105 — quis est qui, 104.

Kysymyslauseet. Frågesatser: *60. 98.* num, 56, 6; 63; 102 — nonne, 75 13 — ne 55; 70 2; 98.

Infinitivus: *52.*

Accusativus cum infinitivo: *62.*

Nominativus cum infinitivo: *107.* descripsisse putantur, 88 2 — vicisse diceretur, 90 — multa videntur esse praetermissa, 93 1 — tradidisse dicitur, 94 — res mihi videtur [esse] obscurior, 96 — sustulisse putandus est, 109 11 — exclamasse dicitur, 110 — dixisse fertur, 112.

Gerundium, Gerundivum: *77—79.*

Supinum: -um, *65 13, 14* — -u, *74.* — 77 6.

Participium coniunctum: *75.*

Ablativus absolutus: *76.*

Aakkollinen sanaluettelo. Alfabetisk ordförteckning.

1) Cankok 13 joka vuonna 1540 [illegible]

[illegible] amma[illegible] [illegible]

[illegible] mainesta. Anno millesimo [illegible]

[illegible] quinto[illegible] [illegible]

[illegible] oratiarum [illegible]

[illegible] [illegible]

2) [illegible] kok [illegible] vuonna 1711 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

[illegible]

3) [illegible] [illegible] [illegible] ta

17[illegible] [illegible] [illegible].

4) [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

5) [illegible] 180[illegible] [illegible] Kl[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

6) [illegible] 1804 [illegible]

[illegible] 19[illegible] [illegible]

[illegible]!

Suomen pisin päivä on 21 nä
Kesäkuuta

Ystäwällistä päiwät [illegible]
Maalisk. 18 päiv. on Kr. 44.
Suomen suurin runoilija syntyi
Helmik. 5 päiv. [illegible] Tammik.
6 päiv. 1877; [illegible] Tammik.
12 päiv.

50
36
300
150
1806

b)

29
22
58
[illegible]
628
628
6

